

ƏDALET

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı illin
iyulundan çıxır

№ 8 (6101) 28 fevral 2025-ci il

Qiyməti 40 qəpik

Xankəndidə Zəfər parkının təmali qoyuldu

Bax:səh-2

Soyuq hava səbəbindən Qəzzada yeni doğulan körpələr öldü

Bir sıra Yaxın Şərq ölkələrini bürümüş anomal soyuq hava nəticəsində Qəzza zolağında 6 yeni doğulmuş körpə ölüb.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Səudiyyə Ərəbistanı KİV-i məlumat yayıb.

"Qütb hava kütlələri ilə müşayiət olunan anomal soyuqların vurduğu Qəzza zolağında şiddətli soyuqluq nəticəsində altı yeni doğulmuş körpə ölüb. Tibbi mənbələrə görə, Qəzza şəhərinin qərbindəki Rimal bölgəsindəki Xəstə Dostları xeyriyyə xəstəxanasında beş uşaq, Xan Yunis şəhərində isə altıncı uşaq dünyasını dəyişib", - deyir məlumatda qeyd olunur.

Daha 3 gün qar yağacaq

Fevralın 28-i gündüzdən martın 2-dək Bakıda və Abşeron yarımadasında arabir sulu qar, qar yağacağı gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bəzi yerlərdə yağıntıların intensivləşəcəyi ehtimal olunur. Havanın minimal temperaturu gecə 1-5 dərəcə şaxta, gündüz 1 dərəcə şaxtadan 1 dərəcəyədək isti olacaq.

Fevralın 28-də bəzi şərq rayonlarında, martın 1-dən 2-dək isə əksər rayonlarda arabir sulu qar, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə yağıntıların intensivləşəcəyi ehtimal olunur. Havanın minimal temperaturu Aran rayonlarında 1-6, dağlıq rayonlarda 8-13, yüksək dağlıq ərazilərdə isə 17-22 dərəcə şaxta olacaq. Ölkə ərazisində gözlənilən şaxtalı və qarlı hava şəraiti ilə əlaqədar bəzi yollar buz bağlayacaq.

Ermənistan Azərbaycandan sülh sazişi layihəsinə cavab alıb

Ermənistan Azərbaycandan sülh sazişi layihəsinə cavab alıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə TASS-a Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ani Badalyan bildirib.

"Biz Azərbaycandan sülh sazişi ilə bağlı cavab almışıq, lakin digər sahələrdə - kommunikasiyaların blokdan çıxarılması, silahların qarşılıqlı nəzarəti və yoxlanılması mexanizmi ilə bağlı təkliflər cavabsız qalır", - o deyib.

Böyük toqquşma Suriyada olacaq?

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu İsrailin Suriyanın cənubunda işğalının daimi olacağı mesajını verib.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Netanyahu çıxış etdiyi televiziya proqramlarından birində danışıb. Netanyahu Suriyadakı yeni administrasiyanın ölkənin cənubuna nəzarət etməsinə icazə verməyəcəklərini iddia edib: "Biz yeni rejim qüvvələrinin Dəməşqin cənubundakı əraziyə daxil olmasına icazə verməyəcəyik. Biz Suriyanın cənubunun tam silahsızlaşdırılmasını tələb edirik". "İran rejimi İsraili boğmağa çalışır" deyən Netanyahu İrana çox ağır zərbələr vurduqlarını da bildirib. O qeyd edib ki, onlar İranın raket istehsal imkanlarına ziyan vurublar, lakin son məqsədi Tehranın nüvə silahı əldə etməsinin qarşısını almaq olub. Netanyahu Qəzzada HƏMAS ilə İsrail arasında əldə olunan atəşkəs və əsir mübadiləsi razılaşmasına da toxunaraq, bütün məbusların geri qaytarılmasını təmin edəcəklərini bildirib.

Hikmət Hacıyev Ankarada mühüm görüşlər keçirdi

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Türkiyədə mühüm görüşlər keçirib.

Adalet.az xəbər verir ki, bu haqda Türkiyə KİV məlumat yayıb.

Prezidentin köməkçisi ilk olaraq Ankarada Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanla daha sonra Türkiyə Prezident Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsinin rəhbəri Fəxrəddin Altunla görüşüb. Görüş zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında media və kommunikasiya sahəsində ikitərəfli əməkdaşlıq, qlobal və regional gündəlikdəki məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Mahir N. Qarayev

Aqil Abbas bunu bacarıb

Bax:səh-7

«40-dan çox dövlət və təşkilat lideri Ukraynaya dəstəyini təsdiqləyib»

40-dan çox dövlət, qurum və beynəlxalq təşkilat rəhbəri Ukrayna və ukraynalıları dəstək ifadə ediblər.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Ukraynaya dəstək sammitindən sonra "X" sosial şəbəkəsində yazıb.

O qeyd edib ki, Ukraynaya dəstək sammitində yeni yardım paketləri açıqlanıb. "Silahlar, hava hücumundan müdafiə sistemləri, maliyyə və humanitar yardımlar, müdafiə istehsalına investisiyalar və Rusiyaya qarşı sanksiyalar. Azadlığa dəyər verən hər kəslə birliyimiz sarsılmaz olaraq qalır", - Ukrayna lideri vurğulayıb.

Zelenskinin sözlərinə görə, Ukraynaya dəstək davam edəcək: "Biz birlikdə Ukraynada əsl sülhün bərpa olunacağı günü yaxınlaşdırırıq. Ukraynanı və xalqımızı dəstəkləyən hər kəsə təşəkkür edirik".

Xatırladaq ki, fevralın 24-də bir sıra Qərb dövlətlərinin və Avropa İttifaqının liderləri Rusiya-Ukrayna müharibəsinin üçüncü ildönümündə başlayan Ukraynaya dəstək sammitində iştirak üçün Kiyevə gəlib.

GÜNÜN LƏTİFƏSİ

Vəli Xramçaylı kənd xəstəxanasına yardım etmək istəyir, həkimin yanına gəlir.

Həkim:

- Soyunur.

Vəli:

- Niyə, qadın alem?

Həkim:

- Hər halda nə deyirəm onu

elə.

Vəli dinməzəcə soyunur. Həkim:

- İndi dərdin nədi?

Vəli:

- Heç nə, qadın alem. Sizə odun gətirmişəm, onu haraya boşaldım?

İlham Əliyev Rəcəb Tayyib Ərdoğanı təbrik edib

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı təbrik məktubu ünvanlayıb.

Məktubda deyilir:

"Əziz Qardaşım,

Türkiyə Respublikasının ictimai-siyasi həyatında və dövlət idarəçiliyində artıq 25 ilə yaxın bir dövr ərzində müstəsna yer tutan, daim yenilənməkdə, inkişafda və yüksəlişdə olan Ədalət və İnkişaf Partiyasının Böyük Qurultayında partiyanın Sədri vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi və bütün partiyadaşlarınızı səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Qurucusu olduğunuz partiyanın üzvlərinin Sizə layiq olduğunuz böyük etimadı təkrarən nümayiş etdirməsi uzun illər boyu ölkənin rifahı və tərəqqisi, qardaş Türkiyə xalqının firavanlığı, eləcə də bütün Türk dünyasının yüksəlişi naminə yorulmaq bilmədən həyata keçirdiyiniz fədakar fəaliyyətə qədirlənliklə verilən yüksək qiymətdir. Bu xüsusda, Ədalət və İnkişaf Partiyasının Böyük Qurultayında müəyyən olunmuş yeni hədəflərin və qəbul edilmiş əhəmiyyətli qərarların qardaş Türkiyə xalqı üçün xeyirli və uğurlu olacağına, Türkiyəni daha da irəli aparacağına əminliyimi ifadə etmək istədim. Danılmaz faktdır ki, ötən illər ərzində rəhbərliyinizlə Ədalət və İnkişaf Partiyasının öz prinsip və amallarına daim sadiq qalaraq atdığı addımlar sayəsində ölkənin dövlətçiliyi daha da möhkəmlənmiş, sarsılmaz xalq-iqtidar birliyi formalaşmış, eləcə də Türkiyə global güc mərkəzinə - dünyanın ən aparıcı və qüdrətli dövlətlərindən birinə çevrilmişdir. Təsədüfi deyil ki, Siz bütün Türk dünyasında öz Vətəni, xalqını seven müdrik və qətiyyətli lider kimi tanınır və sevilirsiniz. Dost və qardaş Azərbaycanda da Sizin uğurlarınız böyük fərəh hissi ilə qarşılanır və daim təqdir olunur.

Bu gün orta q tariximizdən, zəngin milli-mənəvi dəyərlərimizdən və xalqlarımızın mətin iradəsindən qaynaqlanan Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı, birliyi və strateji müttəfiqliyi unikal xarakter daşımaqla hərtərəfli inkişaf edir, bölgədə sabitliyin və təhlükəsizliyin bərqərar olmasına töhfələr verir. Əminəm ki, bu sarsılmaz bağlar birgə səylərimizlə "Bir millət, iki dövlət" prinsipinə uyğun olaraq bundan sonra da daim möhkəmlənəcəkdir.

Əziz Qardaşım,

Bir daha Sizə, eləcə də Ədalət və İnkişaf Partiyasının hər bir üzvünə ən səmimi salamlarımı və təbriklərimi çatdırıram, Sizə möhkəm cansağlığı, partiyanın işinə böyük uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına sülh və firavanlıq arzulayıram".

Xankəndidə Zəfər parkının təməli qoyuldu

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 19-da Xankəndi şəhərində Zəfər parkının təməl-qoyma mərasimində iştirak edib.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov dövlətimizin başçısına parkda görülməli işlər barədə ətraflı məlumat verdi. Xankəndi şəhərində Zəfər parkının salınması məqsədilə 12,9 hektar ərazidə söküntü işlərinin aparılması nəzərdə tutulub. Ərazi şərti olaraq iki hissəyə bölünüb və 8,3 hektar sahəsi olan birinci hissədə söküntü işləri artıq yekunlaşıb. Ümumilikdə ərazidən 279 min 416 kubmetr həcmində söküntü tullantılarının daşınması təmin olunub. İkinci hissə isə 4,6 hektar ərazini əhatə edir. Burada da söküntü işləri aparılacaq. Ərazidəki mövcud ağacların qorunması məqsədilə aidiyyəti təşkilatlarla birgə baxış keçirilib və müxtəlif növ 262 ağac müəyyən edilib. Bundan başqa, parkın ərazisində 21 növ üzrə 300-dən çox ağacın ekilməsi nəzərdə tutulur. Hazırda ərazidə planlaşdırma işləri görülür. Prezident İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Zəfər parkının təməlini qoydu.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə yaradılan Zəfər parkları xalqımızın Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığını, qazandığı möhtəşəm tarixi Qələbənin, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpasının rəmzidir.

Ölkəmizin müxtəlif bölgələrində, o cümlədən Xankəndi şəhərində yaradılacaq Zəfər parkı tarixi Qələbəmizin yaddaşlarda yaşadılması, yaradılmış qəhrəmanlıq nümunələrinin əbədiləşdirilməsi, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Zəfər parkı Azərbaycanın gücünü, xalqımızın əzmini və azərbaycanlıların Vətən torpağına olan bağlılığını göstərən bir məkandır.

Ədalət Vəliyev: "İqtidarla müxalifət arasında təmaslar üçün vasitəçiyə ehtiyac duyulmur"

"Siyasi partiyaların fəallığı və ölkəmizdə yaşanan siyasi dialoq mühiti sayəsində iqtidar ilə müxalifət arasında işlək təmasların qurulması üçün artıq hər hansı bir xarici təşkilata və ya vasitəçiyə ehtiyac duyulmur".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Prezident Administrasiyasının (PA) Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Ədalət Vəliyev bildirib.

Administrasiya rəsmisi deyib ki, qeyd olunan amil siyasi dialoqun ən böyük uğurlarından biridir və bu amil

müstəqil siyasətin aparılması üçün tutarlı zəmindir: "Yeni münasibətlər sisteminin ideoloji bünövrəsini cəmiyyət və dövlətin inkişafı naminə etibarlı münasibətlər təşkil edir.

Bu mənada siyasi dialoq əvəzolunmaz mahiyyətə malikdir. Prezidentin müvafiq Sərəncamı ilə 2025-ci il "Konstitusiyaya və suverenlik ili" elan edilib. Cari ilin bu cür adlandırılması bir daha ideoloji müstəvidə təbliğat işlərinin aparılmasını zəruri edir.

Əlbəttə ki, dövlətçilik, suverenlik və millilik kimi ideo-

loji amillərin cəmiyyətdə doğru səpgidə aşılınması məsələlərində siyasi partiyalar fəal iştirak etməlidirlər. Əslində, bu cür məsələlər bizim birgə əməkdaşlıq əlaqə-

lərimizin əsas istiqamətlərindən biri olmalıdır".

Şöbə müdiri deyib ki, ötən 5 ildə siyasi partiyalarla birlikdə adi əməkdaşlıqdan etibarlı tərəfdaşlığa qədər böyük və çətin yol qət edilib: "Etibarlı tərəfdaşlıq hamımızın böyük nailiyyətidir. Bu yolda çətinliklər olub, təxribatlar da yaşanıb, ancaq biz dövlət və cəmiyyətin inkişafı, habelə yaşanan həmrəylik mühitini qorumaq naminə bütün sınaqlardan keçdik. Dövlətçilik naminə birgə əməkdaşlığımızı bütün intriqalara qalib gəldi".

XİN Mirzoyanın cavabını verdi

Azərbaycan Respublikası xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov Cenevrədə İnsan Hüquqları Şurasının 56-cı Sessiyasının Yüksək Səviyyəli İclasında bəyanatla çıxış edib.

Adalet.az Xarici İşlər Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, nazir müavini Ermənistanın xarici işlər nazirinin qaldırdığı iddialara cavab verib.

"Ötən il ərzində Azərbaycan və Ermənistan birbaşa ikitərəfli müzakirələr yolu ilə, xüsusilə ikitərəfli sülh sazişinin hazırlanması, dövlət sərhədinin delimitasiyası və demarkasiyası istiqamətində daxil olmaqla normalaşma prosesində əhəmiyyətli irəliləyiş əldə ediblər. İndiki məqamda, Ermənistanın Konstitusiyaya düzəlişlər vasitəsilə Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından qanuni şəkildə imtina etməklə normalaşma prosesində əsas maneəni aradan qaldıracağına gözləyirik", - o qeyd edib.

E.Məmmədovun sözlərinə görə, münəqişədən sonrakı reabilitasiya münəqişənin bütün mənfəi nəticələrinin aradan qaldırılmasını tələb edir ki, bu da eyni zamanda cinayət törətməkdə şübhəli bilinən şəxsləri ədalətə cəlb etməyi ehtiva edir.

"Bu Azərbaycanın təkə hüququ deyil, həmçinin beynəlxalq hüquqa görə müharibə

bə cinayətləri törətməkdə şübhəli bilinənləri məsuliyyətə cəlb etmək öhdəliyidir. Biz təqsirləndirilən şəxslərin bütün prosessual hüquqlarının lazımı beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə təmin olun-

gündəliyində yüksək tutmağa və Ermənistandan tam əməkdaşlıq tələb etməyə çağırırıq", - o bildirib.

"Digər bir mühüm məsələ isə münəqişənin ilk illərində Ermənistandan qovulmuş

masını təmin etmişik və bundan sonra da davam edəcəyik. Bu səylər ədalətə xidmət edəcək.

Müharibə dövründə törədilmiş cinayətlərdən danışıq münəqişə nəticəsində itkin düşmüş 4000-ə yaxın Azərbaycan vətəndaşının taleyinə aydınlıq gətirilməsi və ailələrinin davamlı əzab-əziyyətinə son qoyulması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Biz BMT-nin müvafiq orqanlarını və mexanizmlərini bu insanların taleyinə və harada olduqlarına aydınlıq gətirmək məqsədilə bu məsələni öz

250 mindən çox azərbaycanlının təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə geri qayıtmasını təmin etməkdir. Onlar beynəlxalq insan hüquqları hüququnun açıq-aşkar pozulması ilə öz ata-baba yurdlarından məhrum qalıblar. Bir vaxtlar Ermənistanda ən böyük milli azlığı təşkil edən Qərbi Azərbaycan icmasının onların dinc qayıdışının asanlaşdırılmaqla bağlı dialoqa başlamaq çağırışlarına yenə də məhəl qoyulmur və bu səylər Ermənistan hökuməti tərəfindən Azərbaycanın ərazi iddiası kimi qəsdən yanlış şərh

edilir. Bu, BMT-nin müvafiq mexanizmləri tərəfindən lazımı qaydada nəzərdən keçirilməli olan bizi narahat edən məsələdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan işğal olunmuş ərazilərə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıtmaq hüququ olan yüz minlərlə məcburi köçkün azərbaycanlının hüquqlarını təmin etmək məqsədilə münəqişədən sonrakı genişmiqyaslı bərpə işləri ilə məşğul olur. Azərbaycan "Böyük Qayıdış" programını hazırlayıb və həyata keçirir. Bunun nəticəsidir ki, artıq bir neçə yüz ailə öz doğma torpaqlarına qayıdıb. Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanın ərazilərinin minalardan və digər partlayıcı qurğulardan ibarət olan böyük miqdarda çirkəndirilməsi bizim bərpə işlərimizin uğurla davam etdirilməsi üçün əhəmiyyətli maneə olaraq qalır.

2020-ci ildə münəqişənin bitməsindən sonra mülki şəxslər daxil olmaqla 400-ə qədər azərbaycanlı minaların qurbanı olub. Humanitar minalaşdırma fəaliyyətinə beynəlxalq dəstəyin artırılmasına, minaların insan hüquqlarının təminatına mənfəi təsirinin aradan qaldırılmasına, mina qurbanlarının reabilitasiyasına dəstək göstərilməsi çağırışımızı bir daha təkrar edirik", - nazir müavini qeyd edib.

Deputat: "Bəzən sosial işçilər evlərə gedəndə təhqir olunur"

"Bəzən sosial işçilər evlərə gedəndə təhqir olunur, yaxud evdən qovulur".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclasında deputat Əziz Ələkbərlilə deyib.

O bildirib ki, onların hüquqlarının, şərəf və ləyaqətinin qorunması vacib məsələdir: "Qarşı tərəf bunun məsuliyyətini hiss etməlidir".

Komitə üzvü vurğulayıb ki, Sosial Xidmət Agentliyinin çətin həyat şəraitində yaşayan şəxslərlə bağlı hesabat hazırlaması lazımdır. Görüldüyü vəziyyətlə bağlı qərar qəbul edib hesabat verir. Halbuki həmin ailəni ziyarət edərkən yaxşı olar ki, yerli icra orqanları və ya bələdiyyə nümayəndələri bu məsələyə cəlb edilsin. Hesabat hazırlamaq üçün nümayəndələrin iştirakı ümumi işin xeyrinə olar".

Nicat

BMT Rusiya əleyhinə qətnamə qəbul etdi

BMT Baş Assambleyası Ukrayna münəqişəsi ilə bağlı Rusiya əleyhinə qətnamə layihəsinə səs verib.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə "TASS" məlumat yayıb.

Avropa ölkələri və Ukraynanın hazırladığı qətnamə layihəsinin lehinə 93 ölkə səs verib. ABŞ, İsrail və Macarıstan da daxil olmaqla 18 ölkə layihənin əleyhinə səs verib, 65 ölkə isə bitərəf qalıb.

Bitərəf qalanlar arasında Ermənistan, Braziliya, Vyetnam, Hindistan, İran, Qazaxıstan, Qətər, Qırğızıstan, Kuba, BƏƏ, Pakistan, Səudiyyə Ərəbistanı, Suriya, Tacikistan və Özbəkistan da var.

Bəhreyn Kralı Leyla və Arzu Əliyevanı qəbul etdi

Bəhreynin Kralı Həməd bin İsa Al Xəlifə Bəhreyn Krallığında səfərdə olan Heydər Əliyev Fondunun nümayəndə heyətini qəbul edib.

Adalet.az xəbər verir ki, Leyla Əliyeva və Arzu Əliyeva ilə görüşdə iki ölkə arasında mövcud əlaqələr, dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri, bu əlaqələrin genişləndirilməsi üzrə layihələr, o cümlədən Heydər Əliyev Fondunun beynəlxalq layihələri müzakirə olunub.

Leyla Əliyeva Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin səmimi salamlarını və ölkəmizə səfərə dəvətini bir daha Kral Həməd bin İsa Al Xəlifəyə çatdırıb.

Kral Həməd bin İsa Al Xəlifə Azərbaycanın və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin regionda və dünyadakı nüfuzunu xüsusi qeyd edərək ölkəmizdə həyata keçirilən bərpa-quruculuq işlərini yüksək qiymətləndirib.

Həməd bin İsa Al Xəlifə Bakıda keçirilən COP29 tədbirinin uğurla təşkili münasibətilə bir daha Azərbaycanı təbrik edib və ölkəmizin beynəlxalq tədbirlərə daim yüksək səviyyədə ev sahibliyi

etdiyini, bu beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsinə Azərbaycanın göstərdiyi müntəzəm dəstəyi xüsusi vurğulayıb.

Görüşdə Azərbaycan və Bəhreyn arasında davam edən siyasi dialoqun iqtisadiyyat və mədəniyyət sahələrində də əməkdaşlığa təkan olduğu bildirilib.

Qeyd edilib ki, MAMA "Ana təbiət" beynəlxalq incəsənət layihəsinin bir aya yaxın müddətdə paytaxt Manamada təqdim olunması ölkələrimiz arasında sıx mədəni əlaqələrin mövcudluğuna

bariz nümunədir. 2024-cü ildə Bakıda Heydər Əliyev Mərkəzindəki təqdimatından sonra Bəhreyn bu beynəlxalq layihəyə ev sahibliyi edən ilk ölkədir. Bildirilib ki, mədəni layihələr Azərbaycan və Bəhreyn arasında dövlət səviyyəsində mövcud əlaqələrin daha da genişlənməsinə, xalqlarımız arasında münasibətlərin dərinləşməsinə öz töhfəsini verəcək. Bu istiqamətdə Azərbaycanın Birinci

vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun müxtəlif sahələri əhatə edən beynəlxalq layihələrinin əhəmiyyəti qeyd olunub.

Görüşdə Heydər Əliyev Fondunun digər ölkələrdə həyata keçirdiyi humanitar layihələr, o cümlədən Leyla Əliyeva və Arzu Əliyevanın Fondun təhsil və mədəniyyətin inkişafı üzrə layihələrdəki fəaliyyətləri xüsusi vurğulanıb.

Rüstəm Hacıyev

Tramp 500 milyardın hayında...

Avropa İttifaqı Zelenskinin Makron bacısının "ağbircəklik etdiyi masası" şəriklik xəyalları qurmaqda...

Ukraynada isə... qanlı müharibə davam edir
Ukrayna baş nazirinin müavini Olqa Stefanişina elan edib ki, Kiyev və Vaşinqton nadir yeraltı mineralların istehsalı ilə bağlı müqavilənin bağlanması ərfəsindədir. Xatırladıq ki, müqavilə ilə bağlı yaranan mübahisə iki dövlət başçısı-Donald Tramp və Volodimir Zelenski arasında qarşılıqlı ittihamlarla müşayiət olunurdu.

Müqavilənin ilkin variantında Ukraynanın təhlükəsizliyinə təminat verilməsi bəndi salınmadığı üçün, Zelenski yekun sənədi imzalamaqdan imtina etmişdi və ABŞ prezidentinin qəzəbinə tuş gəlmişdi. Tramp hətta Ukrayna prezidentini təhüir etməkdən belə çəkinməmişdi.

Yeni variantın da, Ukrayna sərif edəcəyini demək olmaz. Ukrayna xalqı bundan sonra, hələ beş nəsil ABŞ-a borclarını qaytarmalı olacaq. Düzdür, yeni müqaviləyə görə, ABŞ "suveren və təhlükəsuz" Ukraynanı distəklədiyini təsdiq edir. Lakin bunu necə edəcəyi və konkret olaraq hər hansı bir təminatın verilməsi müqavilədə öz əksini tapmayıb.

Donald Tramp Ukraynanın düşdüyü çətin durumdan istifadə edərək, Ukraynadan 500 milyard dollar qoparmaq niyyətindədir. Bu isə ABŞ-ın üç il ərzində Kiyevə etdiyi 100 milyard dollarlıq hərbi və humanitar köməyindən beş dəfə çoxdur. Bir sözlə, həm birinci, həm də ikinci variantda yalnız ABŞ-ın maraqları nəzərə alınır.

Trampın bu son yanaşmaları, ABŞ-ın Ukrayna rəhbərliyinə qarşı siyasətini kəskin şəkildə dəyişməsinə səbəb olub. O, hətta dünənə qədər diktator adlandırıldığı Ukrayna prezidenti ilə yaxın vaxtlarda Vaşinqtonda görüşəcəyini də bəyan edib. Vaşinqtonun mineralların istehsalı ilə bağlı apardığı yeni siyasəti münafiqsinin gedişatına təsir göstərə biləcəkmə, onun danışıqlar yolu ilə həll olunmasına kömək edəcəkmə?

Həə, hələki ABŞ və Ukrayna arasında danışıqlar davam edir, Avropa İttifaqı da kənarında qalmaq fikrində deyil. Makronun "masası" təndiri isti görüb, bir gündə də onlar yapmaq istəyir". Ukrayna yataqlarına şərik olmağa can atır. Məhz bu məsələyə görə, fevral ayının 24-də Kiyevdə Avropa komissiyasının nümayəndələri ilə görüş keçirilib. Avrokomissar Stefan Sejerne bildirib ki, Avropa İttifaqının Ukraynanın indistriadi strategiyasının çiçəklənməsi üçün vacib kritik resursların istehsalı ilə bağlı müqavilə imzalamaq imkanları var (yeni xaraba gününə saldıqları Ukraynanı guya güllü-gülüstanə çevirəcəkməşlər).

Sejerne qeyd edib ki, Ukrayna Avropaya lazım olan və 30 növdə mövcud olan yeraltı minerallarından 21-ni təqdim edə bilər. Avrokomissar daha sonra əlavə edib ki, ABŞ-dan fərqli olaraq, müqavilə Ukraynanın maraqlarına uyğun şərtlərlə bağlanacaq.

Görünən odur ki, Fransa prezidenti Makron Ağ Evdə Trampa görüşündə, "ABŞ-dan fərqli olaraq, Avropa Kiyevə göstərdikləri hərbi və humanitar yardımların əvəzini istəmir" sözlərində heç də səmimi olmayıb. İndi məlum olub ki, Avropa da Kiyevə göstərdiyi dəstəyin haqqını almaq niyyətindədir.

Yazıq Ukrayna, Qərbin şirikləşdirdiyi vədləri inanıb Rusiya kimi imperiya xislətli bir dövlətlə qarşıdurmaya getdi və "kabab iyinə" Avropaya inteqrasiya olmaq əvəzinə ərazilərinin demək olar yarısını itirmək təhlükəsi qarşısında.

Əl-Riyadda baş tutan ABŞ -Rusiya danışıqlarına və Tramp-Putin, daha doğrusu Putin-Tramp (çünki şərtləri yalnız Putin qoyur) planına əsasən sülh ptoqramı üç mərhələdə yerinə yetirilməlidir. Birinci atəşin dayandırılması, ikinci prezident seçkilərinin keçirilməsi və yeni hökumətin qurulması, üçüncüsü, yeni hakimiyyətlə sülh danışıqlarına başlanılması. Hə, bir də, mütəq rusiyayönümlü partiyaların fəaliyyətinin bərpa olunması və prezident seçkilərində iştirak etmələrinin təmin olunması...

Ukrayna qarşısında onu gözləyən bu təhlükədən təkbaşına çıxma biləcəkmə? Bu təhlükənin aradan qaldırılması, Zelenskinin nə "Sem dayısının", nə də Makron bacısının "ağbircəklik etdiyi" avropa "masasının" gücündə və maraqlarında deyil...

Siz öldürəndə "qəhrəmanlıq" olsun, biz öldürəndə "cinayətkarlıq"?

Bu gün Ermənitanın nüfuzlu "Hraparak" nəşri Azərbaycan ordusunun zabiti, polkovnik-leytenant Ramil Səfərovun fotosunu səhifəsinə yerləşdirərək "NİFRƏT DÖVLƏT İDEOLOGİYASI OLA BİLMƏZ, QƏTL İSƏ MÜKAFATA SƏBƏB OLA BİLMƏZ" adlı məqalə dərc edib.

Məqələdə fəxrimiz, Azərbaycan bayrağı üçün bütün karyera və həyatını riskə atan Səfərov o bayrağı təhqir edən leytenant erməni zabiti Qurgen Marqaryanı 2004-cü il fevralın 19-da Budapeştdə öldürməsinə toxunur. Nəşr: "Səfərov xüsusi amansızlıqla qətl törətməkdə təqsirli bilinərək ilk 30 il əfv hüququ olmadan ömürlük həbs cəzasına məhkum edilib. Hərbi rütbəsi qaldırıldı, təltif olundu və Milli Qəhrəman elan edildi. Onu şərəfləndirmək, örnek kimi təqdim etmək təkcə etnik nifrətə dövlət dəstəyinin təzahürü deyil, həm də dövlət siyasətinin ifadə formasıdır"-deyə yazıb.

Bəli, hadisə Budapeştdə 2004-cü ildə baş vermişdi. Amma bu olaya qədər nələr baş vermişdi, ona da baxaq.

Deməli, 1992-ci ilin 26 fevral gecəsi Ermənistan Silahlı Qüvvələri Rusiyanın 366-cı motoatıcı alayının iştirakı ilə Xocalı şəhərini işğal etdi. Dişinə qədər müasir silahlarla silahlanmış ermənilər əliyalin Xocalı əhalisini uşaqdan böyüyə qədər nəinki öldürdü, hətta ölümü belə ağılagəlməz işgəncə verərək həyata keçirdilər.

Qızların namusuna toxunduqdan sonra onları vəhşicəsinə döyür, söyür, ələ salırdılar. Hamilə qadınların qarnını yarıb körpəsini itlərə atırdılar.

Buna etiraz edən gəncləri isə tankın, BMP-nin arxasına bağlayıb dağlarda- dərələrdə

sürütmə çəkirdilər. Əlində heç cib bıçağı olmayan, əhalinin başının derisini soyur, dişlərini kəlbətilə dartıb çıxarırdı, gözlərinə mil keçirirdilər.

Yəqin ki, siz ermənilər Qarabağ hadisələrinin iştirakçısı, ən çox sevdiyiniz ideoloqlarınızdan biri, yazıçı-şair Zori Balayan "Ruhumuzun dirçəlişi" adlı kitabını də-

erməni kimi öz vəzifəni yerinə yetirdim. Bilirdim ki, hər bir erməni hərəkətimizlə fəxr duyacaq".

Daha bir erməni yazar-Livanda məskunlaşmış yazıçı-jurnalist David Xerdiyan Xocalıda ermənilərin Azərbaycan türklərinin başına gətirdikləri müsibətləri "Xaç uğrunda" kitabında fəxrlə xatırlayır. "Xaç uğrunda" kitabının

Yuri Xaçaturyan, Samvel Babayan, Sason Saroyan, Aram Torqomyan, Manvel Qriqoryan, Vazqen Sarkisyan, Monte Melkonyan və sairələrin hərbi rütbəsi artırılarkən, yüksək vəzifəyə irəli çəkilərkən, onlar dünyaya "qəhrəman" kimi sınırkən Ermənistanın dövlət ideologiyası nifrət deyildimi?

Təkcə, Xocalıda 613 nəfər azərbaycanlı xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilmisiz və biz buna düz 30 il sızıldamışıq, ağlamışıq, amma bağışlamamışıq. Amma lənətə gəlmiş qaniçən toplumu verdiyi dəstəkdən quduran Qurgen Markaryanı cəzalandırılması sizi niyə bu qədər yandırır?Sizcə, bir dövlətin bayrağını nümayişkarənə ayaq qabısını silməyə çalışan erməninin cavabsız qalacağını düşünürdünüz?

Bitirin, qurtarın bu nifrət toxumunu...

Səpməyin zəhərinizi... Səhməyə çalışsınızsa, 613-1 = 612 nəfərin də qisası alınacaq.

Hələ, Başlıbeldə, Ağdabanda, Qaradağlıda, Quşçularda, Malıbəyildə, Kərkiçahanda azərbaycanlı olduğu üçün vəhşicəsinə öldürdüyünüz məsum insanların da sayını həmin o 612 nəfərin üzərinə gələrik-sə...Bəs, 1988-ci ildə dinc nümayişçə çıxmış amma ermənilərin atdığı güllə ilə həyata vida edən silahsız, sursatsız məsum gənclərin - Əli və Bəxtiyarın qisasını neyniyək ?Axı onlar silahlı deyildi... Onda qisasımız ağır olar.. Susun və danışmayın... Düşünü ki, 1992-94-cü illərdə o günahsız azərbaycanlıları öldürmə-səydik, indi lənətə gəlmiş Qurgen Markaryan da sağ idi, digərləri də...

Əntiqə Rəşid

fərlərlə ləzzətlə oxumusunuz. Müəllif orda 1992-ci ilin 26 fevralında Xocalıda törətdikləri soyqırım haqqında yazır: "Biz Xaçaturla Xocalıda ələ keçirdiyimiz evə girərkən əsgərlərimiz 13 yaşlı bir türk uşağını pəncərəyə mismarla mışdılar. Türk uşağı çox səskü salmasın deyərək, Xaçatur uşağın anasının kəsilməmiş döşünü onun ağzına soxdu. Daha sonra 13 yaşındakı türkün başından, sinəsindən və qarından derisini soydum.

Saata baxdım, türk uşağı 7 dəqiqə sonra qan itirərək dünyasını dəyişdi. Ruhum sevincdən qürurlandı. Xaçatur daha sonra ölmüş türk uşağının cəsədini hissə-hissə doğradı və bu türklə eyni kökdən olan itlərə atdı.

Axşam eyni şeyi daha 3 türk uşağına etdik. Mən bir

19-76-cı səhifələrində Xocalı soyqırımında müəllif yazır:

"Səhərin soyuğunda biz Daşbulaq yaxınlığındakı bataqlıqdan keçmək üçün ölürlərdən körpü düzəltməli olduq. Mən ölürlərin üstünə getmək istəmədim. Bunu görə polkovnik-leytenant Ohanyan mənə işarə etdi ki, qorxmayın. Mən ayağımı 9-11 yaşlı qız meyidinin sinəsinə basıb addımlamağa başladım. Mənim ayaqlarım və şalvarım qan içində idi. Və mən beləcə 1200 meyidin üstündən keçdim".

Həmin o məsum fevral gecəsində 613 nəfər türk olduğu üçün xüsusi qəddarlıqla öldürən Serj Sarkisyan, Robert Köçəryan, Seyran Ohanyan, Zori Balayan, Vitali Balasanyan, Bako Saakyan, Arkadiy Tadevosyan,

Şəxavət Məmməd

Avropanı gözləyən təhlükə: Avropa ordusu yaranacaq, NATO...

Bütün müharibələr kimi, Rusiya-Ukrayna müharibəsi də bir formada bitməlidir. Rusiya qarşısında qoyduğu strateji hədəfə 3 il ərzində, demək olar ki, çata bilmədi. Ukraynanın da heç bir planı baş tutmadı. Müharibə uzun zamandır ki, sürünən fazada davam edir. Heç Qərb də istədiyinə tam şəkildə nail olmadı. Rusiya dağılmadı, Putin devrilmədi, Rusiya çökmədi. Belə olan halda, bu yorucu, milyardlarla dollara başa gələn müharibə dayanmalı idi. Hətta iddia olunur ki, təkcə Qərb bu müharibəyə görə 2 trilyon xərəcə düşüb.

Rusiya Ukrayna müharibəsinin uzanması onsuzda pozulmağa meyilli olan İkinci Dünya müharibəsindən sonra yaranmış dünya nizamını pozdu. BMT-nin isə heç nəyə yaramayan bir qurum olduğu ortaya çıxdı. Hətta Ukrayna müharibəsinin dayandırılması üçün ABŞ və Rusiya nümayəndə heyətlərinin görüşünə belə BMT nümayəndəsi dəvət edilmədi. Böyük dövlətlər dolayısı BMT-yə yerini göstərdi ki, get, iqlimlə, xəstəliklərlə başını qat.

Trampın hakimiyyətə gəlişi ilə ABŞ-nin hədəfləri də açıq şəkildə ortaya çıxdı. Tramp göstərdi ki, o başqa dövlətlərin maraqları üçün əlini daşın altına qoymayacaq. Ukrayna-Rusiya müharibəsi ABŞ-nin digər regionlardakı planlarını həyata keçirmək üçün başını qatır, lənğidir. Ona görə də dayanmalıdır. Tramp birinci dönmədə də NATO ilə bağlı müəyyən fikirlər səsləndirmişdi. Görünən odur ki, Tramp qaldığı yerdən davam edir, edəcək də. Reallığa baxsaq, ABŞ-yə NATO lazımdır? ABŞ NATO-suz da istədiyi regiona hərbi baza yerləşdirə bilər. Əslində, ABŞ-dən əvvəl Avropa İttifaqı ölkələri öz təhlükəsizliyi barədə düşünməli idilər. Hər şeyin vahidini yaran Avropa İttifaqı ordusunu da yaratmalı idi. Düzdür, bu iddia uzun zamandır ki, ortalıqda var, sadəcə olaraq avropalılar seyid cəddinə arxayın olan kimi, NATO-ya arxayın idi. Zelenski Avropa İttifaqı ordusunu yenidən gündəmə gətirdi və bildirdi ki, ordunun əsası da Ukraynadan təşkil olunsun. Zelenski bir şeyi unudur ki, Ukrayna Avropada yerləşsə də, Avropa üçün onlar "ikinci sort" sayılır, hətta yad. Avropa İttifaqı ölkələrinin rəhbərləri və NATO baş katibi görüş keçirir, oraya ABŞ-nin dəvət almaması anlaşılındır, ancaq Türkiyə dəvət olunmur. Avropa Türkiyəni bufer kimi görür və ən kritik anda özündən saymır və saymayacaq da. Əgər Avropa İttifaqı vahid ordusunu yaradacaqsa, o zaman NATO kimə və nəyə lazım olacaq? Ümumiyyətlə, NATO-nun SSRİ dağılandan sonra bir təşkilat kimi qalmasının özü də məntiqsiz idi. Sadəcə olaraq avropalılar ABŞ-dən öz təhlükəsizliyini qorumaq üçün geninə-boluna istifadə etdilər.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi bir növ Birinci Qarabağ müharibəsini xatırladır. Ermənilərin gücü yox idi ki, əlavə torpaq işğal etsinlər, Azərbaycanda da o təpər yox idi ki, torpağını işğaldan azad etsin. Məhz bu mərhələdə son dərəcə ağır şərtlərlə Azərbaycan tərəfi məcbur oldu ki, atəşkəs müqaviləsinə imza atsın.

ABŞ-Rusiya nümayəndə heyəti Ukrayna müharibəsini həll etmək üçün görüş keçirdi. Ukrayna prezidenti əvvəlcə görüşə qatılacağını bəyan etsə də, sonradan Ər-Riyada getmək yerinə Ankaraya üz tutdu. Ərdoğan Zelenskiyə nə deyib, bilmirəm, ancaq Ərdoğan Zelenskiyə "İstanbul görüşündə bundan daha az itki ilə, daha yüngül şərtlərlə müharibəni bitirə bilərdin" deyibse, sonuna qədər haqlıdır.

Artıq Ukraynada da siyasətçilər dilə gəlməyə başlayıblar və Zelenski ağır şəkildə tənqid olunur. Zelenski bildirir ki, Ukrayna 1991-ci ildəki sərhədlərinə çıxmalıdır. Qanla alınan heç bir ölkə peşqəş etməz. Qanla da geri qaytarmalısan. Sual yaranır ki, Ukraynanın o torpaqlara çıxmağa gücü, qüvvəsi, potensialı var? Hazırkı Ukraynanın qətiyyəti yoxdur. Ukrayna hərbi baxımdan SSRİ-dən ən güclü çıxan ölkələrdən biri idi. Rüşvət, korrupsiya, talançılıq Ukraynanı dilənçi vəziyyətinə salıb. Ukrayna öncə bundan dərs çıxarmalıdır.

Hazırda sahədə sürünə-sürünə olsa da, Rusiya hər gün Ukraynanın bir-iki yaşayış məntəqəsini işğal edir. Ukraynanın nəinki 1991-ci ildəki sərhədlərinə çıxacaq gücü yoxdur, heç müdafiə olunmaq qabiliyyəti də istənilən səviyyədə deyil.

Hazırkı ABŞ-nin təşəbbüsü elə Rusiya üçün də göy-dəndüşmədir. 3 il davam edən müharibə Rusiyayı yorub. Bundan əlavə, digər regionlarda gedən proseslərə Rusiya müdaxilə edə bilmir. Ona görə də Rusiya prosesə həvəsli görünür.

Rusiya-Ukrayna müharibəsi necə bitəcək, bunu görə-cəyik. Hər halda, sahədə qazananın masada da əli güclü olacaq. Ancaq Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitməsi müharibələrin bitməsi anlamına gəlməyəcək. Əksinə, daha şiddətli müharibələr üçün hazırlığa start veriləcək.

"Qərb dövlətlərinin Ukraynanın resurslarına marağı yüksəlib"

"ABŞ Prezidentinin ölkəsi tərəfindən Ukraynaya xərclənən 500 milyard dolların müqabilində nadir torpaq metallarına sahib olmaq istəyi birmənalı qaydada da, bu qlobal siyasətdə qaydaların kəskin dəyişməsindən xəbər verir".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, 26 trilyon dollardan çox təbii ehtiyatlara malik olduğu güman edilən Ukrayna global təchizat zəncirində mühüm aktarlardandır:

"Ölkə 116 növ faydalı ehtiyatları əhatə edən təxminən

20 min faydalı qazıntı yatağına malikdir. Ukrayna titan, litium, berilyum, manqan, qallium, uran, qrafit, apatit, flüorit və nikel ilə zəngin ölkədir. Sadəcə bir faktı qeyd etmək lazımdır ki, Ukrayna Avropada ən böyük titan ehtiyatlarına, eləcə də litiumuna malik olmaqla dünya rezervlərinin 7 faizini formalaşdırır. Ukraynanın malik olduğu resurslar müdafiə, yüksək texnologiya, aerokosmik və yaşıl enerji kimi sənayelər üçün vacib hesab olunur. Eyni zamanda, elektrikli nəqliyyat vasitələrinə və bərpa olunan enerji texnologiyalarına keçid nəticəsində bu resurslara qlobal

tələbatın kəskin artacağı gözlənilir".

Deputat qeyd edib ki, son illər Qərb dövlətlərinin Ukraynanın malik olduğu resurslara marağı daha da yüksəlib:

"Rusiya-Ukrayna müharibəsindən öncə artıq Ukrayna ilə Avropa İttifaqı arasında bu istiqamətdə razılaşmalar imzalanmışdı.

2021-ci ilin iyulunda imzalanmış Kritik Minerallar üzrə Aİ-Ukrayna Strateji Tərəfdaşlığı 10 əsas xammala yönəlmiş 100 layihəni reallaşdırmaqla bu mənbə hesabına Avropada mədən resurslarına tələbin tam ödənilməsinə hədəfləyirdi. Göründüyü kimi, böyük xammal ehtiyatlarına malik olan Ukrayna hər zaman birbaşa və ya dolaylı olaraq global aktarların diqqətində olub.

Bu arada, zəngin ehtiyatlara malik olan Ukrayna BMT-nin tanıdığı ərazilərinin 80 faizindən azına nəzarət edir və minimum əməkhaqqı cəmi 192 dollardır".

Nicat NOVRUZOĞLU

Şöbə müdiri: "İmkanlı ailələrdə çətin həyat şəraitində olan şəxslər var"

"İmkanlı ailələrdə kifayət qədər çətin həyat şəraitində olan şəxslər var".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclasında Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Sosial təminat siyasəti şöbəsinin müdiri Babək Hüseynov deyib.

Nazirlik rəsmisi bu kateqoriyadan olan şəxslərin necə təyin olunması məsələsinə də aydınlıq gətirib: "Nazirliyin göstərdiyi xidmətlərin 90%-dən çoxu elektronlaşdırılıb. Ona görə də çətin həyat şəraitində yaşayan insanları proaktiv qaydada təyin et-

mək mümkün olmur. Sosial Xidmət Agentliyinin hər bir iqtisadi rayonda filialı və nümayəndəliyi var. Bəzi məlumatlar təəssüf ki, hələ də elektron sistemdə yoxdur. İmkanlı ailələrdə kifayət qədər çətin həyat şəraitin-

də olan şəxslər var. Ona görə bu şəraitə düşən şəxslərin bəzi müraciət etməsi lazımdır". Şöbə müdiri qeyd edib ki, nazirlik ödənişli sosial xidmət həyata keçirmir: "Müvafiq qaydalarla ödənişli xidmətlər təəssüf ki, hələ də elektron sistemdə yoxdur. İmkanlı ailələrdə kifayət qədər çətin həyat şəraitin-

Nicat

Çernobil qəzasında zərər çəkənlərlə bağlı mühüm xəbər

Çernobil qəzasında zərər çəkənlərin sosial təminatı təkmilləşdirilir.

Adalet.az xəbər verir ki, bu, Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iclasında müzakirəyə çıxarılan "Çernobil qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında" qanuna təklif edilən dəyişikliklərdə əksini tapıb. "Çernobil qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında" qanunda əlilliyi olan şəxslərin səhhətinə və ailə başçısını itirmiş ailələrə vurulmuş ziyanı görə zərərçəkmiş şəxslərə onların əlillik dərəcəsinə əsaslı olaraq birdəfəlik kompensasiyanın verilməsi, habelə 1986-1990-cı

illərdə Çernobilda qəzanın nəticələrinin ləğv edilməsi iştirakçılarına səhhətinə vurulmuş ziyanı görə hər il üzrə kompensasiya verilməsi ilə bağlı müddəalar nəzərdə tutulub. Sosial müavinətlərin unifikasiyası ilə əlaqədar olaraq, "Sosial müavinətlər haqqında" qanunda Çernobil AES-də qəzanın nəticələri ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə aylıq Prezident təqaüdü təsis edilib. Sözügedən şəxslərə Prezident təqaüdü ilə yanaşı müvafiq əmək pensiyası da ödənilir. Qanunun 6-cı maddəsinin 1-ci hissəsinin 5-ci bəndinə

zərdə tutulmayıb. Əlavə olaraq 2008-ci il sentyabrın 1-dən Prezidentin müvafiq fərmanları ilə Çernobil AES-də qəzanın nəticələri ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə aylıq Prezident təqaüdü təsis edilib. Sözügedən şəxslərə Prezident təqaüdü ilə yanaşı müvafiq əmək pensiyası da ödənilir. Qanunun 6-cı maddəsinin 1-ci hissəsinin 5-ci bəndinə

Nicat

Katoliklər Papanın sağlamlığı üçün dua edirlər

Xəbər vermişdik ki, 266-cı Roma Papanı, 88 yaşlı Fransiskin hər iki ağıciyərində pnevmoniya aşkarlanıb, infeksiyaya qarşı immuniteti xeyli zəifləyib.

Müqəddəs Taxt-Tacın mətbuat xidməti bununla bağlı bir neçə gün öncə məlumat da yayıb: "Bu xəstəliyin müalicəsi üçün kortizon antibiotik müalicəsi lazımdır.

Müqəddəs Atanın vəziyyəti kompleks şəkildə ağırdır. O, virusların, bakteriyaların və ehtimal ki, digər orqanizmlərin bir-birinə qarışdığı polimikrobial tənəffüs yolları infeksiyasından əziyyət çəkir. Kompüter tomoqrafiyası nəticəsində müəyyənləşdi ki, Müqəddəs Ata-

da ikitərəfli pnevmoniya başlayıb". Adalet.az xəbər verir ki, hazırda bütün dünya katolikləri Roma Papanı Fransiskin sağlamlığı üçün dua edirlər.

Müalicənin nəticəsi olaraq, Papa Fransiskin kliniki vəziyyətindəki şiddətə baxmayaraq, cüzi yaxşılaşma var.

Oksigen terapiyası bir az azalmış axın və oksigen səviyyəsində olsa da davam edir. Klinik mənzərənin mürəkkəbliyini nəzərə alaraq, həkimlər ehtiyatlı proqnozlarını saxlayırlar.

Xatırladaq ki, 88 yaşlı Papa fevralın 14-də bronxit diaqnozu ilə xəstəxanaya yerləşdirilmişdi.

P.S. Bu katolikləri də başa düşürəm də...Buraxın getsin də, yazı-ğı...

Ay adamlar, bu kişinin vaxtı çatıb...Allahın işinə qarışmayın,sonrası yaxşı olmaz... məndən deməsi....

Əntiqə Rəşid

Psixozun halüsinasiyası: «Gəncəsər əcdadımın məbədidir»

Ermənilərin iranşünas alimi Vardan Voskanyan öz sosial şəbəkə hesabında növbəti dəfə ağzına gələn yazıb, yazdıqları ilə psixoz xəstəliyinə düşər olduğunu təsdiq edib.

Adalet.az xəbər verir ki, Voskanyan paylaşımında Qarabağ haqqında ilk dəfə 16 yaşında öyrəndiyini vurğulayaraq yazır: "Sonra müqəddəs Ermənistan torpağının bu ayrılmaz ərazisini az qala bir başından o biri ucuna qədər gözdüm. Mən əcdadlarımızın sivilizasiya səylərinin ləl-cəvahirini olan bu müqəddəs məkanın heyətində sol tərəfdə görünən skamyada tək oturub siqaret çəkdim, o xoşbəxt fürsətə görə beynimdə Allahı izlətdirdim.

Əcdadlarımızın möhtəşəm şah əsəri olan Qandzasar (Gəncəsər monastırı) in-

di çox təəssüf ki, barbarların murdar ayaq altlığıdır. "Müqəddəs torpağımız zəbt olunub və bunu unutmaq müqəddəsliyi inkar etmək, əcdadlarımızı, Allahımızı inkar etməkdir".

P.S. Bütün dünya bilir ki, Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz parçasıdır və Azərbaycan öz ərazisini 30

illik işğaldan azad edərək bu bilgiyə görə heç bir ölkə Azərbaycana qarşı çıxmadı. Bu faktı qəbul etməyən yalnız xəstə təxəyyülə söykənən haylardır. Çünki yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi bu toplum yarandığı gündən psixoz xəstəliyindən əziyyət çəkir. Psixozun təsiri altında Gürcüstandan, Rusiyadan, İrandan, Türki-

yədən və Azərbaycandan "qədim torpaqlarını" geri istəyirlər və buna görə də-fələrlə adı qaydada cavabları verilib. Amma psixoz xəstəliyi bu toplumda o qədər irəliləyib ki, söyüş, döyüş, ölüm bunlara kar eləmir. Bu toplumu elə topluca xəstəxanaya salıb müalicə etmək isə artıq dünyanın gündəminə düşməlidir. Yeri gəlmişkən, psixoz - düşüncə və duyğunun ağır formada pozulduğunu təyin edən psixiatriya terminidir. Psixotik epizod keçirən xəstələr halüsinasiyalar görüb, batil (yəni real olmayan) inanclarla inanırlar.

Psixoz, insanların həqiqətlə əlaqəsini qismən itirdikləri ciddi bir psixoloji sağlamlıq problemidir.

Əntiqə Rəşid

Zelenskinin son qərarı: "Biz Türkiyəyə güvənməliyik"

Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski Türkiyənin təhlükəsizlik zəmanətlərinə inandığını bildirib.

Adalet.az xəbər verir ki, Ukrayna lideri bunu mətbuat konfransı zamanı deyib: "Əgər təhlükəsizlik zəmanətlərindən danışsaq, mən həmkarlarıma demişəm ki, Türkiyəyə və Türkiyə prezidentinə etibar etməliyik. Niyə, çünki çox vacibdir. "Gəlin görək kim birlik üçün real rəqəmlər, real insanlar, əsl döyüş gəmiləri verməyə hazır olacaq", - Zelenski qeyd edib. Onun sözlərinə görə, mümkün hərbi mövcudluğunu nəzərə alaraq Türkiyəyə etibar edilməlidir. Zelenski həmçinin qeyd edib ki, əgər iqtisadi təhlükəsizliyin təminatlarını nəzərə alsaq, o zaman Ukrayna üçün prioritet Avropa İttifaqına üzvlük, ikincisi isə 800 minlik Ukrayna ordusunun maliyyələşdirilməsidir.

Ə. Aslan

Xəbər verdiyimiz kimi, Ermənistan vətəndaşı olan, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, terrorizmə cinayətlər, habelə terrorçuluq, mühafizəçüluq maliyyələşdirmə ilə bağlı maddələri və digər ağır cinayətlərdə təqsirləndirilən Ruben Vardanyanın barəsində cinayət işi üzrə məhkəmə prosesinin baxış iclası fevralın 25-də davam etdirilib.

Adalet.az bildirir ki, məhkəmə iclasına sədrlik edən hakim Zeynal Ağayev cinayət prosesinin tərəflərinə məhkəmə istintaqında

yan, Davit İşxanyan, Davit Babayan, Lyova Mnatsakanyan və Davit Manukyanla münasibətləri, humanitar məqsədlər adı altında fəaliyyət göstərən "Avrora Humanitar Təşəbbüs Fondu", Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığından çıxma və Ermənistan Respublikasının vətəndaşlığını qəbul etmə səbəbləri barədə suallar ünvanlayıb.

Eyni zamanda, Robert Köçəryan, Serj Sarkisyan, Samvel Babayan, Vitali Balasanyan Mikaeli, Zori Balayan və digərləri ilə əlaqələri barədə suallar verilib. Baş prokurorun xüsusi tapşırıqlar üzrə köməkçisi Tuqay Rə-

Ağoğlan məbədinə pərçimlənmiş "xaçlar"...

Laçın rayonu ərazisində, Ağoğlançayın sahilində, Azərbaycan-Ermənistan sərhəd xətti yaxınlığında, V-VI əsrlərə aid Qafqaz Albaniyasına aid Ağoğlan monastırı və ya Sisernəvəng məbədi yerləşir.

Deməli, ermənilər Azərbaycan ərazilərini işğal etdikdən sonra öz "qədimliyini" sübut etmək üçün Kəlbəcərdə istehsal etdikləri daş xaçları qeyri-qanuni olaraq Ağoğlan monastırının memarlıq quruluşunda və interyerində dəyişikliklər etmək üçün istifadə ediblər. Bundan başqa abidənin mühafizə divarını dağıdaraq ikinci giriş qapısı açıblar.

Daha sonra, monastırın memarlıq quruluşunda dəyişiklik edilərək sağ divarı dağıdır və oraya qapı yerləşdirilir. 2005-ci ildə monastırın sağ divarının bir neçə metrliyində 6 qəbir daşı qoyulur. Abidənin daxili və xarici divarları üzərində olan, 26 alban simvolu və divar yazıları dəyişdirilərək orijinal bədii nümunələr tamamilə silinir.

Kompleksin girişində bazalt daşdan hazırlanan 2,5 metr hündürlüyündə bir neçə xaç quraşdırılır. Uzun sözlən qisası, abidə 30 illik işğalın sayəsində "erməniləşdirilir".

Adalet.az xəbər verir ki, Ermənistan məxsus mədəni irsin qeydiyyatın apararıq monumentwatch.org saytı növbəti dəfə əsassız şikayət və məntiqsiz fikirlərlə dünyanın diqqətinə Azərbaycana yönəldirməyə çalışıb.

Beləki, adını dəyişib Tsitsernavank qoyduqları Ağoğlan monastırının guya Azərbaycan tərəfindən dağıldığını iddia ediblər: "2025-ci ilin fevralında internetdə yayılan fotolarda Azərbaycan tərəfinin Tsitsernavankın məhrabını zədələdiyi məlum

olub. Şekillərdən görünür ki, qurbangahdakı müqəddəs süfrə və xaç daşı sındırılıb. Qeyd edək ki, Tsitsernavank məbədi hələ 2023-cü ildə murdarlanıb və zədələnib.

Avropa Parlamenti tərəfindən hələ 2022-ci ildə qəbul edilmiş "Dağlıq Qarabağda mədəni irsin məhv edilməsi haqqında" 2582

nə səbəb olan istənilən müdaxilə irsi tarixi əhəmiyyətdən məhrum edir, onu məhv edir. Kilsəni təhqir etmək və zədələmək strukturun bütövlüyünü pozur" - deyə sayt bildirir.

Oxucularımıza xatırladıraq ki, Kəlbəcər işğaldan azad edildikdən sonra, orada ermənilərin "tarix" istehsal edən sexi aşkarlandı. Or-

sayılı qətnamədə Avropa Parlamenti Azərbaycanı erməni irsi ərazilərinə hər hansı müdaxilənin istisna edilməsini təmin etməyi, irsin orijinallığı prinsiplərini qoruyub saxlamağı və bu prinsipi uyğun olaraq müstəsna bərpa işləri aparmağı öhdəsinə götürür.

Kilsənin təhqir edilməsi 1999-cu il Burra (Avstraliya, ICOMOS) Konvensiyası ilə müəyyən edilmiş irsin mədəni əhəmiyyəti meyarını da pozur.

Və burada tarixi sübutların məhv edilməsi ilə əlaqədar qeyd etmək yerinə düşər ki, mədəni əhəmiyyət meyarına görə irsin tarixi dəyərinin qorunub saxlanması dəyərini tarixi sübutlarının necə qorunub saxlanması deməkdir (Buray Nizamnaməsi Maddə 2.3).

Bundan əlavə, "irsə edilən, tarixi, estetik, mənəvi və sosial baxımdan mədəni əhəmiyyət kəsb edən bu və ya digər elementin itirilməsi-

dumuz Kəlbəcərdə aşkar edir ki, "qədim erməni tarixi" istehsal edən emalatxanada erməni ustaların daş üzərində qədim ornamentlərə uyğun xaç yonur, ona qədimi görünüş vermək üçün sirkədə saxlayıb, oksidləşdirirlər. Sonra isə daşları torpağa basdırır və bir müddət sonra artıq "tarixi olmuş əsərləri" üzə çıxarırlar.

İndi həmin sayta xəbər vermək lazımdır ki, əslində Azərbaycan Ağoğlan monastırını zədələmiş, əksinə əvvəlki formasına qaytarır. Çünki 1992-ci ildə işğal ediyiniz Laçında ən qədim abidə olan bu məbəddə Kəlbəcərdə daş sexində yonub düzəltiyiniz qədim "xaç"larınızı zorla pərçim etmişiniz, buda məbədin həm görünüşünə, həm də tarixinə böyük bir nöqsan kimi görünür.İndi Azərbaycan o nöqsanı aradan qaldırmaq üçün çalışır.

Ə. Rəşid

Vardanyan sərbəst ifadə verməkdən imtina etdi, sualları cavablandırmadı

sübutların tədqiq edilmə qaydasını izah edib.

Ardınca təqsirləndirilən şəxs sərbəst ifadə vermək təklif olunub, lakin o, ifadə verməkdən imtina edib.

Bundan sonra dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar təqsirləndirilən şəxsə ittiham olunduğu cinayət əməlləri üzrə suallar verməyə başlayıb.

Baş prokurorun böyük köməkçisi Vüsal Əliyev təqsirləndirilən şəxs R.Vardanyandan Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının suveren ərazilərinin işğal olunması, azərbaycanlıların zorla didərgin salınması, əsir və girov götürülmüş şəxslərə işğalçılardan verilmiş və öldürülməsi, Azərbaycan Respublikasına maddi ziyan vurulması və digər faktlara dair münasibətini soruşub.

Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin şöbə rəisi Nəsir Bayramov, dövlət ittihamçıları Fuad Musayev və Vüsal Abdullayev təqsirləndirilən şəxsin Azərbaycanın suveren ərazilərinin işğal olunmasına təkən verən hadisələr, Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahak-

himli təqsirləndirilən şəxsə qondarma rejimin dövlət naziri vəzifəsinə təyin edilməsi qaydası, həmin vəzifəyə təyin olunmasına zəmanətin kim tərəfindən verilməsi, bununla bağlı məsləhətləşmələr apardığı insanların şəxsiyyəti, Azərbaycan Respublikasının əvvəllər işğal altında olmuş hansı ərazilərinə səyahət etməsi, "Biz və Bizim dağlar Ərazi İnkişaf Agentliyi" və "Artsaxın Təhlükəsizliyi və İnkişaf Cəbhəsi Hərəkatı"nın fəaliyyət istiqamətləri barədə suallar verib.

Bundan sonra R.Vardanyanın cinayət işinin materiallarında olan müsahibəsi nümayiş etdirilərək tərcüməçinin iştirakı ilə tədqiq olunub.

Dövlət ittihamçıları məhkəmədə nümayiş etdirilən müsahibədən irəli gələn bir sıra məqamlar barədə təqsirləndirilən şəxsə suallar ünvanlayıb, o cümlədən Ermənistan ərazisindən keçərək qanunsuz olaraq Azərbaycan Respublikasının suveren ərazisi olan Qarabağa gəlməsi, keçmiş qondarma rejimin ərazisində dövriyyədə olan pul vahidi, həmin qondarma rejimin ərazisində Ermənistan Respublikasının pasportundan istifadə olunma səbəbi, Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələrinin orada yerləşməsinin məqsəd və əsasları, R.Vardanyan tərəfindən Azərbaycan və Erməni xalqlarının birgə yaşamasının qeyri-mümkünlüyünü ifadə edən, habelə xalqlar arasında nifrət və ədavəti oyadan xarakterə malik çıxışların edilmə səbəbi və məqsədi, qondarma rejimin maliyyələşdirilməsi forması və Ermənistan dövlətinin bu prosesdə iştirakı, "dövlət naziri" vəzifəsində qısa müddət olmasının səbəbi barədə suallar verib.

Təqsirləndirilən şəxs Ruben Vardanyan ona verilmiş sualların heç birini cavablandırmayıb.

Faiq QISMƏTOĞLU
faiqqismetoglu@box.az

Biz deyirik...

Gözümüz həmişə televiziyalarda yaxşı verilişlər axtarır. Amma axtardığımızı tapa bilmirik. Bəlkə kimsə tapır, deyə bilmərik. Vallah, biz tapa bilmirik. Elə televiziya açan kimi düşük-düşük teleserialar gözümüzdə girir.

Məsələn, "Xəzər" TV-də gedən "Xəyanət" teleserialı. Filmin nə ssenarisi yönüdü, nə də rejissor işi. Söhbətlər hamısı ya bu otaqda, ya da digər otaqlarda gedir. Bil-mirsən, rejissor nə demək istəyir. Sanki filmin qəhrəmanını əjdahadır, nə istəsə eləyə bilər. Bu film cinayətçılığı, reketçiliyi və ən nəhayət qeyri-insani hissləri, duyğuları təbliğ edir. Filmi çəkənlər millətin zəif yerin tapıb və ondan da ustalıqla istifadə edir. Ailə-məişət mövzusunda nə qədər "bezdərni" teleserialar çəkilir. Millətin səviyyəsi kütlesinə hesablanıb bu filmlər! Çünki bundan reyting əldə edirlər.

Və reyting xətrinə bütün milli və mənəvi dəyərləri qurban verməyə hazır olan adamlar var. Allah bizi belə insanlardan qorusun! Xoşqədəm Hidayətqızının, hər iki Zaurların, Lalə Azərtaşın, Elgizin səviyyəsi verilişləri adamin ətinə tökülür. Problemlə adamların dərdlərindən istifadə edərək onların başına oyun açılır. Ailə sirlərini gəlib efirdə danışan adamlar (daha doğrusu, danışdırılan) barışmaq əvəzinə, yenidən od-alovun içinə düşür və ailələr dağılır. Görəsən, insanlar nə vaxt anlayacaq ki, bu verilişlər yanan ocağın üstünə su yox, benzin səpirlər? Savadsız həkimləri, istedadsız musiqiçiləri reklam edən belə verilişlər xalqımıza və millətimizə vurulan ən böyük zərbədir.

Çox təsəffüf ki, bu zərbənin qarşısını alan yoxdur, belə getsə, heç almayacaqlar da! Çünki burda böyük pullar var. Əgər böyük pullar olmasa, adını çəkdiyimiz o aparıcılar üçmərtəbəli evləri, bahalı maşınları hansı pulla əldə edib. "Xəzər" TV-də efirə gedən "Komedixana" elə özü başdan-ayağa komediyadır.

Süni gülüş yaratmaq üçün bir-birinin başına qapaz vuran, yerə yıxılıb ağlayan, dalını burcudaburcudə oynayan aktyorlar bu hərəkətlərindən heç utanmırlarmı? Və onlar bizim korifey gülüş ustalarımızım tamaşalarına baxıblarmı? Çox yox, sadəcə olaraq Nəsimə Zeynalovadan, Səyavuş Aslandan, Hacibaba Bağirovdan, Yaşar Nuriyadan bir şey öyrənsəydilər, belə şit hərəkət etməzdilər. Özəl televiziya baxanda Az.TV və İTV toya gəlməlidir, çünki bu kanallarda əxlaqi, milli və mənəvi dəyərlər qorunur. Vətənpərvərlik və sosial yönümlü maraqlı verilişlər efirə çıxarılır. Bax bunlar alqışlanmalıdır. Özəl televiziya bataqlıqdan nə vaxt çıxacaq, onu deyə bilmərik. Qoy, bu barədə onlar özləri düşünsün. Əgər düşüncə bilirlərsə!..

Texniki cəhətdən nasaz avtomobillərlə yola çıxmayın

Bizim ölkəmizə qar o qə-dər də çox yağmır. Amma ya-ğanda da, istər-istəməz müy-yən fəsadlar qaçılmaz olur.

Bu mövcud problemlərin qarşısı isə vaxtında alınmalıdır ki, insan ölümü ilə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisələri baş verməsin. Əlbəttə, bunun üçün yol polisi, sürücülər, hərəkət iştirakçıları bir-birini başa düşməli, anlamalı, bir sözlə, qanunlara hörmətlə yanaşmalıdır. Qarlı havada bəzi qəzalara avtomobillərin texniki cəhətdən nasazlığından baş verir. Çünki bəzi təcrübəsiz sürücülər maşınları qış mövsümünə uyğun hazırlamır, şinləri dəyişməmiş və digər texniki göstəricilərə barmaqarası yanaşır.

Aydın ki, bu da qəzalara münbit şərait yaradır. Xüsusilə də respublika əhəmiyyətli yollarda hərəkət edərkən bu şərtlərə əməl etmək daha vacibdir. Bu soyuq qış günlərində necə-necə avtomobil nasaz olduğuna görə yollarda qalıb və həmin avtomobillər yol polisinin köməklili ilə yol hərəkət hissəsindən götürülüb. Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin avtotexniki müfəttişlik şöbəsinin rəisi, polis polkovniki Xəlid Əzimov bizimlə söhbətində bildirdi ki, nəqliyyat vasitələrinin texniki sağlamlıq qarlı havada daha böyük önəm kəsb edir. Çünki heç kimə sirsir deyil ki, bəzi avtomobil sürücüləri qış mövsümünə uyğun nəqliyyat vasitələrini hazırlamır, üstəlik də şinlər yay hava şəraitində olur. Belə tələklərlə onlar qarlı, sürüşkən yollarla hərəkət edərkən qəzalara qaçılmazdır. Bununla yanaşı, avtomobilin intensiv hərəkət etdiyi yolda bir nasaz avtomobil sıradan çıxıb yolda qalırsa, digər avtomobillər üçün qəza şəraiti mövcud olur və hətta bu zaman zəncirvari qəzaların da olmaq ehtimalı var. Bax, buna görə də bir daha sürücülərə tövsiyə edirik ki, yollar buz bağ-layanda nasaz avtomobillərə yola çıxmasın və digər nəqliyyat vasitələri üçün təhlükə yaratmasınlar!

EMİL FAİQOĞLU

Çevik Polis Alayı qarlı gündə çətin vəziyyətdə olanlara kömək etdi

Qarlı və şaxtılı hava Bakıda bir çox xidmət sahələrini sınağa çəkir.

Əlbəttə, şaxtılı və soyuq günlərdə xidmət etmək digər vaxtlara nisbətən daha çətin-dir. Daxili İşlər Nazirliyinin Əlahiddə Çevik Polis Alayının əməkdaşları da, qeyri-sabit hava şəraitində güclən-dirilmiş iş rejimində çalışmış və bu gün də çalışır. Heç kimə sirsir deyil ki, Çevik Polis Alayının əsas vəzifəsi cinayətçılığa qarşı mübarizə aparmaq, ictimai asayışı qorumaqdır.

Üstəlik də, bütün dövlət tədbirlərində Çevik Polis Alayının əməkdaşları iştirakçıların təhlükəsizliyini yüksək səviyyədə təmin edir. Heç şübhəsiz, onlar xidmətdə olarkən hər vətəndaşın hüquqlarını qorumaqla ictimai asayışı təmin edir. Bununla yanaşı, xidmətin əməkdaşları xəstə və çətin vəziyyətdə olan insanları görərək onlara arxa durur, kömək edir, hətta durumu ağır olan insanları xəstəxanaya vaxtında çatdırırlar. Qarlı və şaxtılı gündə Çevik Polis Alayının əməkdaşları yolda qalan avtomobilin sürücülərinə yardım edir, buzlu yerdə yığılıb, xəsarət alan insanları qaldıraraq avtomobillə xəstəxanaya yola salırlar.

Təbii ki, bu da vətəndaşlar tərəfindən çox böyük hörmətlə qarşılanır, onların polisə məhəbbəti birbeş artır. Onlar soyuq və qarlı gündə bir neçə cinayətçarı da zərəsizləşdiriblər.

Əlhəddə Çevik Polis Alayının Bakının Nizami, Xətai, Suraxanı, Binəqədi rayonlarındakı bölmələri qarlı və şaxtılı havada ictimai asayışı yüksək səviyyədə təmin edib, cinayətçılığa qarşı yüksək peşəkarlıq göstərərək öz üzərlərinə düşən vəzifələri məsuliyyətlə yerinə yetiriblər. Bununla bərabər, həm də onlar qarlı gündə çətin vəziyyətdə olan insanlara vaxtında kömək ediblər. Bax, buna görə də vətəndaşlar Azərbaycan Polisini çox istəyirlər!

Biz qəzet oxumaq istəyirik...

Bu gün Bakıya nisbətən əyalətlərdə qəzet oxuyan insanlar daha çoxdur.

Çünki əksər insanlar sosial şəbəkədən deyil, qəzetdən və kitabdan məlumat almaq istəyirlər. Ən azından ona görə ki, sosial şəbəkələrdə yayılan xəbərlərin çoxu yalan olur. Ona görə də əyalətlərdə qəzet oxumaq istəyən insanlar şəhərlə müqayisədə çoxdur. Amma gəlin onunla razılışaq ki, rayon mərkəzlərinə qəzetlər göndərilərsə, ancaq kəndlərə qəzet göndərilir. Bakıda və digər iri şəhərlərin köşkünlərində qalaq-qalaq qəzetlər yığılın qalsa da, amma kəndlərdə bir qəzet belə gözə dəymir.

Və sonradan da, bu qəzetlər "maktura" kimi redaksiyalara qayıdır. Bu da ziyan deməkdir. Amma o qəzetlər kəndlərə köndərilərsə, sizi inandırım ki, əksəriyyəti satılır. Məsələn, 10 minə yaxın əhalisi olan Füzuli rayonunun Böyük Bəhmənli kəndində bir qəzet köşkü belə yoxdur. Kəndin ziyallılarından biri olan, uzun müddət müxtəlif vəzifələrdə işləmiş Əsəd müəllim deyir ki, biz qəzet oxuyan insanlar olmuşuq və həmişə də, gözümüz qəzet axtarır, amma tapa bilmirik.

Televiziyanın bayağı, can sıxığı verilişlərindən lap bezmişik. Ona görə də əlaqədar qurumlar bu barədə ciddi düşünməlidir. Ki, kəndlərə qəzet göndərilməlidir. Biz yaşlı nəslin adamları kitab, qəzet oxumağa öyrəşmişik, o da ki, kəndimizə gəlmir. Əgər kəndimizə qəzet gəlsə, mənim kimi, insanların çox böyük sevincinə səbəb olar. Gözümüz qəzet axtarır. İnanırıq ki, əlaqədar qurumlar, təsisçilər və redaktorlar bu barədə götür-qoy edəcək, kənd ziyallılarının arzu və isteklərini yerinə yetirəcək!

Kardiologiya şöbəsi niyə yoxdur?

Azərbaycan ürək xəstəliyinə görə, dünyada öncül yerlərdən birini tutur. Ümumiyyətlə, bu gün ürək və diabet xəstəliyi bəşəriyyətin ən böyük bəlaləridir. Ona görə də, dünyada bu xəstəlikləri qarşı səhiyyə sistemi ciddi mübarizə aparır.

Ölkəmizdə də, bu gün ürək xəstəliyi ilə əlaqədar olaraq ən müasir tibb mərkəzləri, xəstəxanalar fəaliyyət göstərir. Həmin tibb ocaqları yeni avadanlıqlar və texnika ilə təchiz edilib. Və o da sevindirici haldır ki, mürəkkəb və çətin ürək əməliyyatları o mərkəzlərdə uğurla aparılır.

Çünki ölkəmizdə xarici məmləkətlərin həkimlərinin geri qalmayan kardioloqları, kardioloqları var. Bunlar hamısı çox gözəl! Amma narahatedici fakt odur ki, kardioloji xəstəliyin yüksək sürətlə artığı bir vaxtda bir çox rayonlarda kardiologiya şöbəsi yoxdur. Aydın ki, bu da müəyyən problemlər yaradır. Füzuli rayon Mərkəzi Xəstəxanasında da bu gün kardiologiya şöbəsi fəaliyyət göstərmir. Bir vaxtlar Füzuli rayonu Mərkəzi Xəstəxanasında kardiologiya şöbəsinin müdiri işləmiş, indi isə Bakı şəhərində Kardiologiya İnstitutunda kardioloq işləyən, tibb elmlər namizədi Rafiq Yusifli deyir ki, vaxtı ilə rayonda belə bir şöbə vardı və mən də orda çalışırdım. O vaxtlar bu qədər kardiolo-

loji xəstə yox idi. Neçə olur ki, indi xəstələrin çoxaldığı bir vaxtda şöbə fəaliyyət göstərməsin? Elə xəstələr var ki, hər cür şərait olan şöbədə müalicə olunmalıdır, amma şöbə yoxsa onlar digər şöbələrdə müalicə olunmalıdır.

Bu isə yetərli deyil. Düşünürəm ki, rayonda bu şöbə yenidən fəaliyyət göstərməlidir. Hər halda bir addım nə qədər tez atılsa, bir qədər müsbət təsiri olar! Füzuli rayon Mərkəzi Xəstəxanasının sabiq baş həkimi, Prezident İlham Əliyev tərəfindən "Tərəqqi medalı" ilə təltif edilmiş, indi isə həmin xəstəxanada kardioloq-həkim işləyən, gözəl ziyalı Natiq Şükürov deyir ki, bu gün Füzulidə kardioloji xəstələr əvvəlki vaxtlara nisbətən daha çoxdur. Və xəstəxanada mənəmlə bir yerdə daha iki kardioloq-həkim var. Ağır xəstələrimiz olur, məcbur olub, həmin xəstələri terapiya şöbəsində müalicə edirik. Hansı ki, həmin xəstələr kardiologiya şöbəsinə müalicə almalıdırlar. Natiq həkimin sözüne qüvvət olaraq deyə bilərik ki, bu gün Füzuli xəstəxanasına kardiologiya şöbəsinin açılmasına böyük ehtiyac var. Üstəlik orada artıq üç kardioloq-həkim də işləyir. Ona görə də TƏBİB və digər adiyatı qurumlar bu barədə ciddi düşüncəli və problemi tez bir zamanda həll etməyə çalışmalıdır!

Hələ ki, işıqlar sönmür...

Havaların soyuq keçdiyi günlərdə bir çox insanlar mənzilləri yaxşı qızdırmadığına görə, elektrik sobalarından istifadə edirlər.

Ən azından ona üçün ki, "Azərişiq" ASC evləri normal istiliklə təchiz etmir. Ya da aşağı temperaturda istilik verir və nəticədə evlər qızdırılır. Hansı ki, indi məlum qurum mənzildə hər kvadrat metrə görə, 30 qəpik pul tələb edir. Təbii ki, belə durumda mənzil sahibləri məcbur olub, elektrik sobalarından istifadə edirlər.

Bu isə sonda abonentlərin həddindən artıq pul ödəməsilə nəticələnir. Hələ biz elektrik şəbəkəsinin həddindən artıq yüklənməsini və eləcə də yanğın təhlükəsini demirik. Çünki bəzən soyuq havalarda şəbəkənin normadan artıq yüklənməsi yanğına sonlanır. Bu barədə Fövqəladə Hallar Nazirliyi əhaliyə çətin hava şəraitində davamlı olaraq xəbərdarlıq edir və insanları məarifləndirir.

Buna əməl edən də var, əməl etməyən də! Amma görünən odur ki, fevralın 20-si və 21-də işıqlar söndürülməyib! Belə çıxır ki, "Azərişiq" bu qarlı günlərdə öz üzərinə düşən vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlir. Axıra qədər belə olsa, abonentlər də məlum qurumun işindən razı qalar.

Və bir də hər bir mənzil sahibi diqqətli olmalı, elektrik şəbəkəsini normadan artıq yükləməməli, yanğın təhlükəsi yaratmamalıdır. Allah eləməmiş, yanğın baş verərsə, 112 xidmətinə zəng vurmaq lazımdır!

Qarlı yollar...

Artıq fevralın 20-dən respublikamıza və Bakıya qar yağmağa başlayıb.

Təbii ki, qar yağışı avtomobil yollarında bir çox problemlər yaradır. Və həmin gündən bir çox xidmət sahələri gücləndirilmiş iş rejimində çalışır. Amma bununla yanaşı, müxtəlif nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri də belə qarlı havada, yollar buz bağlayanda, sürüşkən olanda daha diqqətli olmalı, birmənalı olaraq yol hərəkəti qaydalarına əməl etməlidirlər.

Çünki qarlı, şaxtılı havalarda qəzaların da baş vermə ehtimalı yüksəkdir. Fevralın 21 səhər Bakının yollarında da bir çox yerdə buz bağlamışdı, amma Yol İstismar İdarələri yollara axşamdan təmizləmiş, mövcud bir çox təhlükəni vaxtında aradan qaldırmışdı.

Bütün bunlarla bərabər, yenə qəza şəraiti var. Ona görə də Bakı Şəhəri Dövlət Yol Polisi İdarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr bölməsinin rəisi, polis kapitanı Toğrul Nəsirli belə havalarda sürücülərə tövsiyə edir ki, nəqliyyat vasitələrində qış şinlərindən istifadə etsinlər, sürət həddini qorusunlar, ara məsafəsi saxlasınlar və heç bir sürücü digər hərəkət iştirakçısı üçün təhlükə yaratmasın.

Piyadalar da belə çətin hava şəraitində diqqətli olmalı, yolu təyin olunmuş yerdən keçməli, sutkanın qaranlıq saatlarında avtomobillərin hərəkətinə məsuliyyətlə yanaşsınlar ki, qəzalara şərait yaratmasınlar. Hələ bir neçə gün də Bakıda və ölkəmizdə qarlı hava davam edəcək. Deməli, hər bir hərəkət iştirakçısı öz üzərinə düşən məsuliyyəti bir an belə unutmamalıdır!

EMİL FAİQOĞLU

Bu gün Azərbaycanın məşhur şərqşünas alimi, tarixçi, akademik, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Dövlət Mükafatı Laureatı və əməkdar elm xadimi Ziya Bünyadovun qətlə yetirilməsindən 28 il ötür.

Ziya Bünyadova ölümindən 3 gün qabaq xəbər ediblər: "Deyirlər, səni öldürəcəklər". O isə cavab olaraq deyib: "Məni öldürə

rov, Mahir Zeynalov, Xanlar Cabbarov, Maarif Əliyev, Rövşən Həsənov, Qədir Abbasov və Rizvan Məmmədov CM-dir Abbasov, Rizvan Məmmədov, Qalib Babayev, Təriyel Ramiz oğlu Ramazanov istintaqa məlum olmayan, özlərini İran İslam Respublikası vətəndaşları kimi təqdim edən "Məhəməd" və "Nəsruallah" adlı şəxslərin 1993-cü ildə Azərbaycanda, o cümlədən

rov, Maarif Əliyev, Rövşən Həsənov, Qədir Abbasov və Rizvan Məmmədov CM-nin müxtəlif maddələri ilə təqsirli biliniblər. Mahir Zeynalov ömürlük, digərləri isə müxtəlif müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olunurlar.

Politoloq Cümşüd Nuriyev mediaya açıqlamasında bildirir ki, Ziya Bünyadovun qətlinin sifarişçisi İran

21-də Astara şəhərində Bibi-Heybət alim-şeyxləri nəslindən olmuş Musa Mövsüm oğlu Bünyadovun ailəsində dünyaya göz açıb. Alim öz nəsil şəcərəsini araşdırıb və babalarının şeyx olduğunu üzə çıxarıb.

Bu səbəbdən də qəhrəmanlıq bu şəcərənin canında-qanında olub. Beləki o, ikinci Dünya müharibəsi

Mahir N. Qarayev

Aqil Abbas bunu bacarıb

Kulis.az-da Aqil Abbasın "Yoldaş nazir, mən bilirəm kimə şikayət edəcəm..." reportaj-xatirəsi haqqında Mahir N. Qarayevin yazısı dərc olunub. Həmin yazını təqdim edirik.

Gecənin bir ələmi "Kulis"də qarşıma Aqil Abbasın Ağdam bazarından yazdığı bir yazı çıxdı. Elə ilk cümləsindən yazı məni tutdu. Birnəfəsə sona kimi oxudum.

Yazı nə hekayə deyildi, nə povest, nə roman. Müəllif oxucularla xatirələrini bölüşürdü. Amma ürəyindəki həsrəti, yaddaşındakı nisgilli göz yaşları içində ah-vayla yox, göz yaşardan səmimiyyətlə bölüşürdü.

Nodar Dumbadzenin, Fazil İsgəndərin dadlı-duzlu yumoru, Şukşinin lakonik üslubu...

Bəlkə, bu səbəbdən ki, mən o yazını hekayə, yaxud roman kimi yox, bayatı kimi, nağıl kimi, lətifə kimi, ağı kimi oxudum.

Hə, vallah: ağıni lətifə kimi danışmaq bir ayrı aləmdir. Tərsinə də yozmaq olar: şux, məzəli lətifənin içində acı bir nisgillik - bir də heç vaxt geri qayıtmayacaq o illərin həsrəti...

"Köhnə xatirə, köhnə şərabtək - bir qurtum içsən, sərxoş edəcək..."

Mən bu sətirləri elə o xatirələrin bircə qurtumunun sərxoşluğu altında yazıram: "Ötüb keçmiş günlər, gəlin, Rəki için, sərxoş olun - bu kədər öldürdü məni..."

Həqiqətən də, ötən günlərin sərxoşluğundan gözəl nə ola bilər?! Heç nə: nə şərab sərxoşluğu bu ləzzəti verəndi, nə rəki sərxoşluğu!

Adını unuduğum bir müəllifdən sittä gətirməsəm, olmayacaq: "Şəxsən məndən ötrü gələcək həmişə dumanlı anlayış olub. Nə qədər qaribə də görünsə, keçmişdə həyat var, gələcək sözünün bətnində isə sanki qarayaraya bənzər anadangəlmə bir əcəl sözü gizlənilib - həqiqətən də, ölüm həmişə gələcəkdir! Elə o vaxt "Moskva-Jeleznovodsk" qatarında birgə yol getdiyim qosqoca şair də eyni sözü demişdi: hər şeyin dadı keçmişdə qaldı, idbar qocalıqdan, xəstəlikdən, ölümdən başqa gələcəyin nəyi var ki?!"

Mən Aqilin sevə-sevə təsvir elədiyi o məşhur bazarı görməmişəm, orada heç vaxt olmamışam. Amma yazını oxuya-oxuya o bazarın hər yerindən keçdim, hər künc-bucağına baş vurdum: ət satandan ət aldım, göy satandan göy aldım, o adamların hər biri ilə tanış oldum, salam verib, salam aldım, əllərini sıxdım, hamısına isinişdim, biriylə çay içdim, biriylə nərd oynadım, birinə kəf gəldim, birinə uduzdu; hirsələndim, güldüm, onlarla bir yerdə yaşayıb sevinclərini, dərdlərini bölüşdüm...

İndi o adamların çoxu artıq həyatda yoxdur, amma müəllif onları unudulmağa qoymur, xatirələrini yazısında yaşadır.

Ədəbiyyatında vacib missiyalarından biri, bəlkə, elə birincisi məhz budur: uçub gedəni tutub saxlamaq, ölənə can vermək, yaşatmaq, daha doğrusu, ölməyə, ölübsə də unudulmağa qoymamaq...

Aqil bunu bacarıb.

Ukrayna ordusu 7 PUA ilə Krimə hücum etdi

Rusiya hava hücumundan müdafiə sistemləri Krim üzərində Ukraynaya məxsus 7 PUA-nı vurub.

Bu barədə Rusiya Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb. Məlumatla görə, bu gün Moskva vaxtı ilə saat 19:15-dən 19:50-dək növbətçi hava hücumundan müdafiə sistemləri Krim ərazisi üzərində Ukraynaya məxsus 7 pilot-suz uçuş aparatını məhv edib.

Qeyd edək ki, dünən Ukrayna ilin ən böyük PUA hücumunu həyata keçirib.

Zülmətin udduğu Ziya: 28 illik qətlın anım günü

bilərlər, amma fikirlərimi yox"

Adalet.az xəbər verir ki, Z.Bünyadov 1997-ci il fevral ayının 21-də yaşadığı binanın qarşısında cinayətkar qrup tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilib. Ziya Bünyadov qətl ediləndə 75 yaşları var idi.

23 fevral 1997-ci il Şəhəriyar adına Mədəniyyət Mərkəzində onunla vidalaşma mərasimi keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin vidalaşma mərasimindəki nitqindən:

"Bu qədər dahi, bu qədər ali, bu qədər böyük həyat yolu keçmiş şəxsiyyətə atılan güllə, onun qətlə yetirilməsi bütün Azərbaycana xalqına edilən təcavüzdür, Azərbaycan xalqına atılan güllədir. Çünki Ziya Bünyadov Azərbaycan xalqını ən gözəl təmsil edən şəxsiyyətlərdən biri və o şəxsiyyətlərin içində seçiləni idi".

Aparılan istintaq işinin nəticəsində cinayətə görə "Hizbullah" və "Ceysəullah" təşkilatlarına bağlı 7 nəfər təqsirkar bilinib. Onlardan qətlin əsas icraçısı hesab olunan Qalib Babayev Azərbaycan-İran sərhədində öldürülüb.

Qətl hadisəsilə bağlı məhkəmənin çıxardığı hökmə əsasən Nizami Nağı-

Bakı şəhərində islam dininin müdafiəsi pərdəsi altında ağır və xüsusilə ağır cinayətlər törədilməsi məqsədi ilə yaradılan "Vilayəti Əl-Fəqih Hizbullah" adlı cinayətkar birliyə qəbul olunublar.

Bu cinayətkar dəstə üzvləri 1997-ci ilin yanvarında Bakıda yığınaq keçirərək, akademik Ziya Bünyadovun xidməti, siyasi fəaliyyətinə son qoymaq qərarına gəlir. Burada qətlin həyata keçirilməsi planı qurulur.

Yığınaqda akademik İnan müsteyidləri tərəfindən ölümünə "fətvə" verildiği vurğulanıb. Bildirilib ki, Ziya Bünyadov islam tarixinin tərcüməsində guya kobud səhvlərə yol verib.

Törədilən cinayət əməllə əlaqədar olaraq Mahir Zeynalov, Xanlar Cabba-

olub: "Ziya Bünyadova sui-qəsd və onun öldürülməsi böyük Azərbaycan aliminə, elminə qarşı törədilən terror hadisəsidir. Özünü şəriət dövləti elan edən İranın nümayəndələri tək ziyalı alimi deyil, həm də "Quran"ı tərcümə edən bir adamı öldürdülər. Ziya Bünyadov heç də İran əleyhinə çıxış etməyib, o sadəcə bir ərəbşünas olaraq "Quran"ın qoyduğu qaydaları olduğu kimi izah edib. Azərbaycan xalqı ki, həmin qətlə İnan törədib. Sifarişçi İnan idi və bu açıq terror hadisəsi olub. İran Azərbaycana qarşı hər zaman terror istifadə edib. Bu hadisə də onun bariz nümunəsi olub. Səirliyimiz olan hücum da İranın terror mahiyyətini göstərən sübutdur". 21 fevralda öldürülən işıqlı alim 1923-cü il dekabr

zamanı ön cəbhədə döyüşüb. İki dəfə ağır yaralanıb, kontuziya olsa da, cəbhədən geri çəkilməyib. 1945-ci ildə qəhrəmanlıq və cəsərinə görə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görüldü.

Müharibədən sonar yenidən elmə məşğul olmağa başlayan Bünyadov 1991-ci ildə professor Vasim Məmmədəliyevlə birlikdə Quranı Azərbaycan dilinə tərcümə edib. Bundan başqa Ziya Bünyadov Azərbaycan tarixi ilə bağlı mühüm sənədləri üzə çıxarıb, erməni tarixçilərin uydurma iddialarına qarşı barışmaz mövqə sərgiləyib və böyük əhəmiyyət daşıyan əsərlər yazıb. Böyük alim 1998-ci ildə vəfatından 1 il sonra Azərbaycanın o dövr üçün ən yüksək mükafatına - "İstiqlal" ordeninə layiq görüldü. Bakının böyük prospektlərindən birinə alimin adı verilib, AMEA Şərqşünaslıq İnstitutu mərhum akademikinin adını daşıyır.

P.S. Ziya Bünyadov Bakının ortasında güllələnərək qətlə yetirilən onlarla ictimai, siyasi, elm xadimlərindən biridir. Qatillərə və sifarişçilərə Allah lənət etsin!

Əntiqə Rəşid

Dünyanın 24 super-milyarderi: 1-ci yerdə Maskdır

"The Wall Street Journal" və Altrata analitik şirkəti yeni siyahı ortaya qoyublar.

Adalet.az xəbər verir ki, amerikalı sahibkar İlon Mask dünyanın müxtəlif ölkələrindən 24 nəfərin daxil olduğu super milyarderlər siyahısına başçılıq edir.

Bildirilir ki, bu 24 nəfərin sərvəti 50 milyard dollar olaraq qiymətləndirilir: "Onlardan hər birinin sərvəti ən azı 50 milyard dollar qiymətləndirilir. Artıq ultra-zəngin insanların yeni kateqoriyası - super-milyarderlərin meydana çıxmasından danışmaq olar. Bu siyahı üçün dünyanın hər yerindən 24 nəfər müəyyənləşdirilib. "SpeysX", "Tesla" və X şirkətlərinin rəhbəri İlon Mask 419,4

milyard dollar sərvəti ilə reytingdə birinci yeri tutub. Onun ardınca "Amazon" onlayn pərakəndə satış şirkətinin qurucusu Ceff Bezos (263,8 milyard dollar), LVMH-nin sahibi Bernar Arno (238,9 milyard dollar), "Oracle" texnoloji şirkətinin

rəhbəri Larri Ellison (237 milyard dollar) və "Meta" korporasiyasının baş direktoru Mark Zakerberq (220,8 milyard dollar) gəlir".

"The Wall Street Journal" qeyd edib ki, ümumilikdə dünyanın 24 ən varlı adamının payı 3,3 trilyon

dollar təşkil edir ki, bu da Fransanın nominal ÜDM-i ilə müqayisə oluna bilər.

Xatırladıq ki, artıq bir neçə ildir ki, İlon Mask dünyanın ən varlı adamları reytingində birinci yeri tutur. Ötən il Maskın sərvəti 263 milyard dollar olaraq qiymətləndirilib. Bir il ərzində o, 33,5 milyard dollar zənginləşib. İkinci yerdə 209 milyard dollar sərvətlə "Amazon"un qurucusu Ceff Bezos qərarlaşıb. Bezos 2023-cü ildə 32,2 milyard dollar zənginləşib. Mark Zakerberq isə 201 milyard dollar sərvəti ilə üçüncüdür. O, bir il ərzində 72,9 milyard dollar zənginləşib.

Ə. Aslan

Ayaz Salayevi topa tutmaq lazım deyil

Bir qədər uzun alındı.

İstədim: "Mənə elə gəlir ki, Ayaz Salayevi topa tutmaq lazım deyil. Mən onun dediklərindən belə başa düşdüm ki, rus dilli məktəblərdə təhsil daha yaxşı olub. Şəxsən mən razıyam. İndi bilmirəm, amma Sovet vaxtı, çox vaxt, rus bölümündə təhsil daha keyfiyyətli olurdu. Məsələn, mən əlaçı idim və məktəbimizin tarixində ilk dəfə, o zaman ittifaq miqyaslı məşhur olan, "Artek" pioner düşərgəsinə göndəriş qazandım. Hava limanında Azərbaycanın müxtəlif guşələrindən olan uşaqlarla tanış oldum, həmçinin rus bölümündə oxuyanlarla. Səmimi deyirəm, həmin vaxt hiss etdim ki, onların, rus bölümündə təhsil alanların dünyagörüşü, bilikləri mənimkindən çoxdur. Sonradan, yeni-yetmə və gənclik illərimdə Rus dilində təhsil almış xeyli tanışlarım, dostlarım oldu və var. Əksəriyyətimini də dünyagörüşü gördüm. Hətta onlardan bəzilərində bəxib öz üzərində daha çox işlədiyim vaxtlar da oldu. Bəlkə də onların biliyi, dünyagörüşü mənimlə müqayisədə çox idi, ola bilər. Amma, qeyri təvazökar səslənsə də qeyd edim ki, özümü dünyagörüşü olmayan biri hesab etmirəm. Bu yerdə qeyd edim ki, onların vətən sevgisi heç də mənim vətən sevgimdən az deyildi.

Belə bir deyim var, hər hansı bir düz xətti pozmadan qısaltmaq üçün onun yanında uzun bir xətt çəkmək kifayətdir. Öz dilimizdə təhsilin səviyyəsi artdıqca, başqa dillərdə təhsilə maraq azalar. Axı məktəblərdə həm də Rus, İngilis və digər xarici dillər də tədris olunur. Azərbaycan bölümündə təhsilin səviyyəsi yüksəldikcə uşaqlarımız xarici dilləri də asanlıqla öyrənə bilərlər. Məsələn, mənim övladlarım burda, Niderlandda təhsil Niderland dilində alırlar. Amma İngilis dilində də sərbəst danışirlər. Alman dili ilə isə sadəcə tanışlıqları var, çünki məcburi fənn deyildi. Demək istədiyim odur ki, bəzən nə deyildiyinə yox, nə demək istədiyinə baxmaq lazımdır" - yazım. Amma qorxuram ki, mənə də "ruspərəst" adlandırırlar (baxmayaraq ki, elə deyil və Avropa mətbuatında belə Rusiyanın siyasətini dəfələrlə tənqid etmişəm). Ona görə də yazmıram.

Niderland.

Uraloğlu: Zəngəzur dəhlizi Türkiyənin Türk dünyası ilə əlaqəsini daha əlverişli edəcək

"Türkiyə Çin və Avropa arasında yük daşınmaları üçün strateji marşrut yolu olacaq Zəngəzur layihəsinin həyata keçirilməsinə çalışır".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Türkiyənin neqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu Ankarada "Qazi" universitetində çıxışı zamanı söyləyib.

Onun sözlərinə görə, logistik və neqliyyat şəbəkələrinin inkişafına yatırımlar edilməsi fəal şəkildə davam edir. "Bu gün biz Zəngəzur dəhlizini Orta dəhlizin bir hissəsi etməyə çalışırıq. Bu, Türkiyənin Türk dünyası ilə əlaqəsini daha əlverişli edəcək.

Neqliyyat naziri Ankara üçün digər önəmli ticarət-neqliyyat təşəbbüsü olan Türkiyə ərazisindən keçməklə Fars körfəzini Avropa İttifaqı ilə birləşdirəcək "İnkişaf yolları" layihəsinə də diqqət çəkib: "Bu marşrutun İraq ərazisində layihələndirilməsi başa çatıb. Artıq icra mərhələsinə keçmişik. Marşrutun açılması Türkiyəyə böyük iqtisadi fayda vəd edir".

Uraloğlu Türkiyənin coğrafi mövqeyinin əhəmiyyətindən də danışıb. "Ölkəmizdən cəmi dörd saatlıq uçuş məsafəsində ümumi əhalisi 1,5 milyard nəfər olan 67 dövlət yerləşir. Bu, nəhəng bazardır".

O bildirib ki, hazırda Türkiyədə fəaliyyət göstərən 59 hava limanı vasitəsilə dünyanın 351 aeroportuna uçuşlar həyata keçirilir:

"2024-cü ilin yekunlarına əsasən Türkiyənin hava limanlarındakı sənişin axını 230 milyondan çox olub".

Sonda nazir Ankara ilə İstanbul arasında yeni avtomobil magistralının inşası ilə bağlı plarlardan da söz açıb: "Hesablamalarımıza görə, 10 il sonra bu yola ehtiyac yaranacaq. Buna görə də bu gün biz gələcəyi planlaşdırırıq".

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglu@mail.ru

Özəl dünyamın ADAMI

Həyat adamları maraqlıdır, gözəldir, diqqət çəkəndir. Doğrudur, təbiətin də yeri danılmazdır, amma o təbiətin gözəlliyini də insanın canına, qanına hopduran, ona doğmalaşdıran həmin o böyük mənada ADAM-lardır. O adamları gözün axtarır, könlün soraylayır, onların səsinə, səmirinə axtarırsan xəyalında. Deməli, harda, necə yaşamağından asılı olmayaraq, birmənalı şəkildə həmin adamlara köklənirsən, onlara söykənib, onlardan dəstək alıb, öyrənib, vurğuladığın təbiətin də gözəlliyini onunla həmahəng edib yaşamağın dadını çıxarırsan. Hətta arada onların varlığı üçün, onları yaratdığı üçün Allaha əl açib təşəkkür də edirsən.

Mən ağılim kəsəndən qarşıma çıxan, həyatıma daxil olan, ayrı-ayrı adamların yerini həmişə görürəm, dəyərləndirirəm və onları unutmuram, əksinə, onların mənim həyatımda olmalarından qürur duyuram, məmnunluq hiss edirəm. Baxmayaraq ki, həmin adamlar bəlkə də kimlər üçünsə mənim qəbul etdiyim, dərk etdiyim, anladığım səviyyədə deyillər. Çünki hər kəsin baxış bucağı var, hər kəsin mizam-tərəzisi var. Ona görə də kimsəni qınamaq olmaz. Lakin bir danılmaz gerçəklik də var ki, hamıya yaxşı olmaq mümkün olmayan bu dünyada yaxşılığın sırasında olmaq gözəldir, maraqlıdır. Bax, indi mən az qala gözüyümü, əzbərdən deyə bilərəm həyatımda olan adamların adlarını, soyadlarını.

Çünki onlar dünən də, bu gün də mənimlədilər, dünyasını dəyişənlər də, yaşayanlar da. Mən də zaman-zaman onların qapısını döyürəm, ruhlarını salamlayıb səslərini eşidirəm. Bu gün isə...

Bizim yolumuz Söz körpüsündə kəsişdi, Söz körpüsündə qarşılaşdıq, tanış olduq və həmin o SÖZ körpüsündən başladı doğmalıqın, dostluğun əvvəli. Deməli, Azərbaycanda "Xalq Ordusu" adlı bir qəzet çap olunurdu. İndi də var. Sadəcə adı "Azərbaycan Ordusu" olub.

O qəzetin ilk redaktoru dəyərli dostumuz, ehtiyatda olan hərbiçipolkovnik Üzeyir Cəfərov idi. Mən də o qəzetin ilk əməkdaşlarından biri oldum və redaksiyaya ilk gəlişimdə kollektivlə isti bir təmas yarandı. Təsəvvür edin ki, bu kollektivdə polkovnik Mehman Hüseynov (onlar eyni ad və soyadda iki nəfər idilər), İntiqam müəllim, Knyaz Aslan, Bədirxan müəllim, rəhmətlik Söhbət Səfərlilə, İbrahim Rüstəmli, Rəşid Faxralı, Vaqif İsaqoğlu və digər vətən sevdalı qələm adamları bir araya gəlmişdilər. Milli ordumuzun ilk qəzetinin əməkdaşları idi adlarını çəkdiyim bu dəyərli insanlar. Hər birinin də özəlliyi ilə yanaşı, həm də onların hamısını birləşdirən Vətən sevdası var idi. Mən qəzetin redaksiyasında o adamlarla tanış olanda anladım ki, gerçəkdən yaradıcı bir kollektivə gəlmişəm. Birlikdə işləməyə başladım.

Döyüş bölgələrinə getdik. Həmin döyüş bölgələrinə səfərimiz zamanı Rəşid Faxralının, Söhbət Səfərlinin əsgərlərimizlə olan söhbətləri, onlardan aldıkları müsahibələr, hazırladıkları yazılar vərəqələr şəklində

yayırdı hərbi hissələrdə. Bu, hərbi jurnalistikamızın ilk təcrübəsi və səngərdən oxucuya doğru uçan ilk qaranquşlar idi. Canlı şahid kimi mən o vərəqələrin necə oxunduğunu indi də xatırlayıram...

Hər dəndə deyirlər ki, insanı harda tanımaq, kimliyənə, iç dünyasına harda bələd olmaq mümkündür. Doğrudur, atalar sözüümüz var, orda da vurğulanır ki, "qardaşın necə adamdır? - Cavabında: - yol yoldaşı olmamışam! - deyiblər". İndi həmin o müdrik kəlama söykənərək bugünkü yazının mövzusunə qayıdıram. Mən onunla yol-yoldaşı da olmuşam. Kədər, sevinc yoldaşı da

məclislərin bədə yoldaşıda və bütün məqamlarda ondakı səmimiyyətə, olduğu kimi göründüyünə şahidlik etmişəm. Təbii ki, bu anda Söhbət Rəşid Faxralıdan gedir.

Rəşidlə ilk görüşümdən bugünə qədər özüm də bilmədən içimdə ona bir güvən olubdu, ona bir ərk olubdu. Yəqin ki, bu da onun həm də şairliyindən bəhrələnilib. Çünki o, təkca publisist kimi yox, həm də şair kimi sözün içində olan adamdır. Publisistikasında nə qədər səmimi-dirsə, poeziyasında da bir o qədər odlu və çilğindi. Onun şeirləri sevgi havalıdır, oxuyanda elə düşünürsən ki, 18 yaşlı eşq havalı bir gəncə həmsöhbətsən və maraqlı olan məqamlardan biri də budur ki, Rəşid Faxralı birmənalı şəkildə bəyan edib ki:

*Əqidəmin quluyam,
Haqqam, haqqın yoluyam,
Türkəm!
Mən türk oğluyam,
Qisasdı andım mənim!*

Bu bir bəndlik şeir Rəşidi tanımayanlara müəllif təqdimatıdır. Şeiri oxuyanda bilirəm ki, bu imzanın sahibi kimdir, nəçidir və məramı nədir. Yeri gəlmişkən onu da vurğulayım ki, Rəşid Faxralı yazdığı şeirlərdə, poemalarda Azərbaycan əsgərinin obrazını həmişə qabardıb, onların qəhrəmanlığını həmişə təqdim və təqdir edibdir, göstəribdir. Özü də bunu o qədər sevgi ilə, yangı ilə edib ki, şeiri oxuyanda həmin o qəhrəman əsgərin və yaxud şəhidin özü ilə üz-üzə qalırısan, özünü görürsən.

Doğrudur, bu, hər bir yaradıcı adamın daxili tələbatı olmaqla yanaşı, həm də vətəndaşlıq borcu olmalıdır. Necə deyirlər, təbii olanı təqdim etmək isə artıq ürək işidir. Yeni insanın iç dünyası o qədər pak və işıqlı olmalıdır ki, onun şeir adlı

piçiltıları da əks-səda doğura bilsin, alqışlar qazana bilsin. Heç də təsadüfi deyil ki, Rəşid Faxralının özü vurğulayır ki, "Sevginin közü sözdür". Bu, həqiqətən belədir. Sevin insanın duyğularını, dilini, dodağını yandıran, ürəyini pörşələyən söz, əslində elə közdür!!!

Çünki, o sözle sən həm etiraf, həm də təqdimat edirsən. Elə Rəşid Faxralı da bütün yaradıcılığında öz yanğısını məhz sözlə, özünün dediyi kimi közlə çatdırır bizə:

*Tanrım verən ömür sənin, Vətən,
Sinəmə daş dəyşə dağ-dağ olaram!
İrili-xırdalı yaralarına
Sərgi əvəzinə yarpaq olaram!*

*Bayrağın bir daha göylərdən enməz,
Türk uğur üstədi, yolundan dönməz!
Kölgəndə yağlar kölgələnməz,
Sərhəd dirəyinə bayraq olaram!*

*Sənin yaran boyda dərdi-sərim var,
Yaran gızıldəyir...
Qəm-qəhərim var...
Səndə qəbrim boyda torpaq yerim var,
Qanlı torpağına torpaq olaram!*

Bu şeir şairin həm də monoloqudu. Onun istək və arzusunun Vətən qarşısında vətəndaşlıq missiyasının göstəricisidir. Özü də bir poemadan götürülmüş bu parça həmin o böyük vətəndaşlığın yalnız bir anıdır. Bunu mən bilərəkdən qısa şəkildə təqdim etdim ki, oxucu Rəşid Faxralı dünyasına nəzər sala bilsin. Həyatda görüş bəzən qarşılaşdığı, sadəcəndə-sadə görkəmi ilə hər kəsə ürək dolusu münasibət ifadə edən bir ehtiyatda olan zabitin silahı olan qələminin kəsərini də hiss etsin.

Onunla hər görüşümdə, hər söhbətimdə mən birmənalı şəkildə 1990-cı ilə qayıdıram. O ildən bu günə Rəşidlə birlikdə gəlirəm. İstər "Xalq ordusu" qəzetində, istər "Ədalət" qəzetində, istər hərbi nəşriyyatda və ümumiyyətlə, olduğu hər yerdə Rəşid mənim üçün ADAM KİMİ ADAM olaraq görünür və görünəcəkdir. Sonuncu sözüme isə heç bir şübhəm yoxdur. Çünki bugünə qədər dəyişməyən, kobud desəm erroziyaya uğramayan Rəşid Faxralı 70 yaşından sonra da dəyişməyəcəkdir. Amma...

Bəli, bu ammanı mütləq yazmalıyam. Ona görə ki, Rəşidin sevgi dolu, eşq dolu ürəyi aşıqlıya təşnədi. O özünün mütləq sevgisindən dənən yazdığından bu gün daha çox yazır və yazacaqdır. Yeni onun tükənməyən sevgisi gözəlliyi predmet kimi görüb, dəyərləndirir, dəyişən gözəllik predmeti isə təkca zərif cins deyil, həm də bütün çevrəmizdir. Bax, bu mənada onun sevgi şeirlərindəki dünyanı olduğu kimi görmək də hünər istəyir - oxucu hünəri!

Mənim dəyərli ürəkdaşım Rəşid Faxralının 70 yaşına kiçik bir hədiyyə kimi qələmə aldığım bu beş-altı cümlə ona ünvanlanan təbrikdir. Yazımda xatirələrə yer ayırmadım. Çünki o xatirələr yalnız ikimizə aiddir və bir də ikimizə aid olan özəl söz dünyamız var! Biz o dünyada bir yerdəyik. Belə də olacaq və qalacaq. 70 yaşın mübarək, Rəşid Faxralı! Həm də cənab Mayor!

QUŞ DİMDİYİNƏ BƏNZƏYƏN ƏLİN...

Bu yazını illər öncə yazmışdım. Sosial şəbəkədə Kəramətin paylaşdığı bir şeiri, yeni "Nə əlində oyuncaq"-ı oxuyanda xatırladım. Arxivimə əl uzatdım... Və onu oxuculara təqdim etmək istəyimdən vaz keçə bilmədim!

Öncədən deyim ki, barəsində yazmaq istədiyim kitab və onun müəllifi mənimlə eyni dövrün və eyni mühitin adamıdır. Yəni ədəbiyyat deyilən məkana, sözün ormanına çox kiçik, barmaq hesabı ay, gün fərqlə gəlmişik. Və gəldiyimiz o gündən üzü bəri bir istəyimiz, bir niyyətimiz olub: bacardığımızı, içimizdə olanı sözə verək, sözə söykənək, sözün qayğını çəkib keşiyində duraq. Buna nə qədər nail olub-olmadığımızı təbii ki, daha çox söz xridarları və bir də bizdən sonrakı zaman deyəcəkdir. Ona görə bizdən sonrakı zamanı xüsusi vurğulayıram ki, bu gün Azərbaycan söz məkanının bir qüsurlu tərəfi var; istər ədəbiyyatşünas tənqidçilər, istər oxucular müəlliflərin, onların yazdıqları əsərlərin "xətrinə" dəymirlər. Ədəbi tənqiddən çox ədəbi tərifi üstünlük verirlər. Bu da adamların bir-birinə olan xoş münasibətinin, üzbəüz gələndə tanınmağın göstəricisidir. Ona görə də ən real qiyməti həmin o gələcək zaman verəcək. Və onda kimsənin inciməsi, küsməsi artıq heç bir rol oynamayacaq...

Bəli, Kəramətə birgə başladığımız ədəbiyyat yolunun sağına, soluna, önünə, arxasına çox diqqət yetirmişəm, bu da səbəbsiz olmayıb. Təbii ki, səbəb də Kəramətin sözü, qələmi olubdu. Görmüşəm ki, Kəramət hansı ovqatda, hansı maddi durumda olmasından asılı olmayaraq, sözə qarşı diqqətini, həssaslığını, sevgisini bir iyənə ucuboyda da olsa azaltmayıb.

Əksinə, yazdığı, oxuduğu, qarşılaşdığı hər təzə sözə, hər təzə fikrə qarşı ürəyi atlanıb. O sözün müəllifinin kim olmasından asılı olmayaraq, Kəramət hər doğulan yeni söz üçün sevinibdi. Ona görə də onun ruhuda, düşüncələrində, elə sevgisi də təqəlibdi. Həmin o təzə sevgidən doğulan və indi mənim yazı məsəmin üzərində olan "Xatirə muzeyi (Adam)" kitabını hardasa 10-15 gündür ki, gözəndən keçirirəm. Özüdə tam səmimi etiraf edirəm ki, bu kitabı hələ oxuyub başa çıxmamışam. Elə imkandüşdükcə kitabı açıram və həmin səhifədəki şeiri oxuyub yenidən qatlayıram. Və görürəm ki, Kəramət mənim düşüncələrimi, mənim duyduqlarımı, mənim yaşıantılarımı özünün şeirinə çevirib. Və yazıb ki:

*Canım, "dərddöz" demirəm,
Dözümdən yuxarıdurmusan.
Nə azardı sözlərim, sözüm
Sözümdən yuxarıdurmusan.*

*Daşı da görən-duyan var,
Hər ağızda bir dua var.
Hər izin əkitiyi var,
İzindən yuxarıdurmusan.*

*Qarğıyacaq Tanrım səni,
Söküm, yenaqurum səni.
Axı, kimə verimsəni,
Özündən yuxarıdurmusan.*

Şeirin altındayazılma tarixi göstərilir - 1980-ci il. Elə həmin o tarixin özü də mənim üçün bir işarədir - dənizdən görünən işarə kimi. Deməli, dostum Kəramətin saxlanıcı qiymətli yatırımlarla zəngindir. Bax, bu şeir kimi. O şeirin qatlarında hər kəsin özü, sözündən, varlığından yüksəkdə dayanmasının tək tələnnümü yox, həm də tələnnümü ifadə olunubdu. Ona görə də Kəramət öz qəhrəmanını bir kimsəyə verə bilmir. Axı həmin qəhrəman özü-özündən yuxarıdadı.

Kitabın daha bir səhifəsini açıram. Sərbəst vəznə yazılmış bu şeir hardasa söylənən ayın xatirəni özündə canlandırır. Çünki bu şeirin qəhrəmanını keçmişdə qalan bir adamdı. Keçmişdə qalanların hamısı olmasa da, müəyyən bir hissəsi bizim üçün xatirəyə çevrilir. Bax, elə bu adam kimi:

*- Alo, alo
Cavab versənə
- Mənəm e, mənəm,
40 ilin otayından
Keçmişdən gələn adam.
- Sən Kə-ramət-sən, KƏRAMƏT
Səsinin nəfəsindən tanırım səni.
Susmağından belə...
Ömrünün elçisində oturub
səni gözləyirəm.
Harda qalmışdın, ay zalım
- Gəldim, canım-gözüm, gəldim!*

İlk baxışdan bu şeirdə fərqli nə olduğunu bəlkə də başqaları görməyə bilər. Amma mən bu şeiri iki dəfə oxudum. Və gözümün önünə gətirdim ki, Kəramət söz cığırları ilə gəldiyi 40 il çox ustalıqla, özünün etibarlı, sədaqətli oxucusuna mesaj edib. Seyrəngörünməsinə qeybə çəkilmək yox, xatırlanmaq üçün seçib. Və bu seçimdə də haqlı olubdu. Axı o, ilk sözüylə, nəfəsiylə 40 il əvvəlki Kəramət olduğunu dərhal oxucusunun yadına salıb, onu gözləyənləri sevindirib. Ona görə də həmin o sevinci "gəldim, canım-gözüm, gəldim!" deməklə şərfəndirib, bölüşüb, özünü küleşdirib.

Oxuculara bu ilin payızında, yeni hardasa bir ay olar ki, təqdim edilən "Xatirə muzeyi (Adam)" kitabı qəribə bir şeirlə açılış rüzmü. Bu şeirin adı çox sadə və bəlli bir gerçəkdir. Hər kəs bilir ki, qurumuş ağacları sula-mazlar. Bu gerçəyi poetik müstəviyə gətirmək, şeirin baxış bucağı altına salmaq istedad və qabiliyyət tələb edir. Allah da bu istedad və qabiliyyəti Kəramətə verib. Ona görə də həmin qurumuş ağacın canındakı yanğını, onun rüşərlərindəki qanı görmək doğrudan da çox maraqlı bir tapıntıdır. Şair qardaşımızın qəhrəmanının diliylə söylədiyibü meqamı sizin də diqqətinizə çatdırıram.

*Açıldı sabah,
əlimdə balta
yeridi quruyanağaca sarı.
Elə yeriyirdi,
ağşama çatardion addım yolu.
Gözündən yaş,
baltadan qandamcılayırdı -
balta qanağlayırdı.*

Hə, zənnimcə, burda şərhə yer qalmır. Sadəcə duymaq, həmin ağacın taleyini öz taleyinə transfer etmək və ağaclaşan ömrün aqibətini düşünmək yetər. Bax, onda köməyə mütləq Kəramətin "Quş dimdiyi" şeiri gələcəkdi. Özü də qəfil, gözlənilməyən birməqamda:

*Əllərin əldəyil, quş dimdiydi
Çör-çöpdaşımışam, yuva qurmuşam.
Atılan gülləni, daşı "basdırıb"
dönmüşəm yanına arvad-uşağın.*

Düşünürəm ki, şeirin bu kiçik parçası artıq oxucuda şeirin təqdim etdiyi fikirlə yanaşı, durumun özüne də dərhal yeni baxışı tuta bilər. Çünki şair əllərini quş dimdiyinə bənzətməklə tək poetik fikri ifadə etmiş olmur. O həm də quş dimdiyi olan əllərlə civildəşən quşcuqazlara dəndəşdiyini, dəndə qazandığını, dəndə topladığını və bunun üçün də tarana getdi-

yini söyləməkdən belə çəkinmir. Bax, bu artıq mənə görə poetik tablodur.

Başqa bir şeirində Kəramət vurğulayıb ki, onun heç harda yeri yoxdu. Amma bu "yeri olmamaq" şair sözüdü. Ona hamı inanmaya bilər. Mən isə inanıram. Çünki Kəramət bir şair olaraq öz sevgisini o qədər pak, həm də müqəddəs bir formada, biçimdgörür ki... həmin görünən sevginin təbii ki, cılız məkanda, dar müstəvidə, lapələ bu Yer üzündə yerinin olmaması orijinal bir gerçəklik kimi qəbul edilməlidir. Necə ki, mən bunu belə də qəbul edirəm. Kəramət yazır ki:

*Sənin Mən yerin var, mənim Sən yerin,
Özümün özümdəndən yerim yox.
Qulaqlarkardısa, laldı hər tərəf,
Qadası, mənim dədinən yerim yox.*

*Yüz səni Bircəyə, Birə dəyişdim
Ömrü girov qoyub Sırə dəyişdim.
Yerimi göylərdən Yerə dəyişdim,
Daha Yerdən yerənen yerim yox.*

*Ay Yerini uşağıhardan gəlirsən,
Bələkdən gəlirsən, gordan gəlirsən.
Əvvəl-axırbirdi, Birdən gəlirsən,
Diri bir, ölübir...
Ölən yerim yox.*

Bəli, mən Kəramətin bir neçə şeiri barəsində yeni kitabını əlimdə əsas tutaraq oxucu fikirlərinisizlə bölüşdüm. Amma elə bilirdim ki, bu hələ başlanğıcdı. Çünki Kəramət kitabında müxtəlif illərin şeirlərini toplamaqla oxucunu zaman körpüsündənsağlasola keçirir. Bu körpü illəri bir-birinə bağlasa da, amma hərdən adamıdayanmağa, elə körpünün öz üstündə oturub düşünməyə məcbur edir. Oturub düşünməyə "Xatirə muzeyi (Adam)" olduğundan ordan, yeni o muzeydən bir səs gəlir:

*O ev daha ev deyildi,
Xatirə muzeyidi.
Muzey bələdçisi- Kişi
Yaşanan ömrün səsiydi.
Səsinə unudub getmişdi Qadın.
Bir də ki, kölgəsini unudmuşdu zalımcasına.
Kölgəparam-parça
Qadın səsiyağyalın, payı-piyada,
- Mənim yerimdə
başqa qadınlayatma,
E-Şİ-DİR-SƏN-Mİ?*

(Bu səsi eşitməmək olar, zalımın qızı).

İndi siz də eşidin Kəramətin "Xatirə muzeyi (Adam)"-dan dünyanın qapısını döyən səsinə. Görün eşitməyə biləcəksinizmi?

Əbülfət MƏDƏTÖĞLÜ

"Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün tərəfdarıyq"

İrənin xarici işlər naziri Abbas Əraqçi rusiyalı həmkarı Sergey Lavrovla birgə mətbuat konfransında Cənubi Qafqazdakı vəziyyətə toxunub.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə xarici KİV məlumat yayıb.

"Biz Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün tərəfdarıyq və bu məsələni dəstəkləməyə hazırıq", - İrənin XİN rəhbəri bildirib.

Tərəflər həmçinin hər iki ölkəni maraqlandıran bir sıra məsələləri müzakirə ediblər.

Xaçatryanın Rusiyada qeyri-adi sərgüzəti: 150 avtomobili...

Nijni Novqorodda Sahak Xaçatryan adlı şəxs erməni əhalini barmağına dolayıb.

Adalet.az xəbər verir ki, o, 150 avtomobil icarəyə götürüb və sonra həmin maşınları dəyər-dəyməzinə satıb. Beləki, Sahak avtomobilləri hər birini 3300-5500 dollara satdı. Halbuki onların hər birinin bazar dəyəri təxminən 22-33.000 dollardır.

Əvvəlcə şirkətlərin etibarını qazanaraq icarə haqqını vaxtında ödəyib, amma sonradan ödənişləri dayandıraraq bütün maşınları sürətlə satmağa başlayıb.

Rusiya mənbələrinin məlumatına görə, həmin şəxs əvvəllər də dələduzluqda təqsirli bilinib. Zərərçəkənlərin müraciətlərinə baxmayaraq, polis hələ də cinayət işi açmaqdan imtina edir.

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə Rusiyanın Soçi şəhərində bir qrup erməni dələduz 4 nəfərdən (qadın iki övladı və 11 qrup əlil anası - red.) ibarət ailəni evindən qovdular.

Ailə bir müddət əvvəl rəsmi müqavilə ilə ermənilərdən ev almışdı. Ermənilər sonradan sənədi etibarsız saymaq üçün məhkəməyə və Rusiya Dövlət Qeydiyyatı, Kadastr və Xəritəçəkme üzrə Federal Xidmətinə müraciət etdilər. Ailə ilk məhkəməni udulur, lakin sonradan məlum olur ki, rieltor da ermənilərlə əlbir olub. Bundan əlavə, həmin ermənilərdən biri sözügedən xidmətdə işləyir. Bütün bunların sayəsində digər məhkəmələr dələduzları müdafiə etdi.

Ə. Rəşid

Yolun çökməsinə həyəcanlanmayın: Hər gün olmur ki, ayda 1 dəfə...

"Operativ Məlumat Mərkəzi-OMM" xəbər verir ki, Heydər Əliyev prospektinin çökmüş hissəsində təmir işlərinə başlanılıb.

Bu gün səhər saatlarında əraziyə texnika cəlb olunub. Hazırda təmir prosesi davam etdirilir. İlk məlumat görə, yolun çökməsinə yeraltı su borularından birinin partlaması səbəb olub.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev prospektinin "Koroğlu" metrostansiyası istiqamətində olan əsas yol üzrə hərəkət müvəqqəti məhdudlaşdırılaraq köməkçi yola yönləndirilib.

Yolun çökməsi həyəcana səbəb olmamalıdır, ona görə ki, paytaxt sakinlərinin tez-tez üzvləşdiyi bir hadisədir. Hələ 9 fevral günündə Bakıda metronun "Həzi Aslanov" stansiyasının

qarşısındakı yol çökmüşdü. Söhbət Xətai rayonu, Məhəmməd Hadi küçəsindən gedir.

Bəli, yolun çökməsi Bakıda sürpriz hal deyil. Sürpriz hal, məsələn ötən ilin sentyabr ayında təmirdən çıxan Səbail rayonu, Nizami küçəsindəki yolun dekabr ayında çökməsidir.

Səbail rayonu demişkən, 2024-cü ilin oktyabr ayında bu rayon ərazisində də yol çökmüşdü. Hadisə Səbail rayonu Şeyx Şamil küçəsində "İçərişəhər" metro stansiyasının yaxınlığında baş vermişdi.

Oktyabr ayı demişkən, 24 oktyabr 2024-cü ildə Bakının Nizami rayonu, Rüstəm Rüstəmov küçəsində də yol çökdü. Ərazidə yaşayan sakinlər bildirdi ki, son günlərdə yağın aramsız yağışlar asfaltı bu hala salsada, çök-

məyə səbəb tək yağıntı deyil: "Gəldilər, asfalt vurdular, amma asfalt vüranda altına gil verməzlər.

Burada görünən işlər göz qabağındadır. Gilin üzərinə asfalt vürandan sonra, əlbəttə çökəcək".

Amma həmin ilin iyulunda Nərimanov rayonu, Ceyhun Hacıbəyli küçəsində yol çökdəndə heç göydən yerə bir damla da düşmüşdü.

Yaranan vəziyyətdən ən çox əziyyət çəkən sürücülər iddia etdilər ki, küçənin ortasındakı bu çökmə bir neçə gün əvvəl yaranıb. Nəticədə isə bir neçə avtomobilin təkərləri partlayıb.

Əslində buna "yolçökməsi" də demək olmaz, yolun ortasında ədəb-ərkanlı bir quyu açılmışdı. Elə ötən ilin avqust ayında Səbail rayonu, Badam-

dar şossesində yol çökdəndə "günahtar" yağış yağmamışdı. Həmin yol Badamdar və 20-ci sahə Bayıl arasındakı əsas şosse olduğundan nəqliyyat vasitələrinin hərəkətində çətinlik yaranmışdı.

P.S. Deyir, birinin rəfiqəsi 4-cü dəfə arə gedirmiş. Oğlan evinin maşınları darvazanın ağızında siq-nallığa başlayanda gəlin başlayır həyəcədən titrəməyə.. Rəfiqə başlayır, buna təsəlli verməyə: Sən Allah həyəcanlanma, başına dönmə özüne gəl, azzz birinci dəfə döyül haa, niyə həyəcanlanırsan?

Uzun sözlün qıtası, heyratlanməyə, təəccüblənməyə, təşvişə düşməyə, həyəcan keçirməyə dəyməz. Bir ildə bir dəfə olmur ki, bu hissələri yaşayasınız, hər həftə başı olmasa da, hər ay başı mütləq buna bənzər bir hadisə yaşayırsınız. Möhkəm olun!

Əntiqə Rəşid

Gülxarə Əhmədova,
Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin
deputatı

Mədəniyyətin inkişafında yeni üfüqlər

Mədəniyyət təkcə milli kimliyin qorunması və inkişafına xidmət etmir, O, həm də dövlətin humanitar siyasətinin mühüm təsir elementi kimi ölkələrin, xalqların qlobal səviyyədə tanınmasına və nüfuzunun artmasına töhfə verən əsas istiqamətlərdən biridir. Hər bir cəmiyyətin özünəməxsus xüsusiyyətlərini formalaşdıraraq, onun milli-mənəvi dəyərlərini, köklü ənənələrini və ideoloji istiqamətini əks etdirən mühüm amillərdən biri kimi mədəniyyət qloballaşma və beynəlxalq münasibətlərin dinamik inkişaf etdiyi müasir dünyada humanitar təsir siyasətinin ayrılmaz hissəsi kimi çıxış edir. Ölkələr və xalqlar arasında qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasında, inkişafında müstəsna rol oynaması ilə vacib məsələləri gündəmə gətirir. İncəsənət, ədəbiyyat sahəsi ilə yanaşı, mədəniyyət də siyasi, iqtisadi və diplomatik münasibətlərin formalaşmasına təsirini göstərir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına verdiyi müsaibəsində ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı ilə yanaşı mədəni tərəqqinin yüksəlişi ilə bağlı çox vacib məsələləri də gündəmə gətirdi. O, mədəniyyətin ölkənin inkişafındakı mühüm rolunu qeyd edərək, ölkəmizdə bu sahəyə də xüsusi diqqət ayrıldığını vurğuladı. Belə ki, mədəni irsin qorunmasını strateji prioritetlərdən biri kimi qəbul etməklə, tarixi abidələrin qorunması və bərpası, mədəni irsin UNESCO kimi beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində tanınması və dünya mədəni irs xəzinəsinə töhfə verməsi istiqamətində əhəmiyyətli işlər aparılmasını zəruri hesab etdi.

Əslində bu istiqamətdə ölkəmizdə çox mühüm əhəmiyyətli tədbirlər gerçəkləşir. Azərbaycanın zəngin mədəni irsinin qorunması, milli-mənəvi dəyərlərinin yaşadılması və ölkəmizin qlobal mədəniyyət məkanında aparıcı mərkəzlərdən birinə çevrilməsi yolunda atılan strateji addımlar təqdir olunadır. Tarixi-mədəni irsinin qorunması, onun dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olması, ölkəmizdə tarixi abidələrin bərpası, muzeylərin modernləşdirilməsi və mədəniyyət müəssisələrinin inkişafı istiqamətində genişmiqyaslı layihələr icra edilməsi də bunu təsdiqləyir. Xüsusilə son illər işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yerləşən, erməni vandalizminin viran qoyduğu tarixi və mədəni abidələrin bərpası, onların ilkin görkəminin qaytarılması və dünya mədəni irs xəzinəsinə qazandırılması prioritet məsələlərdən biri kimi qarşıya qoyulub. Bu proses təkcə memarlıq nümunələrinin bərpası ilə məhdudlaşmır, həm də həmin ərazilərdə mədəni həyatın yenidən canlandırılmasını, sənət və yaradıcılıq mühitinin formalaşdırılmasını hədəfləyir.

Milli mədəniyyətimiz yalnız tarixi mirasın qorunması ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda, cəmiyyətin yaradıcı potensialını gücləndirən, müasir incəsənəti təşviq edən və innovativ mədəniyyət ekosisteminin formalaşmasına şərait yaradan mühüm amildir. Yaradıcı sənayələrin inkişafı ölkənin mədəni irsinin zənginləşdirilməklə yanaşı, iqtisadi inkişafa da töhfə verir.

Bu baxımdan gənc istedadların üzə çıxarılması, onların dəstəklənməsi və beynəlxalq mədəni mühitə inteqrasiyası dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir.

Bu gün Azərbaycan kinematografiyasının yeni dövrün tələblərinə uyğun inkişafı, teatr sənətinin müasir tendentlər və milli ənənələrlə uzlaşdırılması,

musiqi sahəsində innovativ layihələrin həyata keçirilməsi üçün dövlətin həm maliyyə, həm də təşkilati dəstəyi bu sahələrin daha da inkişaf etməsinə töhfə verir.

Azərbaycan musiqisinin dünya səhnəsində daha geniş tanınması, milli teatr və kino sənayesinin beynəlxalq festivallarda daha fəal iştirakı, həmçinin müasir texnologiyaların mədəniyyətə inteqrasiyası istiqamətində atılan addımlar da dövlət siyasətinin tərkib hissəsi kimi önə çəkilir.

Bütün bu təşəbbüslər Azərbaycanın mədəniyyətini yalnız qorumaq və təbliğ etmək deyil, eyni zamanda onu dinamik, yenilənən və qlobal arenada rəqabətə davamlı hala gətirmək məqsədi daşıyır.

Bununla yanaşı, Azərbaycan mədəni irsinin UNESCO və digər beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daha geniş təbliğ olunması, milli incəsənətimizin dünya miqyasında tanınması, yaradıcı sənayələrimizin qlobal bazarlara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi və Qarabağın bərpası çərçivəsində Şuşanın mədəniyyət paytaxtı statusunun möhkəmləndirilməsi dövlətin mədəniyyət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir.

Mədəniyyət beşiyi Şuşanın azad edilməsindən sonra burada beynəlxalq musiqi festivallarının gerçəkləşməsinin ənənə halını alması, teatr tamaşalarının, rəngarəng sərgilərin və elmi-mədəni tədbirlərin keçirilməsi şəhərin tarixi irsini bərpa etməklə yanaşı, onu qlobal mədəniyyət xəritəsində mühüm mərkəzə çevirir.

Prezident İlham Əliyev yuxarıda adı keçən müsahibəsində onu da vurğulayıb ki, ölkəmiz qarşındakı illərdə mədəni diplomatiyanın gücündən istifadə edərək Azərbaycan mədəniyyətini dünyaya tanımaq və onun qlobal dəyərlər içərisində layiqli yer tutmasını təmin etmək üçün ardıcıl addımlar atacaqdır.

Ölkəmizdə mədəniyyət sahəsinin bütün sektorlarında çalışan peşəkarların roluna xüsusi diqqət yetirilir və onların sosial rifahının yüksəldilməsi istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirilir. Mədəniyyət işçilərinin əməkhaqlarının artırılması, yaradıcı şəxslərə göstərilən dəstək proqramları və sektorda innovativ yanaşmaların tətbiqi, mədəniyyətin inkişafına yeni nəfəs verərək onun cəmiyyətə təsirini daha da dərinləşdirməyi hədəfləyir. Bu tədbirlər, mədəniyyət sahəsinin dinamik inkişafını təmin etməklə yanaşı, sənətçilərin və yaradıcı fərdlərin daha yaxşı şəraitdə fəaliyyət göstərməsinə stimül verir.

Ölkəmizdə milli mədəniyyətin qorunması və inkişaf etdirilməsi sahəsində önəmli işlər görən qurumlardan biri də Heydər Əliyev Fondudur. Ölkə Prezidenti Heydər Əliyev Fondunun beynəlxalq səviyyədə mədəniyyətimizi tanımaq və təbliğ etmək missiyasını yerinə yetirən, sosial və humanitar layihələrdə geniş fəaliyyət göstərən, gənc istedadların dəstəklənməsi və Azərbaycanın xarici siyasətində mədəni diplomatiyanın gücləndirilməsindəki rolunu yüksək qiymətləndirir. Fond ölkəmizin beynəlxalq aləmdə tanınmasına və mədəniyyət sahəsində nüfuzunun artmasına verdiyi töhfələri önə çəkir.

Azərbaycanın mədəniyyət siyasətinin strategiyası, zəngin mədəni irsimizin qorunması, müasir inkişafın təmin edilməsi, milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılması və ölkəmizin qlobal mədəniyyət arenasında layiqli yerini alması məqsədinə əsaslanır.

Vəqif TANRİVERDİYEV

48 yaşında öləcəm...

**Ölüm özü də ikinci bir həyatdır...
YARIDA QIRILAN ÖMRÜN YADDAŞLARDA YAŞAYAN ŞERLƏRİ**

-Ürəyimə damıb, 48 yaşında bu dünyanı tərk edəcəm - bu fikri bir dəfə Gəncədə olarkən demişdim. Saç ustasının yanında çıxdıqdan sonra söylədi ki, usta işləyərkən güzgüdə sifətimin necə əridiyini gördüm, saçım su kimi axıb, sifətimi tuturdu, dedim bu da sonu... Amma tədrisən özümə gəldim. Bilirdim vəziyyətimi usta hiss elədimi, baxışlarında bir qəribəlik sezdim, amma mənə bir söz demədi. Mən də heç nə demədim, 48-i keçsəm, çox yaşayacam, bəlkə 100-ü də keçdim. İstedadlı mərhum şair Şamxal Rüstəmin sözləridir. 48-i keçdi, amma çox yaşamadı, bəlkə də həyatını necə gəldi yaşamasını, yaradıcılığa laqeydliyini, istedadını "qara pul" kimi xərcləməyini ürəyi ona bağışlamadı. Ölsəm də öldü deməyin mənə, Ölüm özü də ikinci bir həyatdır. Onun misrasıdır. Haqlı idi, yarımçıq ömrün poetik duyğuları qəfil güllə səsinə pəren-pəren olub, perik düşmüş quşlar kimi yaddaşlara "qonub", yalnız xatirələrdə yaşayır... Tələbə yoldaşı idik. İkinci kursdan bəzə qoşuldu. Onun gəlişi tələbə həyatımıza, insani münasibətlərimizə, hətta təhsilimizin səviyyəsinə də təsir göstərdi. Təsədüflə başlayan münasibət bizim həyat tərzimizə, insanlara münasibətimizə, bəlkə də şəxsiyyət kimi məhz bu cür formalaşmağımıza da təsir etdi. Tələbə dünyamız Şamxalın şerlərində istedadla vəsf olunurdu:

*Uçardıq Tellinin xəyallarıyla,
Vəqifin "Göy-göl"ü çətiləndirdi.
Göydə, durnaların ağı qatarıyla,
Ağappaq duyğumuz sətiləndirdi...
Bir vida qovrulur gözümdə dən-dən,
Bu vida nə qədər xatirə səslir...
Demək, bir fəsil də gəldi ömürdən,
Ömrün qızıl fəsil - tələbə fəsil...*

Yadımdadır, hələ o vaxtdan adlı-sanlı şairlər arasında hörmət sahibi idi. Hansının yeni bir şer kitabı nəşr olunurdu, böyük məmnuniyyətlə avtoqraf yazıb Şamxala da hədiyyə edirdi. Günlərin birində şair Tofiq Bayramın daha bir kitabı nəşr olunmuşdu, kitabın adı və nəşr ili yadımda deyil. Şamxala hədiyyə etdiyi kitaba qəribə də avtoqraf yazmışdı: Bir sözümlə var, şair dostum Şamxala, Söylə neylər işiq salsın Şam Xala Amma o şam, Şamxalın ömrünə işiq salmadı, yarımçıq ömür, nakam tale laqeydlik dumanına büründü. Buna tale neyləsin... Tələbə Şamxal Rüstəm çox istedadlı idi, ədəbi mühitdə hörmət qazanmışdı. Onda belə səmimi sözlər yazılmış avtoqraflı kitablar çox idi, ürək sözləri də bir az qeyri-adi təsir bağışlasa da, yüksək poeziya nümunələri idi. Bütün bunlar da onun istedadına, gələcək uğurlarına inam ifadə edirdi... Hələ tələbəlik illərində yazdığı "Tələbəyəm, mən zamanın tələbiyəm" şeri böyük səs-səda doğurdu. Ölkə televiziya xəbəri şerdən rubrika ilə silsilə verilişlər hazırladı, qəzetlər tələbə həyatını bu rubrika ilə gündəmin başlıca mövzusunda çevirdilər. Sonra "Ele qəmli dayanma" şerine yazılan mahnı dillər əzbəri oldu. Flora Kerimovanın ifasında həmin mahnı televiziya qızıl fondunda saxlanılır. İlk vaxtlar bu mahnı oxunanda sözləri Süleyman Rüstəmindir, deyirdilər. Bunu Süleyman Rüstəmdən soruşanda, xatırlamıram, ola bilsin, gənclikdə yazmışam, xatırlamıram, deyib. Səhvin səbəbi o idi ki, mahnı efirə gəndə "Ş.Rüstəm" imzasını "S.Rüstəm" kimi başa düşüblər. "Gözləyirəm yolunu" o da Şamxal Rüstəmindir, oxunanda adını demirlər, amma biz tələbə yoldaşları bilirik. Fond saxlanan xeyli mahnıları var. Mətbuatda ilk şer 1972-ci ildə "Ul-duz" jurnalında çıxdı. Onda ikinci kursun tələbəsi idi. O vaxt deyirdi ki, kitabım plana salınıb, bu yaxınlarda işiq üzü görəcəm. Amma çıxmadı, niyə, o da müəmma olaraq qaldı. Yarımçıq bir ömür yaşadı. Səssizliyə çəkildi, necə yaşadı, nə vaxt həyata vida etdi, bilmədik. Özüne qapanan, dünyadan və sənətdən küskün Şamxalın ölüm xəbərini çox sonralar eşitdik. Bu gözlənilməz xəbər onu tanıyanlar üçün günəşli səmada ildirim kimi çaxdı. Ömür qismətdir. Bəlkə də bu yarımçıq ömür onun laqeydliyinin, istedadına "xəyanətinin" tale qisməti idi. Özüne, yaradıcılığına laqeydliyi haqqında o vaxt tələbə yoldaşımız Vəqif Bəhmənlinin danışdığı bir əhvalat yadımdadır. Deyir Bakıya leysan bir yağış yağmışdı. Yağışdan sonra Şamxalın kirayəninin qaldığı eve gədəsi olduq. Otağa daxil olanda qarşılaşdığım mənşərdən çaşılıb qaldım, bir müddət don vurmuş adam kimi dilim söz tutmadı. Evin tavanının bir yerindən yağış dammı, onun şerləri yazılmış vərəqləri tamamilə məhv etmişdi. Mən dözmədim, acı təəssüf hissi yaşadım, onun sifətində isə qəribə bir təbəssüm vardı ... O böyük istedad sahibinin bir şerlər kitabı da çıxmadı, bəlkə də kitab nəşr etdir-

mək heç yadına da düşmədi. Yalnız bir dəne uşaq şerlərindən ibarət kitabı nəşr olundu. Amma onun şerləri hafizələrdə qaldı, dillər əzbəri oldu. Onu qeyd edim ki, çox sonralar, təxminən 50 illik susqunluqdan sonra onun Şemkirin Dəllərcəyir qəsbəsində qonşusu olmuş şair-jurnalist Məhərrəm Vüqarlının və Vəqif Süleymanın Şamxalın mətbuatda işiq üzü görən, dostların və poeziyasevərlərin yaddaşında "yaşayan" şerlərini toplayıb kitab halına saldılar. Həmin kitab 2022-ci ildə "Qanun" nəşriyyatında işiq üzü gördü. Şamxaldan qalan hələ sağlığında ikən nəşr edilən uşaq şerləri kitabı və ölümündən çox sonra, dostlarının təşəbbüsü və qayğısı ilə işiq üzü görən şerlər toplusudur. Yaddaşlarda isə tələbə dostlarının, onu seven, xatirəsini əziz tutanların xatirələri və qəribə əhvalatlardır. Tələbəlik illərində Bakıda kvartirant kimi yaşadığımız evin yaxınlığında bir aptek vardı və orda yeni-yetmə, çiçək kimi incə, zərif bir qız işləyirdi. Rəhmətlik Şamxal hər dərsə gedəndə yolunu Sarayın yanındakı o aptekdən salar, dərman istəyi ilə qızla söhbətdən, onun zərifiyi və məsumluğundan ləzzət alardı. "Qoca tələbələrden" çox gənc olan bu qızın səmimiyyəti, günəşli göy üzü kimi aydın, işıqlı siması, güler gözləri şair dostumuza ləzzət verirdi. O şəkili qıza zarafatına bir şer də yazmışdı. Gözlə poeziya nümunəsi idi. Təəssüf ki, həmin şerin bir-cə bəndi yadımda qalıb.

*Əzcaçı qız göylər yaman qaradı,
Varıdısı günəş nuru ver bir az.
Ərzi sənin barmağınmı fırladı,
Çək əlini qoy dayansın yer bir az...*

Həmin şeri o qıza da bağışladı. Oxudu, qanadı olsaydı uçardı. Qəribədir, görəsən həmin şerin mətni o qızda qalırımı... Çətin, Şamxalın şerləri də onun taleyi kimi yarımçıq tale yaşadı, o şerlər təsadüfən qırılan təsbəh "muncuqları" kimi dərmanın oldu ... İndi hardadı, kimdədi o şerlər... Allah Şamxal Rüstəmə rəhmət eləsin. Yarımçıq, xəstəhal keçsə də çal-çağırılı poeziya ilə qol-boyun bir ömür yaşadı. Əslində belə demək də düzgün deyil, bu dünyanı erkən tərk etdi. Yaşamı hay-həşirli, gedişi səssiz-səmirsiz oldu. Nə qədər yazılmış şer qaldı, nə qədər dost görüşü tufana düşdü. Sən saydığını say, gör fələk nə sayır. Fələyin qisməti də belə... Hələ sağlığında Şamxal haqqında düşündəndə həmişə bir şeri tale yazısı kimi məni düşündürüb:

*Yetməmişəm çətinə çox doğmamın dadına,
Çoxunu unutmuşam, çoxu gəlmir yadıma.
Bir quzu kəsilibmiş doğulanda adıma,
Bircə biləydim məni kimin qarğışı tutdu.
Hər çiçəyi, hər gülü leysan yağışı tutmaz,
Xata hər ömrü tutmaz, bəla hər başı tutmaz.
Süd əmmişəm döşündən, ana qarğışı tutmaz,
Bircə biləydim məni kimin qarğışı tutdu...*

"Döşündən süd əmmişəm, ana qarğışı tutmaz," deyirdi, sonra da özündən soruşurdu, görün kimin qarğışı tutdu, məni... Amma yarıda qırılan həyat, bada verilən ömür-gün Yaradanın ona səxavətlə verdiyi böyük üreyin ah-fəğanı idi, ondan belə qisas aldı...

Bir şerində yazır:
*...Dünyaya gəlişim ağ günə düşüb,
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin...*

*Və bitirir:
Vaxtında gəlibdi ürəyə ağır,
Saçının dani də vaxtına düşüb.
Taledən hərəyə bir pay düşəndə,
Mənim də gecikmək baxtım düşüb-
Siz məni heç nəyə tələsdirməyin...*

Tələsmədi də, heç nəyə, heç yerə tələsməyən Şamxal ölümünə tələsdi.

Yaşamı hay-həşirli, gedişi səssiz-səmirsiz oldu. Bu yaşda Şamxala ölüm yarasıydı. Nə qədər yazılmamış şer qaldı, nə qədər dost görüşü tufana düşdü. Sən saydığını say, gör fələk nə sayır. Fələyin qisməti də belə... Ondan nə qaldı? Bir dostların, şersevərlərin yaddaşına yaşılan səmimi şer nümunələri, uşaqlar üçün yazdığı şerlər toplusu, bir də vəfatından çox-çox sonralar dost qayğısının əks-sədası kimi əziyyətlə toplanıb işiq üzü görən bir kitab ... Bizlərdən biri bu dünyanı ondan tez tərk etməydi, Şamxal xatirə yazardı, özü də necə yazardı, daxilən təmiz, saf olanların qələmi də saflığa, təmizliyə işləyər. O getdi, əvvəlcə ədəbi mühitdən, dost-tanışdan, sonra da heyatdan... Allahın işidir. Tələbə dostlarımızı, onu tanıyanları ürək sözlərini bölüşürük. Mən də yaddaşa söykəli bəzi məqamları yazdım. Şamxalın ruhu bağışlasın, çünki onu, həyatını və yaradıcılığını tərənnüm etmək hər adamın işi deyil... Xatirələr çoxdu ...Nə isə... Belə xatirələr kimdə varsa qoy yazsın, bəlkə toplanıb bir kitab oldu, onun haqqında sağlığında nəşr olunmayan daha bir kitabı...

Kəbirililər...

Kəbirililər Azərbaycanda tarixi mahaldır. Xanlıqlar dövründə (18 əsrin ortaları-19 əsrin 1-ci yarısı) Qarabağ xanlığının tərkibinə daxil olan kəbirililər əsasən Qarabağda, eləcə də Naxçıvanın Cəhri kəndində, Qazax rayonunun Daşsalahlı kəndində, Yevlax rayonunun Aran kəndində (keçmiş 28 aprel sovxozu), Bakıda, Sumqayıtda, Gəncədə, Mingəçevirdə, Kürdəmirin Qarabucaq kəndində, Füzulinin Gövşad, Kiçikbəhmənli və Böyükbəhmənli kəndində çoxluq təşkil etdiyi və icma şəklində yaşadığı mövcuddur. Ağdamın bir çox yerlərində, Ağcabədinin Salmanbəyli, Kəbirli, Rəncbələr, Təzəkənd, Pəriqullar kəndində də kəbirililər çoxdurlar. Beyləqanın Kəbirli kəndində (2 kənd), Bərdənin Qazaxlar və Xəsilli kəndləri, Tərtərin Kəbirli, Tovuzun Muncuqlu kəndi, Şəmkirin Dəlillər-Çırdaxan ərazilərində xeyli kəbirli yaşayır. Kəbirililər, eyni zamanda Türkiyədə, İraqda, İranda, Pakistanda, Əfqanıstanda, Dağıstanda, Krimda, Xorasanda, Şirazda, Ərdəbilde, Təbrizdə, Kərkükdə, Mosulda, Gürcüstanda da kəbirililərin əsasən öz adları ilə olan çoxsaylı kəndləri mövcuddur.

Kəbirililər-türkdilli tayfalarından biridir. (Tayfa ərəb sözüdür. Əski türklər tayfaya uruq deyirdilər. Uruq-əski türk dillərində "toxum", "nəsil", "ailə", "soy" anlamında açıqlanır)

Mənbələrdə kəbirli kimi də adları çəkilir. Ehtimal ki, xəzərlərin tərkibinə daxil olan kəbir tayfasının nəsilridir. Erken orta əsrlərdə Azərbaycana gəlmələri güman olunur. Əsasən Mil və Qarabağ düzənələrində yaşayıblar.

Məskunlaşdıqları ərazi Kəbirli mahalı adlanırdı. 18 əsrin ortalarında kəbirililər Qarabağ xanlığının təşkilində mühüm rol oynayıblar. 19 əsrin ortalarında Qərvəndli, Ulubabalı, Qızıl Məhəmmədli və Araq Məhəmmədli adla 4 qoldan və 40-a yaxın tirədən (tirə-türk sözüdür, erkən türk qurumlarında işlənən "tirə" termini toplum, yığnaq anlamlarını ifadə edir) ibarət olmuşlar:

Kəbirililər qırx tirədir, bir mahal, Köç yolunda başlanardı qalmaqal, Soy kökünün kimliyinə nəzər sal, Oğuz köklü hay-haraylı oğullar, Həm o taylı, həm bu taylı oğullar!

(Ənvər Əhməd)

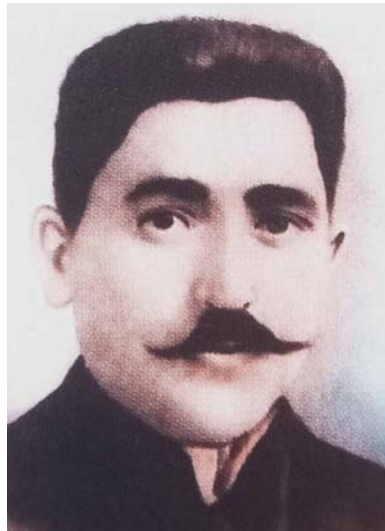
... Biz tarixçi deyilik. Amma doğma elimizin tarixini başqalarına çatdırmaq vətənpərvər, torpaq sevdalı, ziyalı kimi özümü də borc bilirəm. Bu işdə bizə İslam Kəbirilinin "Kəbirli elati", Ənvər Çingizoğlu və tarixçi alim Fazil Baxşəliyevin "Qarabağın el və obaları", tanınmış jurnalist Asif Mərzili və Ənvər Çingizoğlunun "Mərzili kəndi və mərzililər", Ənvər Çingizoğlu və Surxay Əlibəylinin "Qəlbən haray", eləcə də bu mahalın özəzəz olunmaz oğlu, ağsaqqal, mərhum Süleyman Kəbirilinin "Tarixi mahal-Kəbirli eli" və "Kəbirililərin genealogiya tarixindən" adlı kitabları qolumuzdan tutdu. Yeri gəlmişkən, Süleyman dayı ömrünün ahıl çağında minbir çətinliyə sinə gərərək, kəbirililərin yaşadığıları bir çox yerləri ziyarət edib, kəbirililər haqqında dəyərli kitablar çap etdirdi. Əsl Kəbirli fədaisi olduğunu zehni əməyi ilə sübuta yetirdi. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin!

Sevindirici haldır ki, bu kitabların ərsəyə gəlməsində Ağcabədinin Salmanbəyli kəndindən olan, köklü nə-

lin nümayəndələri Fikrət Məhərrəm oğlu Əliyev və İsa Səfər oğlu Zeynalov çox fəal iştirak edirlər.

...Qarabağda hal deyəndə halay vuran, huy deyəndə alay dağıdan, dağlı yerindən oynadan, yağı görəsə bağmalayan, Nadir şahı baş əyməyən, boş yere öyünməyən, dostun arxasında duran, düşmənin alından vuran, ac görəndə yedizdirən, yetimi halal südlə əmizdirən bir oba tanıyıram: Kəbirli!

...Tələhsiz şair Nazim Əlioğlunun tanınmış iş adamı, əsl Kəbirli ziyalı, əməkdar mühəndis, Qarabağ müharibəsi iştirakçısı, xeyirxah insan Qa-

sım Məmməd oğlu Qasımova həsr etdiyi poemanın misraları burada yada düşür:

Arzular ürəkə pətəklənəndə, Ömür-"yaşa" deyir, "kama çat" deyir. Ümidlər bar üçün çiçəklənəndə, Ürək "çağla" deyir, "qur-yarat" deyir.

Kəbirli elinin tarixi milli dövlətçiliyimizin, mədəni-etnoqrafik, siyasi tariximizin tərkib hissəsidir. Kəbirli tayfaları Qarabağ elləri içərisində tarixən öz mövcudluqlarını qoruyub saxlayan bir neçə tayfadan biridir. Artıq elmi şəkildə sübut edilmişdir ki, Qarabağda meydana gəlmiş qədim türk tayfalarından biri olan kəbirililər hələ mahaladan öncə V-IV minilliklərdə burada əkinçilik, heyvandarlıq və maldarlıqla məşğul olmuşlar. Kəbirililər əfşar və bayatlar kimi yerli abarıgen əhali hesab edilir.

... Azərbaycan ilk dəfə Hülakülər dövründə dövlət kimi vahid şəkildə qüdrətləndi. Bu filosof-şair Əhməd Elburusun "Ölməzlik" dramatik dastanında öz geniş əksini tapıb.

... 1256-cı ildə Bağdad üzərinə hücum edən kəbirililərin ulu babası Hülakü Ələmut qalasını ələ keçirir, başqa məbuslarla birlikdə Nəsrəddin Tusini də azad edərək, onu özünə şəxsi məsləhətçi təyin edir. O, yaxşı bilirdi ki, N.Tusinin Şərq ölkələrində böyük nüfuzu var və xalq ona sonsuz ehtiram göstərir.

Hülakü xanın vəzirlərindən ikisi kəbirli idi...

Kəbirililər, cavanşirlər, otuzkilər, kolanılar Qarabağın köklü sakinləri hesab olunurlar. Bəli, bu artıq elmi şəkildə sübut edilmişdir. Məlumdur ki, müəyyən tarixi dövrlə əlaqədar olaraq son orta əsrlərdə Kəbirli eli Cavanşir elinin tərkibində olmuşdur. XVIII əsrdən başlayaraq (1712-ci ildə) Kəbirli eli Cavanşir mahalının tərkibindən çıxaraq sonralar müstəqil mahal (Kəbirli mahalı) olmaqla, öz tərkibində müxtəlif tayfa və tirələri birləşdirmişdir...

Son illərdə Qarabağın qədim türk ellərindən olan kəbirililərin tarixi ilə

bağlı səmərəli araşdırmalar, tədqiqatlar aparılmaqdadır. Aparılan bu tədqiqatlar nəticəsində məlum olur ki, Kəbirli eli də zaman-zaman burada formalaşmış Azərbaycan dövlətinin qurulmasında və inkişafında müstəsna rol oynamışdır.

Azərbaycanda XVIII əsrin ortaları, XIX əsrin I yarısında (Xanlıqlar dövründə) Qarabağ xanlığının tərkib hissəsinə daxil olan Kəbirli mahalında əsasən Kəbirli tayfası yaşamışdır. Mahalın adı da Kəbirililərin adı ilə bağlı olaraq belə adlanmışdır. Mahalın paytaxtı Boyat kəndi idi (bu kənd hazırda Ağcabədi rayonunun ərazisindədir)

... Pənahəli xan Sarıcalı-Cavanşir Boyat qalasını qayını Hacı Səhliyalı bəy Hacı Əlibəy oğlu Kəbirilinin məsləhəti ilə tikir. O, vəzifə bölgüsündə öz oymaq sarıcalılar və arvad qohumları olan Kəbirililəri irəli çəkir. Pənahəli xan Boyad nayihəsinin ərazisində Kəbirli mahalını yaradır. Xanlığın paytaxtı sonra müdafiə cəhətdən daha münasib olan Şahbulaq qalasına köçürülür. Daha sonra Pənahəli xan Şuşa şəhərini (Pənahabad adı ilə) salaraq, onun xanlığın paytaxtı edir.

Pənahəli xanın ölümündən sonra (1762-ci il) hakimiyyətə onun oğlu İbrahimxəlil xan gəlir. Pənahəli xan vəsiyyətlərindən birində oğluna belə demişdi:

"Ey oğul, ömür boyu Qarabağ və digər əhatəndə olan tayfalar içərisində yalnız Kəbirli mahalına etibar et, kəbirililərə arxa çevir, kəbirililər yaman gündə etibarlı, cəsur, üzü dönməz, bərk ayaqda fikirləri haçalanmaz və ölümdən qorxmaz kişilərdir".

1806-cı ildə İbrahimxəlil xan qətlə yetirilərkən onun ətrafında öldürülənlərin (İbrahimxəlil xan, arvadı Tabu bəyim, oğlu Abbasqulu ağa, qızı Səltənət bəyim, eləcə də Hacı Hüseynalı bəy Kəbirli, Hacı Səhliyalı bəy oğlu Kəbirli, Mirzə Haqverdi bəy Əli bəy oğlu Kəbirli, Xacə Həsən Əcəm oğlu Kəbirli, Hümət bəy İbrahim bəy oğlu Qərvənd Cavanşir, Qaranın iki oğlu, Teymur və başqa 3 nəfər şuşalı sakin əksəriyyəti Kəbirililər olmuşdur.

... Cəmiyyətləri bir üzük hesab etsək, onun qaş, sözsüz Sarıyerdir! Onun bir tərəfi (şərqi) Qarağac, Göyçə-tərəfi (qərbi) Dikpilkənddir. Yurdlarını Qaraxan tərəfdən Çilligöl, Qarabağlı çay, Bəylik yalı, Ətyeməzli yeri, Ocaq dərəsi və Göyçə tərəfdən başlayanda Qırmızı dağ, Hacı Hüseyn yurdu, Qənber qalağı, Musa əyrisi, Zal dərəsini göstərmək olar. ... İndiki Ermənistanın ərazisində Kəbirli dağının mövcudluğu və yüzillərlə burada kəbirililərin yaşaması və yerlərin adları Göyçənin və Zəngəzurun əzəli, tarixi Azərbaycan torpağı, Vətən olduğundan xəbər verir.

Zal dərəsi tanınmış şair Ənvər Əhmədin babası Zal kişinin yaylaq yeri olub. Buna görə də Zal dərəsi adlanır. Ənvər Əhməd də Sarıyerdə dünyaya göz açıb. Bura ona görə Sarıyer deyilir ki, bu yer yaylaq olmasına baxmayaraq üç ay yayda oraya bir dəfə de olsun duman gəlməz və otlaqlarında tikan belə bitməz. O, bura gələnləri günəşlə qarşılıyıb, günəşlə də yola salar...

Bu yerdə Kəbirli mahalının "Doluşdular" nəslindən söhbət açsaq yerinə düşər.

Bu nəslin (Hacıyevlər-Sofiyevlər) bir çox nümayəndəsi repressiyaya məruz qalmışdır.

Hacıyevlər nəsl Kəbirli mahalında "Doluşdular" adı ilə bütün Qarabağda məşhurdurlar. Zəmanəsinin tanınmış əsilzadəsi Hacı Əkbər oğlu Rüstəmin

8 oğlu, 3 qızı olmuşdur. Kəbəlayi Rüstəmin ömür-gün yoldaşı Mələk xanım Sofiyeva Hacı Abbas qızı məşhur bəy nəslindəndir.

Kəbəlayi Rüstəm kişinin böyük hörmətə və var-dövlətə sahib olmaqla Aranda "Haramı düzü", yaylaqda isə "Sarı yer" adlanan yerlərdə böyük torpaq sahələri var idi.

Sofiyevlər soyu barəsində deyər ki, Hacıyevlər nəslinin ana tərəfi, yəni repressiyaya (güclü) uğramış 8 qardaşın anası Hacı Əsgər oğlu Kəbəlayi Rüstəmin həyat yoldaşı Mələk xanım Sofiyevanın atası Hacı Abbas, ana tərəf isə Hacı Alıqulu ağa olmaqla Kəbirilinin məşhur bəy nəslindəndir.

Hacı Alıqulu ağanın oğlu general Cabbar bəy XIX əsrin sonraları, XX əsrin əvvəllərində Zəngəzurun pristanı olmuşdur. O şərcəsindən olan insanlar Cabbar bəyin qoçaqlığından çox danışırlar. Bir dəfə Laçın ərazisinin bəyi Soltan bəy ermənilərlə vuruşarkən Cabbar bəyə kömək üçün müraciət etmişdir. Cabbar bəy bir dəstə adamla köməyə gəlmiş, erməniləri məhv edərkən özü də qolundan yaralanmışdır.

Cabbar bəy Niyazov çıx qısa və mənalı ömür sürmüşdür. 1876-cı ildə Qarabağın böyük Kəbirli mahalında dünyaya göz açan Cabbar bəy əvvəl mədrəsədə, sonra isə Tiflisdə təhsil almışdır. Az müddət ərzində öz savadı, qabiliyyəti, ağılı və igidliklərinə görə müxtəlif məsul vəzifələrdə çalışmışdır.

Hacı Alıqulu oğlu Cabbar bəy 1903-cü ildən 1918-ci ilədək Zəngəzur və Qubadlı qəzasının pristanı olmuşdur. 1918-ci ilin sonunda gənc yaşında dünyasını dəyişmişdir. Kəbirli mahalının qədim qəbristanlığı olan Sofularda dəfn olunub. Kəbirli mahalı Cabbar bəy kimi qəhrəman oğulları ilə fəxr edir...

Nəticə

Kəbirli elinin ictimai-siyasi və mədəni həyatının monoqrafiyada lazımı səviyyədə işıqlandırılması, həmçinin nəzərdən keçirilmiş rəsmi sənədlərin, müxtəlif dövrlərdə çap olunmuş arxiv materiallarının, Azərbaycan və İran müəlliflərinin əsərlərinin və eyni zamanda elmi ədəbiyyatda toplanmış tarixi məlumatların müqayisəli təhlili prosesi belə nəticələri söyləməyə imkan verir:

1. Kəbirli elini etnoqrafik baxımdan təhlil etdikdə belə nəticəyə gəlmək olur ki, elin formalaşmasında və inkişafında təbii-coğrafi şəraitlə yanaşı siyasi hadisələrin də mühüm rolu olmuşdur.

2. Kəbirli eli etnik-estetik tənəkkürü, araşdırmaların nəticələrinə nəzər yetirsək, görürük ki, təxminən XVII əsrin ortalarında formalaşmışdır. O dövrə qədər Cavanşir elinin tərkibində oymaq kimi fəaliyyət göstərmişdir.

3. Kəbirli eli çarizmin müstəmləkçilik zülmünə və ayrı-seçkilik siyasətinə baxmayaraq Azərbaycan mədəniyyətinin daşıyıcılarından biri kimi tarixi missiyasını şəərəflə yerinə yetirmiş, Azərbaycan mədəniyyətinin bir çox sahələri üzrə görkəmli şəxsiyyətlər yetirmişdir.

4. Kəbirli elinin keçdiyi tarixi inkişaf yolu böyük elmi-idraki və təcürbi əhəmiyyətə malikdir. Ona görə də bu tarixi irsi hər zaman öyrənməyə ehtiyac var.

Bu da xüsusi qeyd olunmalıdır ki, Kəbirli eli Qarabağ xanlığının qurulmasında önəmli rol oynayıb. Kəbirililər Qarabağ xanlığının siyasi həyatında konkret zaman və məkan hədlərinə sığmayan əməlləri ilə aparıcı mövqelər və şöhrət qazanmışdılar. Bu təkbidilməz, tarixə düşmüş həqiqət və faktdır...

Adil Misirli,
Qarabağ üzrə bölgə müxbiri

Meyit donurun orqanları transplantiya edildi

Orqan donoruğu və transplantiyası sahəsində müasir Azərbaycan səhiyyə tarixində ilk imza atılıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyindəki Orqan Donoruğu və Transplantiyası üzrə Koordinasiya Mərkəzinə Klinik Tibbi Mərkəzdə müalicə alan pasiyentə beyin ölümü diaqnozunu qoyulmasına dair məlumat daxil olub.

Mərkəz tərəfindən orqan donoruğu və transplantiyası prosesinin təşkili və əlaqələndirilməsi üzrə aidiyyəti tədbirlər həyata keçirilib. Beyin ölümü diaqnozu qoyulmuş vətəndaşın orqanlarının transplantiyasına ailəsi razılıq verib.

Belə ki, meyit donordan götürülmüş qaraciyər Mərkəzi Gömrük Hospitalında, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Mircəlal Kazımının rəhbərlik etdiyi peşəkar tibbi heyət tərəfindən hepatit B və hepatit D-yə görə qaraciyər sirrozundan əziyyət çəkən, canlı donoru olmayan 12.10.2002-ci il təvəllüdü Şərifova Mənzər Yaşar qızına köçürüldü.

Gözün buynuz qişası Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzində ixtisaslaşmış cərrah-oftalmoloq, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Cəmil Həsənov və peşəkar komanda tərəfindən iki resipiyentə köçürüldü.

Onlardan biri Zaqatala, digəri isə Füzuli rayon sakinidir.

"Bildirik ki, bu əməliyyatlar yalnız ölkəmizdə deyil, həmçinin Qafqaz regionunda ilk dəfə meyit donordan alınan orqan transplantiyası əməliyyatlarıdır",- məlumatda qeyd olunub.

Xarici şirkət Azərbaycan bazarını tərk edir

Sinqapurun "Vud Qrup Internəşənəl Servis Pte. Ltd." şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı filialı ləğv edilir.

Bu barədə şirkət özünü elan edib.

Bildirilib ki, kreditorlar iki ay ərzində tələblərini AZ1025 Bakı şəhəri, XƏTAl rayonu, Xocalı küçəsi, ev 37 ünvanına bildirməli birlər.

Qeyd edək ki, sözügedən şirkət 2016-cı dövlət qeydiyyatına alınıb. Onun qanuni təmsilçisi Karri Duqlas Reymondur.

İSMAYIL QARAYEV

Ədəbi portret

(I yazı)

O, 62 il ömür sürdü (1927-1989). Əgər həyatında, keçdiyi ömür yolunda faciəli illər yaşamasaydı yetmiş, səksən, bəlkə doxsanı da haqlayardı. Cəmiyyət, iş qabiliyyəti yetərincəydi. Ədəbi aləmdə altmışıncı illərdə tanınmağa başladı. Təbii ki, istedadı onun çox tez tanınmasına, çap etdirdiyi əsərləri barədə ədəbi-ictimai fikrin formalaşmasına yol açdı.

İsmayıl Qarayev Goranboy rayonunun Tapqaraqoyunlu kəndində, sadə bir ailədə dünyaya gəlmişdi. Orta məktəbi bitirdikdən sonra düz beş il kolxozda çalışmışdı. Sonra Gəncə Tibb Texnikumunda təhsil almışdı. İyirmi ilə yaxın orta tibb işçisi (feldşer) kimi Samuxda, Goranboyda, Yevlaxda, Zığda, Xəzər hövzə SES-də çalışmışdı. Amma ədəbiyyata, Söze, sənətə qarşılıqlı marağı istək və sevgi onun həyatının səmtini dəyişdi. BDU-nun filologiya fakültəsində təhsil aldı və içərişindəki yazmaq-yaratmaq, Söze tapınmaq ehtirası ölümləki iynəni, dava-dərmanı Qələmlə əvəz etdi.

"Qələm ki, bu həyatda tərənirən ilk dəfə, Sözdən yazdı, diqqətə baxsan birinci hərfə".

(Nizami Gəncəvi)

Altmışıncı illər İsmayıl Qarayevin həyatında yeni bir dönüşün başlanğıcına çevrildi (bədiil yaradıcılığına əllinci illərdə başlasa da). O dərk etdi ki, illər boyu içərişində - ürayında yatıb qalan hissləri, duyğuları, yaşadığı aləmdə rast gəldiyi, müşahidə etdiyi, heç bir zaman unutmadiyi və unuda bilməyəcəyi hadisələri ağ vərəqlərdə "şumlamaq, əkib-becərmək" vaxtı yetişib. 1964-cü ildə onun "O və mənəm anam" kitabı işıq üzünə gördü (Azərənşr). Bu kitabda onun eyni adlı povesti və səkkiz hekayəsi toplanmışdı.

Az sonra İsmayıl Qarayev "Azərbaycan gəncləri" qəzetində ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başladı və bundan sonra o, "Gənclik" nəşriyyatında redaktor və böyük redaktor kimi çalışır. Burada işlədiyi səkkiz il ərzində 300-ə yaxın kitabı redaktə edir. İlk baxışda bir redaktə sözü sizə asan bir peşə təsiri bağışlayacaq. Ancaq nəşriyyatda ən çətin, ən ağır "qara fəhləlik" işidir bu. Gərək hər hansı bir kitabın redaktorluğunu boyunna götürən redaktor o kitabın bütün səhifələrini səthləndirib oxuya, cüzi bir səhvin üstündən də keçməyə, Azərbaycan ədəbi dilinin bütün incəliklərinə yaxşı bələd ola.

Elə müəlliflər olur ki, onların roman, povest və hekayələri kitabını böyüklə özünə oxuyursan. Elə bil, bu əsərləri sən özü yazmışsan. Amma elə müəlliflər də olur ki, çapa hazır vəziyyətə gətirənə kimi nələr çəkdiyini bir allah bilir. Amma İsmayıl Qarayevin redaktor həyatında belə "zülüm" əsərlərin sayı o qədər çox olmayıb.

60-70-ci illərdə İsmayıl Qarayevin redaktorluğu ilə Azərbaycan ədəbiyyatının bir sıra qiymətli inciləri işıq üzünə görüb: İlyas Əfəndiyev - "Söyüdülx arx", Süleyman Rəhimov - "Qafqaz qartalı", "İsmayıl Şıxlı - "Mənəm rəqibim", Əli Vəliyev - "Bir cüt tərhan", İsa Hüseynov - "Kollu Koxa", "Qasım Qasımzadə - "Aşıq gördüyünü çağırar", Altay Məmmədov - "Güləb nəfəsi", Bayram Bayramov - "Fəhlə qaradaş", İsi Məlikzadə - "Özgə anası" və başqaları.

60-70-ci illərdə İsmayıl Qarayev ədəbi aləmdə istedadlı bir nasir kimi tanınıb. "O və mənəm anam", "Aydınlıq", "Dəniz və dənizçi zarafatları", "Ömür", "Gecə keçir" nəsr kitabları çap edilir. 1973-cü ildə o SSRİ Yazıçılar İttifaqının və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzv-

lüyünə qəbul olunur. Özü də zəmanət verənlər kimlər idi? - Süleyman Rəhimov və Əli Vəliyev kimi görkəmli sənətkarlar. O illərdə Yazıçılar Birliyinə üzv qəbul olunmaq indiki kimi o qədər də asan deyildi. Gərək yazdığın əsərlər təkcə ədəbi ictimaiyyətin deyil, geniş oxucu kütləsinin də marağını cəlb edəydi. Təbii ki, burada istedad amili əsas rol oynayırdı. Və beləliklə, İsmayıl Qarayev xoşbəxt bir yazıçı və nasir ömrü yaşayırdı.

Amma onun bu xoşbəxt həyatı bircə bir zillətə, gözənlilməz əzablara tuş gəlir. 1976-1985-ci illər O hansısa bir məsələ üstündə şərhlər (bu haqda təferrüata varmıram) və səkkiz il həbsə məhkum edilir. Repressiyaya məruz qalır, buna başqa nə ad vermək olar? Beləliklə, çox sevdiyi nəşriyyat otağı, çox sevdiyi ailə həyatı, çox sevdiyi ədəbi aləm beton divarlı, ağır həbsxana həyatı ilə əvəz olunur. Və burada Əfzələddin Xaqani demişkən: "Hər səhər qalxar göyə ah ilə əfqanıq mənəm". Amma həbsxana həyatının insan üçün ağır və məşəqqətli günlərinə, aylarına, illərinə yalnız o adamlar tab gətirir, ümidlə yaşayırlar ki, onlarda səbr, iradə, dözümlü sənələri üstün olur. Birca Xəlil Rza Uluturkü xatırlamaq kifayətdir. İsmayıl Qarayev neyləməli idi? Ya həbsxanaya salınan, suçlu ya suçsuz cəzalı kimi bu nəm divarların havasına, oradakı suçlu və suçsuz insanlara qaynayıb-qarışasan, ya da kim olduğunu unutmayıb azad həyatındakı işini davam etdirənsən. İsmail Qarayev həbsxanada da yazdı-yaratdı. Onun həyat və yaradıcılığından söz açan "Qələmə sarılmış ömür" kitabında (müəlliflər: Əmin Əfəndiyev, Zakirə Əliyeva) oxuyuruq: "O başa düşürdü ki, həbsxanada ona qalan yalnız yazıb-yaratmaqları olacaq. Ona görə də soyuq divarlar arasında qəlbini qızdırın, ürəyini isidən yalnız qələmi və kağızlar olmuşdur. Yazmaq və yaşamaq, yaşamaq və yaratmaq. Yazıçı həbsxanada yalnız bu əqidəyə qulluq edirdi. İsmayıl Qarayev haqqında yazırlar ki, kamerada, azad həyatda olduğu kimi səhər saat 3-dən 7-yə kimi işləyirdi. Yaza-yaza əsərlərinin çap olunacağına, gələcək nəsilərə gərəklə olacağına ümid bəsləyirdi".

1985-ci ildə o, həbsdən azad edilir. Və bundan sonra 4 il yaşayır. Ancaq bu dörd il ona səadət və xoşbəxtlik gətirir. Sovet imperiyasının qanunlarına görə bütün qapılar onun üzünə bağlanır. Ona heç yerdə iş vermirlər. Yazıçı və nəşriyyatçı İsmayıl Qarayev fəhləlik edir, tək ailəsini dolandıra bilsin. Hərçənd ki, dostlarından bir çoxu ona kömək edir, radioda hekayələrini səsləndirirlər. Yazıçı o zamanın ali hakimiyyət orqanı olan Mərkəzi Komitəyə maktubla müraciət edib əsərlərinin çap olunmasına icazə verilməsini xahiş edir. Yazır ki: "Əgər əsərlərimin nəşri qeyri-mümkünənsə, mən belə azadlığımı istəmirəm, ya əmr edin mənə yenidən həbsə alsınlar və ömrümün axırına qədər orada saxlasınlar, ya da mən sovet vətəndaşlığından imtina etməyə məcburam". Amma bu cəsarətli maktubuna heç əhəmiyyət verilmir. Və İsmayıl Qarayevin son illəri xastəliklə keçir. Nə etməli? Bir vaxtlar Tapqaraqoyunlu kəndindən Gəncəyə təhsil almağa gedən, tibbi təhsildən sonra neçə rayonda feldşer kimi çalışıb, sonra ali təhsil alıb ədəbi fəaliyyətlə məşğul olan, Bakıda bir yazıçı və redaktor kimi əsl ziyalı ömrü yaşayan İsmayıl Qarayev yenə öz kəndinə üz tutur, kiçik yaşlı övladları ilə tək-tənha yaşayır və orada vəfat edir, o kəndin qəbristanlığında dəfn edilir. Bundan sonra isə İsmayıl Qarayev az qala unudulur.

Amma bu dünyada bir həqiqət də var: yaxşı adamlar unudulmur, yaxşı əsərlər və onların müəllifləri də unudul-

mur, yaddan çıxmır. Elə bir dövr gəldi ki, İsmayıl Qarayev də unudulmadı. Bir vaxtlar oturub-durduğu qələm dostları gec də olsa, xatırladılar onu (Rəfiq Zəka, İlyas Tapdıq, Aqşın Babayev, Elbrus Şahmar, Fikrət Sadiq). Amma vəfatından sonra onu yaşadan, İsmayıl Qarayevi Azərbaycan ədəbi həyatına qaytaran övladları oldu. Məhz onların istəyi ilə tanınmış yazıçı 1991-ci ildə ölümündən sonra bəraət alaraq Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvlüyünə bərpə olundu.

O, ittiham edilib həbsxanaya düşəndə övladları Vəsime, Qoşqar, Savalan və Sənəm şagird idilər. Amma illər keç-

di, bu uşaqların hər biri onun adını unudulmağa qoymadı. Oğlu Qoşqar Qarayev "Çinar-Çap" nəşriyyat məsisəsi yaratdı, atasının vaxtilə çap edilən və heç çap edilməyən bütün əsərlərinin tərtibçisi və nasiri oldu (heyif ki, dünyasını tez dəyişdi, allah rəhmət eləsin). İndi Qoşqarın işini Vəsime xanım davam etdirir.

Burada Azərbaycan nəsrində özünəməxsus yeri olan İsmayıl Qarayevin yalnız ömür yolundan söz açdıq. Təbii ki, yazıcının tərcümeyi-halında qaralıqla işıq arasında gedən mübarizənin şahidi oludunuz. Zülmət-qaranlıq nə qədər hökm etsə də, yenə işığa təslim olur. İsmayıl Qarayevin həyatı da buna bariz bir misaldır. Doğrudur, o, övladlarının xoşbəxt gələcəyini şahidi olmadı. Doğrudur, o, bir yazıçı kimi ikinci dəfə, amma əbədi olaraq yaşamasının şahidi də deyil. Bunlar məlum. Əli Kərimin bir misrasını xatırlayaq: "Bəzən haqq qazanır insan öləndə". İsmayıl Qarayev ölümündən sonra bu haqqı qazandı. Azərbaycan ədəbiyyatında belə haqq qazananlar bir deyil, iki deyil. Elə Əli Kərimin özü

İsmayıl Qarayevin əsərlərinin sayı çoxdu. Vəsime xanımın bizə göndərdiyi kitabların hamısını oxumaq, onların hər biri haqqında söz demək müşğül məsələ deyil. Bu, bir monoqrafik tədqiqata imkan verər. Amma biz İsmayıl Qarayevin bir yazıçı kimi ədəbi portretini yaratmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, sağlığında İsmayıl Qarayevin yaradıcılığı professional ədəbi tənqidin süzgecindən keçmədi. Yalnız ölümündən sonra - 2008-ci ildə Əmin Əfəndiyev və Zakirə Əliyevanın "Qələmə sarılmış ömür" kitabı nəşr edildi. Və bu kitab İsmayıl Qarayevin həyatı, yaradıcılığı haqqında səhv etmiriksə, hələlik monoqrafik səciyyə daşıyan yeganə kitabdır.

Həmin kitabda İsmayıl Qarayevin müfəssəl tərcümeyi-halı, həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri, janrlar üzrə əsərlərinin təhlil, seir yaradıcılığı və tərcüməçilik fəaliyyəti, redaktə etdiyi kitabların siyahısı, onu yaradıcılığı haqqında ayrı-ayrı müəlliflərin fikir və mülahimələri öz əksini tapıb. Biz də yeri gəldikcə, sonrakı yazılarımızda bu mənbəyə müraciət edəcəyik.

İsmayıl Qarayevi bir yazıçı kimi seçməyəndən hansı cəhətlər diqqəti cəlb edir? Onun özünəməxsus yazıçı aləmi, sənətkarlıq xüsusiyyətləri barədə nə deyə bilərik?

1. İsmayıl Qarayev ədəbiyyata kitablarından, oxuduğu əsərlərdən deyil, həyatdan, reallıqlardan gəldi. Yəni, oxuduğu kitablar onun bədii-estetik dünyası üçün bir vasitə oldusa, yaradıcılığa keçidi özünün istedadı ilə müəyyənleşdi. Azərbaycanda onlarla adam tanıyırdı ki, Nizaminin, Füzulinin, Səməd Vurğunun, Bəxtiyar Vahabzadənin, Nəbi Xəzrinin, Ramiz Rövşənin əsərlərini ezbərdən söyləyirdilər, amma yazıçılıq istedadları yoxdur. İstedad birincidir və bu istedad hər hansı yazıçının birinci cümləsindən və birinci misrasından bəlli olur. İsmayıl Qarayev də bu istedadla ədəbiyyata gəldi.

2. İsmayıl Qarayevin yaradıcılığı bir neçə janrı əhatə edir. Şeir yaradıcılığı, publisistik fəaliyyəti, pyesləri, tərcüməçiliyi... Amma o, XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatında (1960-1989-cu illər) daha çox bir nasir kimi tanınır. Nəsr əsəri yazmaq şeirlə müqayisədə fərqli cəhətləri ilə seçilir. Nəsrin isə özünəməxsus xüsusiyyətləri vardır. Nəsr ərəb sözüdür. Mənası "səpələnmiş" deməkdir və bədii nitqin iki əsas formasından biridir, sərbəst formada təşkil olunmuş sözlər, danışq tərzidir. Əgər şeirdə müəyyən ölçü və bölgü varsa, nəsrde belə bir bölgü yoxdur. Amma bu o demək deyil ki, bədii nəsrde ritm, intonasiya ola bilməz. Nəsrin də özünəməxsus şeiriyyəti var. İsmayıl Qarayevin hər hansı bir nəsr əsərini oxuyun, bütün bu xüsusiyyətləri onun bədii nitqində, təhkiyə tərzində görürsünüz.

3. İsmayıl Qarayevin nəsr əsərlərində müxtəlif mövzularla rastlaşacaqsınız. O, Şura inqilabından əvvəlki hadisələri təsvir edən əsərlər yazıb, yaşadığı dövrün reallıqlarını da əks etdirən hekayələr, povestlər, romanlar qələmə alıb. İsmayıl Qarayev müəllimlərin həyatından bəhs edən əsərlər yazıb, həbsxana mövzusunda da müraciət edib, yaxud "Gecə keçir" romanında keçmiş kəndin bəy-xan-kəndli münabətləri fonunda kişilik, comərdlik ya da bunun əksinə olan qeyri-insani cəhətləri təsvir edib. Yaşadığı dövrün real mənzərələrini əks etdirən əsərləri də var. Amma zaman və məkan koordinatlarını unutmayıb.

4. Yazıçını oxucuya sevdiren birinci amil Dildir. Bədii dil. Onun nəsr əsərlərində Azərbaycan bədii dilinin özünəməxsus çalarları ilə qarşılaşırıq. Bu xüsusda bir məqamı nəzərə çarpdırmaq. Hər bir yazıçı digər yazıçılardan özünün fərdi dil manerası ilə seçilir. Buna bədii dilin üslubi xüsusiyyəti də deyirlər. Məsələn, Süleyman Rəhimovun, Mirzə İbrahimovun, Mir Cəlalın, Əli Vəliyevin, İsa Hüseynovun, İsmayıl Şıxlının, Sabir Əhmədlinin, Yusif Səmədoğlunun, Anarın, Elçinin, Əkrəm Əylislinin, İsi Məlikzadənin, Mövlud Süleymanlının, Aqil Abbasın, Afaq Məsudun, Məmməd Orucun fərdi, özünəməxsus bədii dili, bu bədii dilin bənərsiz ifadə potensialı diqqəti cəlb edir. İsmayıl Qarayevi də bu mənada bədii dilin spesifikasiyi ilə seçiyələndirmək olar. Dilin ifadə vasitələri zəngindir. Koloritlidir, şəhəli-şirəlidir, əsasən Azərbaycan kəndində yaşayan bir ziyalının etnoqrafik dil mədəniyyətini özündə əks etdirir. Amma bu həm də Azərbaycan ədəbi dilinin bir qoluna aiddir. Və o, hər bir obrazın düşüncə tərzini o obrazın danışığında, nitqində reallaşdırır.

5. Və nəhayət, onun öz əsərlərində təsvir etdiyi obrazların əksəriyyəti öz milli-mənəvi xüsusiyyətləri ilə seçilir.

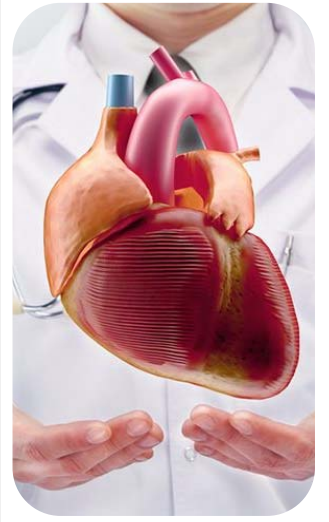
Bu haqda növbəti yazılarda söz açacağıq.

Zəif ürək bu xəstəliklərin inkişaf riskini artırır

Melburn Universitetinin (Avstraliya) alimləri müəyyən ediblər ki, ürək-damar sistemi yaşlandıqca beynin avtonom sinir sistemini tənzimləyən sahələrinin fəaliyyəti pisləşir. Bu, neyrodegenerativ xəstəliklərin inkışaf riskini artırır.

Adalet.az xəbər verir ki, tədqiqatın nəticələri "Journal of Neuroscience" (JN) jurnalında dərc olunub.

Alimlər ilk dəfə olaraq ürək və beyindəki dəyişikliklərin həyat boyu

qarşılıqlı təsirini göstərən üçün qabaqcıl təsvir üsullarından istifadə ediblər.

Tədqiqatda yaşı 46-80 arasında olan üç minə yaxın sağlam insan iştirak edib.

Alimlər bildiriblər ki, ürək və beyin bir-biri ilə bağlıdır - beyin ürəyin işini tənzimləyir, ürək isə beyni qan və oksigenlə təmin edir.

Ancaq bu orqanların xəstəliklərinin niyə tez-tez eyni vaxtda inkışaf etdiyini aydın deyil.

Yeni araşdırma nəticəsində məlum olub ki, ürək-damar sisteminin zəif olması beyin xəstəlikləri üçün risk faktorudur. Alimlər həmçinin müəyyən ediblər ki, ürək və qan damarlarının gücləndirən müntəzəm kardio məşqləri demans və Parkinson xəstəliyi kimi xəstəliklərin riskini azaldır.

Tədqiqatçılar qrupu ürək-damar sistemi yaşlandıqca beynin hansı sahələrinin dəyişdiyini müəyyən etmək üçün çox orqanlı görüntüləmə texnologiyasından və qabaqcıl analizlərdən istifadə edib.

Bu sahələr avtonom sinir sistemini və ürəyin işini tənzimləyən əsas neyron şəbəkələri ilə əlaqələndirilir.

Melburn Universitetinin tədqiqatçısı Yalda Amirmoezzi bildirib ki, yeni məlumatlar qocaldıqca ürək-damar və beyin xəstəliklərini proqnozlaşdırmaq və müalicə etmək üçün daha effektiv strategiyalar hazırlamağa kömək edə bilər.

Telefonunuz indi sizi izləyir: Dərhal belə dayandırın

Hazırda siz bu mətni oxuyarkən telefonunuz sizin haqqınızda qohumlarınızdan daha çox şey bilir.

Adalet.az-ın xarici mediaya istinadla xəbərinə görə, o, hər bir hərəkətini zi xatırlayır, axtarış tarixçənizi saxlayır və hətta sosial şəbəkələrdə fotosəkilərə nə qədər baxdığınızı təhlil edir.

Proqramlar kameranızı, mikrofonunuza və kontaktlarınıza giriş tələb edir və siz avtomatik olaraq "İcazə verin" düyməsini klikləyirsiniz.

Ancaq bu məlumatların hara getdiyini heç düşünmüsünüzmü? Reklam şirkətləri hədəflənmiş reklamları göstərmək üçün sizin rəqəmsal portretinizi yaradır və hakerlər ani mesajlaşmalarda boşluqlar vasitəsilə hesabları sındıra bilərlər.

Mikrofon söndürüldükdə də bəzən səs yazmaq davam edir - belə hallar artıq qeydə alınıb.

Özünü qorumaq üçün kiçikdən başlayın: lazımsız proqramların icazələrini ləğv edin, geolokasiyanı söndürün.

Heç vaxt şübhəli keçidləri açmayın və müəmmadi olaraq keşinizi təmizləyin.

Həmçinin deyirlər ki, köhnə qadçetləri satmaqdan daha yaxşıdır - şəkillərinizi və parollarınızı sıfırladıqdan sonra da bərpa etmək olar.

Texnologiyanın həyatınızı açıq kitaba çevirməsinə imkan verməyin! Və bu yalnız başlanğıcdır. Hətta fitness proqramlarının ürək döyüntüsünü və qaçış marşrutu məlumatlarınızı satdığını bilirdinizmi?

Siğorta şirkətləri, əgər siz "çox aktiv"siniz və zədələnmə riskiniz varsa, tariflərinizi artırmaq üçün bu məlumatdan istifadə edə bilər.

Siri, yaxud Google Assistant kimi səs köməkçiləri telefonunuzun ətrafında dediyiniz ifadələri, hətta təsadüfi söhbətləri də qeyd edir. Bu qeydlər illərlə saxlanılır və "xidməti yaxşılaşdırmaq" üçün təhlil edilir.

Özünü necə qoruyursunuz? Brave və ya Firefox Focus kimi izləyiciləri bloklayan brauzerləri quraşdırın.

Google və Apple ID ayarlarınızda reklam fərdiləşdirməsini söndürün.

Parollar üçün onları qeydlərə yazmaq əvəzinə LastPass kimi menecerdən istifadə edin.

Və heç vaxt ictimai Wi-Fi-a qoşulmayın - hakerlər məlumatlarınızı saniyələr ərzində ələ keçirə bilər.

Bunun paranoyak olduğunu düşünürsünüzsə, milyonlarla Facebook istifadəçisinin məlumatlarının seçkilərə təsir etdiyi Cambridge Analytica qalmaqalını xatırlayın. Gizliliyiniz buna dəyər.

İrəvanda qalmayan nə imiş...

Məşhur bir mahnı haqqında düşüncələr

Orta məktəb illərindən indiyə kimi "İrəvanda xal qalmadı" mahnısını məmnuniyyətlə dinləyir, hər dəfə ilk dəfə eşidirmiş kimi diqqətlə qulaq asır, heyranlığını gizlədə bilmirəm. Düzü mahnı mənə elə heyran etmişdi ki, əvvəllər melodiyasını dinləyər, xanəndələrin ifasına qulaq asar, sözləri barədə isə düşünməzdim. Onu da eşitmişdim ki, böyük xanəndə, xalq musiqimizin dərin bilicisi Cabbar Qaryağdı oğlu yaradıb bu mahnını. Deyənlərə görə, İrəvan şəhərinin əsil-nəcəbətlə bir ailəsində toyda olarkən gəlinin atası xahiş edib ki, xanəndə onun qızını vəsf edən bir mahnı oxusun. Cabbar əmi qızın əlamətlərini soruşanda deyiblər ki, qızın üzündə qoşa xal var. Böyük xanəndə oradaca mahnın sözləri və musiqisini yaradır və beləcə XIX əsrin sonlarında yaranan bu mahnı 130 ilə yaxındır ki, xanəndələrin repertuarından düşmür.

Mahnının sözləri barədə 1971-ci ildə ali məktəbin filologiya fakültəsinin 1-ci kursunda oxuyanda rastlaşdığım bir əhvalatdan sonra düşünməyə başladım. Birinci kursda bizə tədris olunan fənlərdən biri də "Qədim abidələr dili" idi. Həmin fənn Orxon Yenisey abidələrinin dilindən ("Gül tegin", "Bilge xan" və s.) bəhs edirdi.

Müəllimimiz mərhum Abasqulu Məhərrəmov idi. Azərbaycan dilçiləri haqqında Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki Pedaqoji Universitet) nəşr etdiyi kitabda bilirdik ki, o, keçmiş İrəvan quberniyasının Dəlləkli kəndində anadan olub və orta təhsilini Qərbi Azərbaycanda alıb.

Rəhmətlik çox ciddi və sərt xasiyyətli bir adam idi. Birinci kurs tələbələrindən hamısı ondan çəkinirdi.

Hətta yuxarı kurs tələbələri, eləcə də müəllimlər deyirdilər ki, əgər Abasqulu müəllim kim "məqbul" (zaçot) ala bilirdisə, demək ali məktəbi bitirib.

Bir gün dəhlizdə tənəffüs zamanı zəngin vurulmasını gözləyərkən Abasqulu müəllim auditoriyaların birindən çıxıb dekanlığa tərəf gedirdi. Dəhlizin başında üzünü görmədiyimiz bir tələbə "İrəvanda xal qalmadı" mahnısını oxuya-oxuya pillələrlə düşüb getdi. Mahnını eşidən Abasqulu müəllim ucadan: - Ay bala, bura filarmoniyaya deyil, ali məktəbdir, - dedi və sonra əlavə etdi: "Heç olmasa, mah-

nının sözlərini düz oxu". Ağıma gələn ilk fikir bu oldu ki, həmin tələbə hansı sözü düz oxumayıb? Axı radio-da, televizorda mahnının sözləri belə oxunur. İstədim ki, Abasqulu müəllimdən soruşum. Doğrusu, cəsarət etmədim.

Qərara gəldim ki, zaçotdan sonra soruşaram. Yuxarı kurs tələbələri dedilər ki, həmin tələbə vaxtilə Abasqulu müəllimdən çətinliklə zaçot alanlardan olub yəqin. Onu hirsəndirmək üçün özünü tanıtmadan mahnını oxuyub. Lakin mahnı haqqında soruşmaq mənə nəşib olmadı, Abasqulu müəllim xəstələndi, tezliklə dünyasını dəyişdi, bizə başqa müəllim dərslərini verdi və zaçotu da həmin müəllim götürdü. Ara-sıra onun sözləri yadıma düşür, kimdən soruşurdumsa, mahnının sözləri ilə bağlı məlumat ala bilirdim.

Ali məktəbi bitirdikdən sonra əvvəlcə rayonun Alxasava kəndində işlədim, bir il sonra Qarabağlar kənd orta məktəbinə dəyişdim. Həmin məktəbdə tarix müəllimi işləyən Abbas Orucov Qərbi Azərbaycandan idi və İrəvan Pedaqoji İnstitutunun tarix fakültəsini bitirdikdən sonra 1941-ci ildə müharibəyə getmiş, müharibədən sonra bir müddət İrəvanda işləmişdi. 1948-ci ildə 200.000-dən artıq soydaşımızla birlikdə o da Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuşdu. Özü və qardaşları Qarabağlar kəndində məskunlaşmışdı. Həmin kəndə bitişik Şəhadət kəndində isə Qərbi Azərbaycanlılar çox idi və onların yaşadığı küçə "İrəvanlılar məhəlləsi" adlanırdı.

Bir gün söhbət zamanı mənəndən ali məktəb müəllimlərim haqqında soruşdu. Mən bir neçə müəllimin, o cümlədən Abasqulu müəllimin adını çəkdim. Yaxşı tanıdığını söylədi və savadlı alim olduğunu qeyd etdi. Mən ali məktəbdəki əhvalatı danışdım. Abbas müəllim bildirdi ki, o, (Abasqulu Məhərrəmov) düz deyib. Bizdə (İrəvanda, Qərbi Azərbaycanda) o mahnını belə oxuyardılar:

*İrəvanda xan qalmadı,
Şəkide sultan qalmadı,
Daxi mənə can qalmadı,
O xal nə xaldır, qoşa düzdürmüsən,
De görüm, nə xaldır qoşa düzdürmüsən?!*

Elə bil yuxudan ayıldım. Yadıma 1966-67-ci illərdə oxuduğum Əyyub Abbasovun iki cildlik "Zəngəzur" romanı düşdü. Az tirajla nəşr olunmuşdu, ya nədənsə həmin kitabı tapmaq çətin idi. Hətta rayon kitabxanalarında da yox idi həmin kitab. Atam hardansa tapmışdı, evimizdə olan ailə kitabxanasında saxlayırdı. Kendimizdə çox adam həmin kitabı atamdan alıb oxumuşdu. 1918-1920-ci illərdə ermənilərin Zəngəzurda, ümumən Qərbi Azərbaycanda törətdikləri vəhşiliklərdən bəhs edirdi. Atam bir gün mənə dedi ki, o kitabı sənə ba-

ğışlayıram. Mən ali məktəbdə oxuyarkən tətilə gələndə kitabı evdə tapmadım. Kimsə kiçik bacımdan və ya qardaşımdan oxumaq üçün almış, lakin qaytarmamışdı. Çox soruşdum, heç kim boynuna almadı. Həmin romanda obrazlardan biri belə bir mahnı oxuyur:

*İrəvanda mən işləmə,
Xəncərimi gümüşləmə,
Gah öpəmə, gah dişləmə,
O xal nə xaldır, qoşa düzdürmüsən,
De görüm, nə xaldır qoşa düzdürmüsən?!*

Abbas Orucovdan sonra onun qardaşı Oruc müəllimdən həmin mahnı haqqında soruşdum. O, da Abbas müəllim dediyi misraları söylədi. Bir dəfə çox sonralar Göyçay şəhər 9Nəli orta məktəbin riyaziyyat müəllimi Hüseynəli müəllimdən (o da Qərbi Azərbaycandan idi) mahnının sözləri barədə soruşdum. Hüseynəli müəllim birinci bəndi Abbas müəllim necə demişdisə, eləcə zümrümə etdi və köksünü ötürərək dedi:

"Heyf ki, sonrakı bəndləri unutmuşam. Mahnı 3-4 bənd idi. Deyirlər ki, rəhmətlik atam hamısını bilirmiş. Sovet dönməndə İrəvan xanından, Şəki sultanından danışmaq olardı ki?"

Allah sənə rəhmət eləsin Cabbar əmi. İrəvanı əvvəlcə Erevana, sonra da Yerevana çevirdilər. Xan da dönüb oldu xal.

Hətta, 70-80-ci illərdə bezi xanəndələr mahnını oxuyarkən İrəvan əvəzinə Yerevan deyirdilər. Deməli, Cabbar əmi deyirmiş ki, sənə xalını gören İrəvan xanları, Şəki sultanları candan olublar. İndidə növbə mənəndir, mənə də can qalmayıb.

Söz musiqiçilərin, xanəndələrin dir. İnanıram ki, nə vaxtsa, yaddaşlardan -yaddaşlara köçüb bu günə qədər gəlib çatan mahnı beləcə də oxunacaq:

*"İrəvanda xan qalmadı,
Şəkide sultan qalmadı,
Daxi mənə can qalmadı..."*

Barat Vüsal

TELEQRAM

Quba şəhəri, H.Əliyev prospekti 165

Rayon Mədəniyyət Mərkəzinə

Görkəmli alim, Dövlət Mükafatı Laureatı, filologiya elmləri doktoru, professor Nizaməddin Şəmsizadənin 70 illik Yubileyi münasibətilə

Nizaməddin Şəmsizadə köhnə Turançıların yadigarıdır. Bizim Turan sevdalı "Qızıl Alma" yolçusu olmağımızda, Azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında onun da müstəsna xidmətləri var, bu günün və gələcək turançıların müəllimidir. O, bu gün cismən Azərbaycanda yaşasa da, ruhən Turanda yaşayır və istədiyi qədər yaşamaq haqqı var! Yubileyin müvərəf, əziz Turançımız və böyük Turanın oğlu!

Barat Vüsal
AYB Qazax filialının sədri, Əməkdar İncəsənət Xadimi.

P.S. Bu teleqram təssüf ki, kimlərsə laqeyidliyi üzündən görkəmli alimimizə çatdırılmamışdı. Bunu sonralar telefon söhbətimizdən başa düşdüm. Hesab edirəm ki, bu teleqram özünə çatmasa da, indi hökmən ruhuna çatacaq. Bu teleqramda yalnız bir cümləni dəyişməli oldum. Allah sənə rəhmət eylesin, dedim əziz dostumuz, qardaşımız alimimiz, ziyalımız, böyük müəllimimiz! Azərbaycanın və Turanın başı sağ olsun!

Çinin ən böyük şirkətlərindən biri subay və ya boşanmış işçilərindən 2025-ci ilin sentyabr ayının sonuna qədər evlənmələrini tələb edib, əks halda işdən çıxarılacaq.

Adalet.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, bu qeyri-adi tələb 28 yaşdan 58 yaşa qədər olan işçilər üçün qoyulub.

Çin şirkətindən qərribə addım - Evlənməyən işdən çıxarılacaq!

"Shuntian Chemical Group" rəhbərliyinin qərarına əsasən, martın sonuna qədər ailə qurmayan subay işçilər açıq məktub yazaraq, özlərini tənqid etməli olacaqlar.

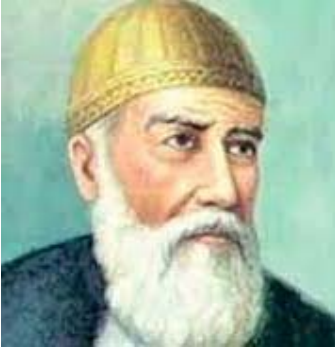
İyunun sonuna qədər evlənməsələr, şirkət onların fəaliyyətini qiymətləndirmək məcburiyyətində qalacaq. Sentyabrın sonuna qədər subay qalsalar, işdən çıxarılacaqlar.

Maraqlıdır ki, "Shuntian Chemical Group" Linyi şəhərində (Şandun əyalətinin şərq) ən böyük müəssisələrindən biridir. Ümumilikdə şirkət

kətdə 1200 nəfər çalışır. İşçilərin şəxsi həyatı ilə bağlı bu tələbi Pekin Universitetinin Hüquq fakültəsinin dosenti Yan Tian South China Morning Post (SCMP) qəzetinə şərh edib.

Onun sözlərinə görə, bu cür tələblər Konstitusiyaya ziddir.

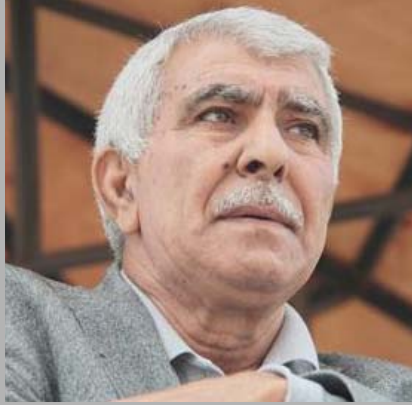
Baş verən mübahisədən sonra şirkət yoxlanılıb. Bundan sonra onlar əvvəllər bəyan etdikləri tələblərdən əl çəkiblər. Sonda ailə vəziyyətinə görə işçilərin heç biri işdən çıxarılmayıb.

BAYAT

№ 37 (897)

Zakir Fəxri

SƏNSİZ

Təki sən xoşbəxt ol, sən xoşbəxt yaşa,
Bir daha demərəm "ölərəm sənsiz",
Ömrümü birtəhər vuraram başa,
Yaşayıb keçinə bilərəm sənsiz.

Ataram qəlbimdən qüssə, qəmi də,
Yaşaram vəslinə yetmiş kimi də.
Bir içim suyu da, son tikəmi də
Səninlə şərikli bölərəm sənsiz.

Söylərəm dost, tanış-bilişlərinə,
Qurbanam bu yerə gelişlərinə.
Həyatda uğurlu gülüşlərinə
Ürəkdən şərikli gülərəm sənsiz.

Çalınar kədərini sarı sim kimi,
Gəl çilən ruhuma təbəssüm kimi.
Məzara baş çəkən bir yetim kimi
İlk görüş yerinə gələrəm sənsiz.

Zakir Fəxri, hicran boş yuvam olub,
Yaşaram gah gündüz, gah axşam olub,
Pərvanə soraqlı dilsiz şam olub,
İçimdə ney kimi mələm sənsiz.

DÜNYAYLA ÜZ-ÜZƏ

Üzünə, közüne saçı dağılmış,
taxtı viran olmuş, tacı dağılmış
Qonur göz, qara qaş, bir qara oğlan
Dolaşar dünyanı, gəzər biçərə
axtarar, dərdlərə tapammas çarə.

Cüyürün qaçarı, quşun uçarı...
Qara qaş, qonur köz, o qara oğlan
Əlindən, dilindən salıb itirər
Bir eşqin sirrinə düşən açarı.

Getdiyi yollar da dalınca qaçar,
Gəldiyi yollara könlünü açar.
Torpağında gəzər, göyündə uçar
Qara qaş, qonur göz, o qara oğlan.

Qonur gözlərində qara yaş gəzər,
Qara ciyərində qara daş gəzər
Bu varlı dünyada cibi boş gəzər
Qara qaş, qonur köz, o qara oğlan.

Gözəl sevdalardan sönük adamlar,
Dost üzündən üzü dönük adamlar
Qarğıyar o ki var, hey danar onu
Gəzdiyi torpağa,
uçduğu göyə
Getdiyi yollara qısqanar onu.

Beləcə, beləcə yaşar dünyada
Gözündən, sözündən, özündən daşar.
Külündən püskürüb, gözündən daşar
Dünyayla üz-üzə bir oğlan yaşar...

ÇIYNİMDƏ TABUT, GƏZİRƏM

Alışdım tək daşımağa,
Çiyində yük daşımağa,
Yer yox bir tük daşımağa,
Çiyində tabut, gəzirəm.

Dünyayla üz-üzə bir oğlan yaşar

Dolaşırım dağı-daşı,
Nə zər, nə yaqut gəzirəm.
Düyün-düyün yollarımı
Aça-aça oxuyan bir
Kökəndən düşmüş ud gəzirəm.
Çiyində tabut, gəzirəm.

Gəzirəm dörd bir tərəfi,
Bilmirəm yolum haradı.
Çəkir məni sirr tərəfi...
Ölümü gördüm, deyəsen,
Görəsən, olum haradı?
Suyuna dodaq dəyməmiş,
Köksünə ayaq dəyməmiş,
Sinəsinə ox dəyməmiş
Gözəndən uzaq yurd gəzirəm,
Çiyində tabut, gəzirəm.

Dörd yana meydan sulayan,
Səsi ruhunu dalayan,
Axirət deyib ulayan
Yalqız qalmış Qurd gəzirəm,
Çiyində tabut, gəzirəm.
Balalar çiçək doğulur,
Gül doğulur balalar.

Balalar göyçək doğulur,
...Qul doğulur balalar.
Torpaqdan altun doğulur,
Daşlardan yaqut doğulur,
Nədənsə şair doğulan
Çiyində tabut doğulur.
Çox göynətdi ürək məni,
Dərdənsə ürəyə qurd düşər...
Silkələmə, fələk, məni,
Çiyindəki tabut düşər!..

QAYTAR, ANA, QAYTAR MƏNİ BEŞİYƏ

Ərk etdiyim dostlar da
üzümə durdular...
Sevdiyim qızlar da
sevgimi üzümə vurdular.
Körpə-körpə umudlarını
bu yollarda əldən salıb
məni tamam yordular.
Ömrün cırhacırında
qaldım üşüyə-üşüyə.
Qaytar, ana, qaytar məni beşiyə.

Avand işim tərs gəldi,
cüt səbir ötdü məndən,
gətirəndə nəhs gəldi...
Dilim gəlmədi təpinəm
hər səhər
yolüstü
qabağımdan keçən qara pişiyə.
Qaytar, ana, qaytar məni beşiyə.

Göy üzünün karrığı
görən gözlərin korruğu,
keçdiyim yolun darlığı
oddadı məni, oddadı.
Mənə tuş gələsi sevinc
başım üstəndə addadı.
Bənd olmaya bilmədim
hər ağıldan düşüyə...
Qaytar, ana, qaytar məni beşiyə.

Hər payız unuttu məni
tanışlar-bilişlər...
Üzümə, gözümə qonmağa
yer tapmadı gülüşlər.
Ciyərim siqaretə alışantək
üzüm-gözüm alışdı
qəm adlı bir nəşeyə.
Qaytar, ana, qaytar məni beşiyə.

Çəkilməşəm özümə,
yığılmışam içimə.
Kədər məni səsləmir,
səsləmir sevinc məni,
kimse səsləməz məni,
bu darısqallıqdan
bir hovur çıxam eşiyə.
Qaytar, ana, qaytar məni beşiyə.

"BİR AZ DA SEVDİM SƏNİ"

Dağ çayının önündə
Axar sulara baxdım.
Qoşulub göy sulara
Sular axdıqca axdım...
Yenə yadıma düşdün,
Xatirə-xatirə sən
Gözlərimdən ötüşdün.
Pıçıldayıb adını
Axar sulara tutdum.
Bir az da sevdim səni,
Amma bir az unuttum...

Kirələrdə dolaşdım
Küçə-küçə... səhəri.
Yuxusuz gözle açdım
Neçə-neçə səhəri...
Kimsəm, arxam olmadı,
Başım üstə bir sınıq,
Bir uçur dam olmadı...
Tək pencəkdə keçirdim
Qarlı, şaxtalı qışı.
Sərt şaxtada, soyuqda,
Ayazda sevdim səni -
Bir az da sevdim səni...
Tanıtım mən sevgimi,
Yola-rizə tanıtım.
Qısıldım tək sevgimə,
Çölə, düzə tanıtım.
Bir az da sevdim səni,
Amma bir az unuttum...

Egəy sahillərində
Tənha ruhun dolaşır,
Bir-birinə qaynaşır.
Gömgöy ləpələr coşur,
Bir vaxtsız ayrılığa
Qərib türkülər coşur.
Göynər ruhuna hopur,
Xatırlaya-xatırlaya
Sahildə dolaşırım...
İçimdən bir ah qopur.
Dərindən nəfəs alıb
Bir udum hava uddum,
Bir az da sevdim səni,
Amma bir az unuttum...

Aramla yağış yağır,
Üstüm-başım islanıb.
Sinə daşın islanıb,
Daş heykəldən boylanıb
Baxırsan fağır-fağır...
Arxamca su atardın,
Kövrək gözlərin o an
Doluxsunub dolardı.
Bəlkə də yağış deyil,
Yağan həmənlə sulardı...
Başım üstə dolaşan
Kövrək, qərib buluddun...
Bir az da sevdim səni,
Amma bir az unuttum...

Köçəri quşlar da yox,
Göy üzü bomboş qalıb.
Payız, bahar, yay köçüb,
Yuvamda tək qış qalıb.

Dərdimi boşaltdım
Ayrılıq quyusuna,
Xatirə bir daş atdım...
Aylar, illər ötsə də,
Hər an səni gözlədim.
Dönmədin... nə gizlədim,
Sevginə çox umuddum.
Bir az da sevdim səni,
Amma bir az unuttum...

QARA TORPAQ, MUĞAYAT OL ANAMDAN

Yükünü çəkəmmədim,
Arzusunda bünövrəsini qoyduğu
evini tikəmmədim.
Dumanlı köçdən ayrılıb,
ocağı başında yanammadım.
İşiq olub gözlərinə qonammadım,
Qara torpaq, muğayat ol anamdan.

Qulaq asmadım
xeyirxah dualarındakı
yalvarışlara.
Damar-damar qəmə dönüb,
çökdüm alınıdakı qırıqlara.
Xəbər tutammadım düşəndə xəstə,
Saxlaya bilmədim gözümün üstə,
Qara torpaq, muğayat ol anamdan.

Ölüm bəlli, olum yox.
Yeri soyuq düşməsin,
Bürüməyə şalım yox,
İsti közümü yetir.
Külümdən duyduq düşməsin,
Qara torpaq, muğayat ol anamdan.

Qəbrinə gedən cığırılar,
barı, itməsin,
İllərin altında qalıb
qoy məzarı itməsin.
Qara torpaq, muğayat ol anamdan.

DÜNYA, QAYIT DÜNYAMIZA

Arxanca mən su atmışam,
Gözləməkdə haqlıymışam
Mən ki gedib qayıtmışam,
Dünya, qayit dünyamıza.

Bu bar ayrılıq barıdır,
Gözəllər erkən qarıdı
Yarıyan sənnən yarıdı,
Dünya qayit dünyamıza.

Tale bizi yarıtmadı,
Yaramızı sarıtmadı,
Nəm gözləri qurutmadı,
Dünya, qayit dünyamıza.

Daş da dönüb oğul olub,
Ərənlərin nağıl olub.
Körpələrə noğul doğub,
Dünya, qayit dünyamıza.

Çəkdik hər çəkilən qəmi,
Bu ömür-gün boş yerəmi?
Götür Əslini, Kərəmi
Dünya qayit dünyamıza.

Torpağında ah göyərər,
Hər atılan ox göyərər.
Dönməsən günah göyərər
Dünya, qayit dünyamıza.

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

№ 8 (2431) 28 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Dünyada özünü demokratik və hüquqi dövlət sayan avropalılar azərbaycanlılar qədər humanist, insanpərvər və bəşəri duyğulara malik deyillər. Çünki biz o avropalıların və demokratiyadan dәм vuran ölkələrin müstəqillik dövründə iç üzünü gördük və onları yaxşı tanıdıq. Bu gün dünyaya Avropa əxlaqı, Avropa mədəniyyəti deyil, Azərbaycançılıq ideyaları, düşüncələri və duyğuları təbliğ olunmalıdır. Çünki azərbaycanlılar heç vaxt dini və irqi ayrı-seçkilik salmayıb və bütün insanlara eyni gözlə baxıblar.

liyine, qeyri-adi füsunkarlığına və təbiətinə heyran qalır. Çünki bu ölkənin həm də çox zəngin tarixi, mədəniyyəti və zəngin keçmişi vardır. Bir avropalı deyir ki, dünyada ən çox sevdiyim millət azərbaycanlılardır. Çünki mən dəfələrlə Azərbaycanda, onun paytaxtı Bakıda, Gəncədə, Şəkiddə, Lənkəranda olmuşam. Hətta Naxçıvana qədər gedə bilmişəm. Bakıdakı Qız qalasına, Şəkiddəki Xan sarayına, Naxçıvandakı Əlinçə qalasına, Gəncədəki qədim abidələrə heyran qalmışam. Və eyni zamanda həmin abidələrə tamaşa edəndə mütəxəssislər bizi tarixin bütün incəliyi ilə tanış ediblər. Və biz

AZƏRBAYCANLILAR DÜŞMƏNLƏRİNƏ DƏ ƏDALƏTLƏ YANAŞIRLAR

Azərbaycanın hər qarışı, hər yeri bir gülüstana bənzəyir. Və bu gülüstana da həmişə digər ölkələrin gözü qalır. Düşünülür ki, nəyin bahasına olursa-olsun bizim məmləkətdən, bizim ölkədən bir şey qoparıb aparsınlar. Axı onlarda heç də bizim ölkədə olan yerüstü və yeraltı sərvətlər yoxdur. Elə məhz buna görə də həmişə Azərbaycana böyük dövlətlər və o cümlədən inkişaf etməkdə olan dövlətlər yağlı tikə kimi baxıblar. Amma Azərbaycan zaman-zaman öz müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü və eyni zamanda məmləkətini qorumağı bacarıb.

Bizim ölkəyə kim gəlsə, hara baş çəkirsə, hara gedirsə istər-istəməz onun gözəl-

tanış olandan sonra görmüşük ki, doğrudan da Azərbaycan ən qədim tarixə və mədəniyyətə malikdir.

Biz avropalılar da öz elimizi-obamızı sevirik. Bu təbiidir, ancaq başqa ölkələri gəzməklə, öyrənməklə və seyr etməklə həm də yeni bir dünyanı kəşf edirik. Mənim Azərbaycanda yaxşı dostlarım var. Onlar Azərbaycanın istehsal etdiyi və dünya şöhrətli məhsullarını mənə hədiyyə ediblər.

Sizin bir "İstisu" var ey, dünyada onun analoqu yoxdur. Eşitmişik ki, həmin yerləri ermənilər işğal eləmişdilər, amma sonradan sizin İkinci Qarabağ savaşında, daha doğrusu, 44 günlük müharibədə həmin yerlər və o cümlədən işğal altında olan bütün

ərazilər azad olundu. O millət böyük və gözəl xalqdır ki, onlar başqa xalqları da sevməyi bacarır, onların tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə, dininə və dilinə hörmətlə yanaşırlar. Bax, mən sizdə çox millətdə olmayan bu nadir dəyərləri, keyfiyyətləri görmüşəm. Ona görə də Azərbaycançılığa və Azərbaycana mənə böyük sevgi və hörmət var.

Düşünürəm ki, bu tək mənə deyil, Azərbaycana gəlib buraları görənlər, insanları tanıyanlar hamısı sizin xalqa hörmətlə yanaşacaq. Ən azından ona görə ki, siz də bütün xalqlarla hörmətlə və məhəbbətlə yanaşırlar.

Hər millət özünün gözəl, bəşəri və dünya tərəfindən sevilən cəhətlərini bir daha dünyaya bəyan edir. Bizim millətin ən gözəl keyfiyyətlərindən və əxlaqi dəyərlərindən biri də odur ki, bizim xalq hətta düşməninə belə mərhəmətlə yanaşır, ona ağır gündə kömək edir, hətta çörək və su verir. Heç uzağa getməyək, 2023-cü il sentyabrın 19-da Qarabağda aparılan antiterror əməliyyatı zamanı Azərbaycan əsgərlərinin və ordusunun humanist addımı bütün dünyaya bir daha insanpərvərlik mesajı oldu. Çünki həmin anlarda Ermənistan axın edən erməniləri, onların qocalarının, uşaqlarının Azərbaycan əsgəri təhlükəsizliyini təmin edir, çətin vəziyyətdə

olan insanlara çörək, su paylayırdı. Bu hadisələr elə erməni sakinləri tərəfindən lentə alınır və sosial şəbəkədə paylaşılırdı. Hətta bir erməni qadını deyirdi ki, biz türkləri baş kəsən, qan tökən bir millət kimi tanıyırdıq, amma Xankəndini, Xocavəndi, Əsgəranı və digər yerləri tərk edib Ermənistan gedəndə gördük ki, türklər baş kəsən, qan tökən deyil, çörək verən, hətta düşməninə belə rəhm edən bir xalqdır.

Nə yaxşı ki bu böyük bəşəri dəyərləri və insanlıq keyfiyyətləri hələ vicdanını itirməmiş bir çox ermənilər etiraf edirlər. Aydındır ki, bizim düşmən dünyada analoqu və oxşarı olmayan bir millətdir. Çünki onlar ömrü boyu azərbaycanlılardan sevgi, məhəbbət, diqqət görmüşdülər. Amma bunun müqabilində ermənilər görün bizim başımıza hansı oyunu açmadılar. İşğal etdikləri rayonlarda, qəsəbələrə, kəndlərə qadınları, uşaqları, qocaları qanına qəltan elədilər.

Hətta vəhşilik o dərəcəyə çatdı ki, bizim əsgərləri əsir götürərkən ağaca bağlayıb üstünə benzin tökərək yandırdılar.

Evlərimizi, eşiklərimizi külə döndərdilər, amma onların

bu vəhşiliyindən sonra Azərbaycan ordusu, Azərbaycan əsgəri onlara mərhəmət göstərdi, yaralı, mülki əhalini xəstəxanaya apardı, müalicə elətdirdi və bundan sonra Ermənistan yola saldı.

Biz düşmənlərimizə də ədalətlə yanaşmışıq. Ancaq bunu azərbaycanlılar bacara bilərlər. Çünki ermənilər işğal etdikləri Azərbaycan ərazilərində bütün mədəni abidələrimizi, məscidlərimizi və ən nəhayət, qəbiristanlıqlarımızı yerlə-yeksan elədilər. Onlar qəbirlərin sinə və başdaşlarını aparmaqla kifayətlənmədilər, onlar qəbirləri açıb cəsədləri çıxartdılar, orda diş axtardılar. Üstəlik də Ağdam kimi, Füzuli kimi rayonları işğal edərkən qəbiristanlıqları dağıtmaqla, cəsədləri çıxarmaqla kifayətlənməyib həmin yerləri şumladılar və orda taxıl əkdilər. Çörək onları tutsun! Biz isə Qarabağ işğaldan azad edəndən sonra bir erməni abidəsinə, bir kilsəyə və bir qəbiristanlığa toxunmadıq. Bax, əsl Azərbaycançılıq ideyası və bəşəri dəyərlər budur.

EMİL FAİQOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDIANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

ƏDALƏT •

28 fevral 2025-ci il

15

Adila Səfərova
Azərbaycan Respublikasının əməkdar mədəniyyət işçisi, teatrşünas

"Ölümlər" tragikomediya-sı böyük yazıçı Mirzə Cəlil şah əsərlərindən biri, bəlkə də birincisidir. Mövzu aktualığı, ideya-məzmun zənginliyi ilə seçilən bu bədii sənət nümunəsi hələ yarandığı dövrdə böyük rezonans doğurub və yüz ildən çoxdur ki, nəinki ölkəmizdə, eləcə də sərhədlərimizdən kənarə şöhret tapmış, teatrların repertuarlarının aparıcı tamaşası kimi tamaşaçı marağına olub. Bu dəyərli, kamillik tragikomediyanın ilk tamaşasından üzü bəri görkəmli sənət adamları, ədəbiyyatçıları əsər barədə xoş sözlər deyib, onu dramaturgiyada ədəbi hadisə kimi qeyd edib yüksək dəyərləndirib. Əsərlə tanışlıqdan məmnunluğunu ifadə edən və "Ölümlər hər bir təbəssümdən acı bir fəryad qopur." - deyən, dahi sair-dramaturq H. Cavid zülmət səltənətinə bir nur tək işıq saçıb onu aydınlatmağa çalışan baş qəhrəman barədə söyləyib: "İsgəndər məhz tragikomik surət olduğundan, yalan və riyə, nadanlıq və cəhəlet aləminin bütün dəhşətini ortaya çıxara bilir, digər tərəfdən, məhz buna görə də İsgəndər surəti mühitə, cəmiyyətə təsir göstərə bilir, onu tərpedir, təlatümə gətirir. Əsas məqsəd də bundan ibarətdir."

Beli, C. Məmmədülüzadənin böyük ürək ağrısıyla, könlü dağıyla qələmə aldığı "Ölümlər" əsəri həyatı, son dərcə təsirli və bu təsirin şüurlara nüfuz edən gücə malik olduğu bir tragikomediya. Elə bu səbəbdendir ki, hansı teatr səhnəsində olursa olsun tamaşaçı marağına səbəb olub, həyəcanla izlənilib.

"Ölümlər" Naxçıvan teatr səhnəsində də müxtəlif illərdə, ayrı-ayrı rejissorlar tərəfindən dəfələrlə tamaşaya qoyulub, hər dəfə də geniş tamaşaçı kütləsi ilə müşaiyə olunub. Bu dəfə isə bu kamil əsər teatrın direktoru, gənc və istedadlı rejissor Mir Qabil Əkbərovun yozumunda səhnə həllini tapıb. İnsafla desək, tamaşa uğulu və mükəmməl alınıb. Rejissor mövzu və ideyaya uyğun müasir çalarlar qatmaqla tamaşanın məzmun rəngarəngliyini artıraraq, cəhəlet girdabında çalxalanan mühitədə nurun ziyası ilə zülmətin aydınlanmasına nail olub. Bu, səhnə tərtibatında yer alan mizanlar, hadisələrin cərəyan etdiyi mühitə münasib detallar, rəngarəng çalarlar, bir az da fəlsəfi

Zülmət səltənətində nur və inqim

məzmun kəsb edən incə nüanslar tamaşanın maraqlı olması, ideyanın aşılmasına xidmət etməsi baxımından diqqət çəkir.

Tamaşa, satirik şair Mirzə Ələkbər Sabirin "Millet necə tarac olur-olsun, nə işim var? Düşmənlərə möhtac olur-olsun, nə işim var?" şeiri ilə başlayır və tamaşanın süjet xətti ilə əlaqəli olaraq insanın mənəvi vəziyyətinə, azadlıq və qorxu arasındakı müzakəyə əlaqələrə dair dərin suallar ortaya qoyur. Tamaşanın mərkəzində Şeyx Nəsrullah kimi avamlıqdan istifadə edən şəxslərin cəmiyyətə və insanlara necə təsir etdiyi durur.

Rejissor Mir Qabil Əkbərovun quruluşunda səhnə həllini tapan tamaşa, aktyor seçimi, səhnə quruluşu və digər xüsusiyyətlərinə görə tamaşaçıları düşündürür, ibrət almağa və həyatı dərsləri qəbul etməyə dəvət edir. Camaatın cahilliyindən istifadə edərək və dini əlində bəhanə tutaraq məzlumların başına müsibətlər gətirən fırladaqçı Şeyx Nəsrullah, onun köməkçisi Şeyx Əhməd cəmiyyətin bütün rəzilliklərini gətirən və onların səbəblərini anlayaraq kefli İsgəndər, "ölü dirilirmi?" şübhəsində çəşbaş qalmış Hacı Həsən ağa "Ölümlər" pyesinin bədii personajlarıdır. Camaatın cahilliyini, avamlılığını, elmsizliyini və mərifətsizliyi tənqid edilən pyesdə Kefli İsgəndər fırladaqçı Şeyx Nəsrullah qarşı qoyulur. Şeyx Nəsrullah (Naxçıvan Muxtar Respublikasının əməkdar artisti Səməd Canbaxşiyev) xalqın gözlərini pərdə ilə bağlayan, yalnız öz maraqlarını güdən bir obrazın mənfi eynilərini real performansları ilə ortaya qoyur. Eyni zamanda, bütün obrazların üzərinə güldürməkdən çox, düşündürmək kimi vəzifə düşür.

Rejissor Mir Qabil Əkbərovun tamaşa haqqında fikirləri: "səhnə tərtibatında "giriş qadağandır" nişanı olan üsuldan da istifadə olunub. Bu insanın cəmiyyətə olan bağlarını, xislətini və azadlıq ehtiyacını simvolik olaraq təqdim edir. Pillekənlərin yüksəlməsi və İsgəndərin monoloqu, insanın iç dünyasında yaranan mənəvi və əxlaqi yüksəlişi təmsil edir. Bu səhnələr tamaşanın əsas xətti olan yalan və qorxu arasındakı əlaqələri açıq şəkildə nümayiş etdirir."

"Ölümlər" tamaşası gənc aktyor Məmməd Məmmədovun İsgəndərin qəbiristanlıqda ölümlə ünsiyyət quraraq onlara "Yatın, durmayın" deməsi ilə tamamlanır. Bu, simvolik olaraq insanın içindəki qorxunu təmsil edir. Təəssüf ki, cəmiyyətin mənəvi inkişafı hələ də yalan və qorxularla səciiyyənlənir. Tamaşada Kefli İsgəndər fırladaqçı Şeyx Nəsrullah qarşı qoyulur. Aktyor inandırıcı və təsirli bir obraz yaratmaqla tamaşaçıları düşündürməyə vadar edir. İsgəndər daim sərxoşdur. Bu isə qəddar mühitin təzyiqi altında duyduğu dərdin çoxluğundan və ağırlığındandır. Saf və ağıllı bir varlığın sərxoşluğa mübtəla olması təbii ki, faciədir. O, öz hərəkətləri və sözləri ilə dini riyakarlığı, cəhəletini tənqid edir. Tamaşanın üstünlüyü ondadır ki, tamaşa köhnə dünyanın çürüməkdə olduğunu göstərməklə bəra-

rulla qarşı qoyulur. Aktyor inandırıcı və təsirli bir obraz yaratmaqla tamaşaçıları düşündürməyə vadar edir. İsgəndər daim sərxoşdur. Bu isə qəddar mühitin təzyiqi altında duyduğu dərdin çoxluğundan və ağırlığındandır. Saf və ağıllı bir varlığın sərxoşluğa mübtəla olması təbii ki, faciədir. O, öz hərəkətləri və sözləri ilə dini riyakarlığı, cəhəletini tənqid edir. Tamaşanın üstünlüyü ondadır ki, tamaşa köhnə dünyanın çürüməkdə olduğunu göstərməklə bəra-

bər, tamaşaçıda köhnəliyə, mövhumata, cəhəletə nifrət hissi yaradır, şüurunu oyadır və onu hərəkət etməyə çağırır.

Mir Qabil Əkbərovun qeyri-adi rejissorluğu ilə hazırlanan tamaşada surrealizm, dadaizm, absurd və başqa üslubların birləşməsindən istifadə olunub. Tamaşanın uğuru, onun həm vizual, həm də məzmun baxımından mükəmməl bir şəkildə təzahür etməsi ilə daha da artır. Bu əsər yalnız bir teatr tamaşası olmaqla qalmır, eyni zamanda cəmiyyətə öz əxlaqi və sosial məsuliyyətini düşündürməyə dəvət edən bir çağırışdır.

Rejissor üslubu və aktyorların performansları, tamaşanın ideya və məzini ilə birləşərək tamaşaçılara dərin təsir bağışlayır.

Xalq artistləri Rza Xudiyevin yaratdığı Hacı Həsən, Yasəmən Ramazanovanın canlandırdığı Kərbəlayi Fatma xanım obrazları özünəməxsusluğu, peşəkar, usta oyunçuluğu ilə tamaşaçı yaddaşında iz buraxır. Digər aktyorların da istedad və zəhməti danılmazdır.

Səhnə quruluşunda iki qapının olması rejissor yozumunda insan gözü mənəsində verilib. İnsanlar dövrün tələb və təzadları qarşısında gözləri bağlıdır. Rejissor İsgəndəri pillekənlə yuxarı qalxmaq istəyi və "giriş qadağandır" nişanı ilə qarşılaşması vasitəsilə ilə də insanın azadlığı, özünü tapma və cəmiyyətdəki maneələrə qarşılaşma prosesini xarakterizə edir. Bu nişan bir növ həyatın mübarizəsini, bəzən əngəlləri və qalxmaq istəyimizin qarşısındakı gözləntiləri göstərir.

Qapıların arxasından süzülən işığın da öz mənası var. Şeyx Nəsrullahın gəlişindən sonra həmin qapıların qarşısına pərdə düşür və işığın qarşısını kəsir. Qoymur nur gəlsin. Yeni o tip-Şeyx Nəsrullah kimi insanlar gözdən pərdə asırlar. İsgəndər isə qəbiristanlıqdakı monoloqu ilə o pərdəni qaldırır. Qəbir daşlarının arxa planda olması və yazılı parçaların simvolizmi çox təsirlidir. Bu parçalar qədim zamanlardan qalma və tox basmış bir vəziyyətdədir - yeni, keçmişin qalıqları, unuduğumuz və ya bizə yüklənən cəmiyyətin qaydalarıdır. Hər bir parça insanın həyatında bir nəsneyə, bir fikrə və ya bir qadağa-ya işarə edir. İsgəndər keçmişin tozlu parçalarından azad olmağa çalışsa da, amma cəmiyyət yenidən onu öz köhnə vəziyyətinə çəkməyə davam edir. İnsanlar bu parçaları toplayıb yenidən üstünə atır, çünki onlardan qurtulmaq çətin, hər dəfə keçmişin yükünü daşımağa məcbur qalırlar. Pillekənlə qalxmaq istəyindəki maneə isə insanın şəxsi inkişafı və cəmiyyətin ona qoyduğu sərhədlər arasındakı mübarizəni nümayiş etdirir.

Akademik İsa Həbibbəyli-nin sözləri ilə desək, "Ölümlər"dəki komizim bir xalqın taleyi ilə bağlı olan dərin ictimai uyğunsuzluğun, ölü şüurla ağıl, mənəvi korluqla gözüaçıqlıq, ifrat xurafat və fanatizmle sağlın düşüncə, həqiqətlə mistika arasındakı dərin, barışmaz ziddiyyətin məhsuludur.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi və Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrınınin təkilatçılığı ilə reallaşan "Bölgə teatrlarının Bakı premyerası" layihəsinin sonuncu qonağı da Naxçıvan Dövlət Milli Dram Teatrınınin kollektivi olub.

Fevralın 10-da, böyük Mirzə Cəlilin doğum gününə təsadüf edən bir gündə Akademik Milli Dram Teatrınınin səhnəsində Naxçıvan teatri, rejissor Mir Qabil Əkbərovun quruluş verdiyi "Ölümlər" tragikomediya-sı ilə tamaşaçılar qarşısına çıxıb. Əsərin uğurlu təqdimatı tamaşaçılar və teatr ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanıb, yaxşı fikirlər söylənilib.

Layihənin yekununda Naxçıvan Dövlət Milli Dram Teatri uğurlu çıxışına görə Akademik Milli Dram Teatri adından xüsusi diplomla təltif edilib. Biz də teatrın yaradıcı kollektivinə sənət uğurları arzulayırıq.

Adila Səfərova
Azərbaycan Respublikasının əməkdar mədəniyyət işçisi, teatrşünas

SABİR ABDİN

VƏTƏN OLDUNUZ

(şəhidlərə)

Bir vaxtlar qanınız axan yerdə indi çiçəklər, güllər açır. Ruhunuz hər axşam sübhə kimi göy üzündə işıq saçır. Sevinc bəxş etdiniz hamıya, məlhəm oldunuz min dərdə. Bənzərsizsiniz mərdlikdə igidlikdə, hünərdə... Hər yerdə ehtiram hissiylə indi çəkilib sizin adınız. Heç vaxt bükülən deyil qolunuz, qanadınız. Qarı düşmən qarşısında yenilməyən dağ idiniz. Ün yetməyən zirvələrdə üç rəngli bayraq idiniz... Sizin hünərinizlə dərələr dağlara, dağlar da göylərə qovuşdu. Ana yurdumun üstündən zülmət donlu buludlar axır ki sovuşdu. Qarabağın yetim qalmış çayları dilə gəldi. Bir vaxtlar perik düşmüş sonalar qayıdıb gölə gəldi. Bulaqların buz bağlamış gözləri açıldı. "Dəmir yumruq"un sədasından meşələr yuxudan oyandı. Qarı düşmənin əlləriylə viran qalmış uçuq evlər işığa, nura boyandı. Düşməni məhv edib zəfərlərə imza atdınız, yeni tarix yaratdınız. Başımız üstə dalğalanan əzəmətli bayraq oldunuz. Ovuc-ovuc torpaq oldunuz, sünbül-sünbül dən oldunuz. Sonra da doğma Yurd, Vətən oldunuz...

HƏR ŞEY YAXŞI OLACAQ

(Milli qəhrəman Hökumə Əliyevanın əziz xatirəsinə)

Hər səhər dan yeri qızarıanda Günəşin al şəfəqləri zülməti boğacaq. Ruhlar dil açan kimi bir səs göylərdən baxacaq... Yollara ruhlar çıxacaq... Aktaunun boz, soyuq çöllərində üşüyəcək bir qızın səsi. Donacaq ürəyi, kəsiləcək sonuncu nəfəsi. Ancaq sabah yenə göylərdə onun qaibənə səsi dil açacaq: - "Qorxmayın, əzizlərim, Hər şey yaxşı olacaq"... Yanan təyyarənin pəncərələrini, qapılarını döyəcək o səs. Alovun üstünə su çiləyəcək, ölmüş insanların gözlərinə siqal çəkib, ruhlarına dualar oxuyacaq o səs. Yağış kimi damla-damla torpağa səpiləcək o səs. Alışıb yanan cəsədlərin alovunu söndürəcək o səs. Ulduzlar sübhə kimi göy üzündə xəyallara dalacaq... Və hər gün göylərdən bir səs gələcək: "Hər şey yaxşı olacaq"...

Aqil Abbas filologiya elmləri doktoru, professor **Nizaməddin Şəmsizadənin** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Əbülfət Mədətoğlu filologiya elmləri doktoru, professor **Nizaməddin Şəmsizadənin** vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS

Baş redaktor:
İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnməmiş və "Son dəqiqə" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı.
kod: 200112 h/h
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:
38070019411100451111 VOEN: 1300456161
İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ-1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə.
Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500
Sifariş: 219
Çapa imzalanmışdır:
27.02.2025

